

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА "НАША РАДОСТ" СУБОТИЦА

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ПРИКАЗ ПРОГРАМА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ У
ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ "НАША РАДОСТ" СУБОТИЦА
ОД СЕПТЕМБРА 2020. ГОДИНЕ

МАЈ - АВГУСТ 2020. ГОДИНЕ

САДРЖАЈ	2
УВОД	4
1. ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ	6
1.1. Општи подаци	
1.2. Обим основне делатности	
1.3. Услови рада	9
1.4. Организација васпитно-образовног рада	
1.5. Језици васпитно-образовног рада	
2. УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ	16
2.1. Корени и традиција	
2.2. Број становника	
2.3. Потребe за предшколским васпитањем и образовањем	17
2.4. Економски ресурси	
2.5. Социо-културни ресурси	
3. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА	18
3.1. РЕДОВНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА	18
3.1.1. Године узлета – програм за децу узраста од 6 месеци до поласка у школу	18
3.1.2. Вртић по мери детета - инклузивни модел рада у вртићу	
3.1.3. Заједно у адаптацији - програм подршке деци и породици током периода адаптације	41
3.1.4. Програм заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	43
3.1.5. Програм социјалне заштите	
3.1.6. Програм превентивне здравствене заштите	59
3.1.7. Програм превенције и интервенције говорних тешкоћа	
3.1.8. Безбедност и здравље на раду и заштита од пожара	73
3.2. РАЗЛИЧИТИ ОБЛИЦИ И ПРОГРАМИ ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНОГ РАДА	76
3.2.1. Прилагођени Монтесори програм	76
3.2.2. Wir lehrnen Deutsch - Daumlinchen 1 - немачко-српски програм за учење немачког језика у двојезичној групи	
3.2.3. Wir lehrnen Deutsch - Daumlinchen 2 - немачко-мађарски	79
програм за учење немачког језика у двојезичној групи	
3.2.4. Верски одгој у оквиру Монтесори програма	81
3.2.5. Ја полазим у школу	83

3.2.6. Тимска подршка развоју детета	87
3.2.7. Заједно у припреми за школу	88
3.2.8. Увођење језика средине - српског/мађарскг	
3.2.9. Учење језика средине у двојезичним српско-мађарским групама	
3.2.10. АБЦ - 123 - математичко-енглески програм	94
3.2.11. Сликарски атеље	
3.2.12. Екологија у вртићу	
3.2.13. Здрав вртић - програм за очување здравља	100
3.2.14. Дечји хорони и оркестри	
3.2.15. Породица - то је моја снага	104
3.2.16. Сецесија и линија	105
3.2.17. Вртић у Шуми	106
4.САРАДЊА С ПОРОДИЦОМ	107
5.САРАДЊА С ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ	110
5.1. Манифестације	111
5.1.1. Дечја недеља	
5.1.2. Фаршанг - покладне игре	
5.1.3. Клинцијада	
5.2. Сарадња с културним и спортским институцијама	115
5.2.1. Посете спортским клубовима	
5.2.2. Позоришне представе – у позоришту и вртићу	
5.2.3. Концерти - у музичкој школи и вртићу	
5.2.4. Посете библиотеци	
5.3. Једнодневни излети	117
5.3.1. Катаи салаш - Мали Иђош	
5.3.2. Етно салаш „Рода“ - Суботица	
5.3.3. Етно забавни парк - Хајдуково	
5.3.4. Ергела Мајур - Келебија	
5.3.5. Ергела Зобнатица – Бачка Топола	
5.3.6. Коњички центар „Фуриосо“ - Шупљак	
5.3.7. ЗОО врт – Палић	
5.3.8. Сеоска домаћинства – околина Суботице	
5.3.9. Аеро клуб „Иван Сарић“ – Биково	
6..САРАДЊА С ОСНОВНОМ ШКОЛОМ	118
7.ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	120

УВОД

На основу Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 88/2017 и 27/2018), Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл. гласник РС“, бр. 18//2010 и 101/2017), Правилника о основама програма предшколског васпитања и образовања („Сл. гласник РС - Просветни гласник број 110-00-612/2018-04, од 30.08.2018. године) и Статута Предшколске установе "Наша радост" Суботица, Управни одбор предшколске установе, на предлог Стручног колегијума предшколске установе, је на седници одржаној августа 2020. године донео

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Предшколске установе "Наша радост" Суботица
који се примењује од септембра 2020. године

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Законом о предшколском васпитању и образовању, члан 16, је дефинисана делатност предшколске установе. Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује се на основу предшколског програма.

Предшколски програм доноси предшколска установа у складу с Основама програма предшколског васпитања и образовања.

Предшколски програм садржи:

- Опште податке о Установи и њеном окружењу
- Облике и програме васпитно-образовног рада и њихово трајање
- Друге облике рада и услуга
- Облике сарадње с породицом и Локалном заједницом, односно начине сарадње са Саветом родитеља, формираним у Јединици локалне самоуправе
- Начине остваривања принципа и циљева васпитања и образовања
- Начине праћења и самовредновања рада предшколске установе.

Предшколским програмом разрађују се и:

- Начини развијања индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада и пружања подршке деци и породици, посебно деци и

породицама из осетљивих друштвених група, уз уважавање развојних, образовних, здравствених и социо-културних потреба деце.

Чланом 17 Закона о предшколском васпитању и образовању је дефинисан начин израде и доношења документа. Предшколски програм припремају одговарајући стручни органи предшколске установе. Доноси га орган управљања предшколске установе у складу са Законом.

Предшколски програм се доноси на неодређено време и објављује у складу с Општим актом предшколске установе. Мења се по потреби, ради усаглашавања с насталим променама у току његовог остваривања.

Чланом 18 Закона о предшколском васпитању и образовању су дефинисане врсте програма које се остварују у предшколској установи. Програми који се остварују у предшколској установи су:

- Редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном и полудневном трајању и
- Различити облици и програми васпитно-образовног рада

Различити облици и програми васпитно-образовног рада се организују у „циљу унапређења квалитета васпитно-образовног рада, ширења разноврсности понуде програма, облика рада и услуга и повећања обухвата деце.“

Они имају функцију „остваривања неге, васпитања и образовања деце, одмора и рекреације, пружања подршке породици, неговања језика и културе националне мањине, посредовања појединих подручја културе, науке и уметности, а према утврђеним потребама и интересовањима деце и породица и специфичностима локалне заједнице“.

1. "ЛИЧНА КАРТА" ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

1.1.ОПШТИ ПОДАЦИ И АДРЕСЕ

Предшколска установа "Наша радост" Суботица је организована на територији општине Суботица, са седиштем у Суботици, улица Антона Ашкерца број 3. Њена е-mail адреса је: nasaradost@mts.rs, а web страница је на адреси: www.nasaradost.edu.rs.

Покрива следећа насељена места општине: Палић, Нови Жедник, Стари Жедник, Горњи Таванкут, Доњи Таванкут, Бајмок, Љутово, Мала Босна, Бачки Виногради, Хајдуково, Шупљак, Носа, Келебија, Трећи километар према Келебији, Биково и Бачко Душаново.

1.2.ОБИМ ОСНОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ И УСЛОВИ РАДА

За реализацију Предшколског програма Установа располаже са 54 објекта. Ако се узме у обзир и одељење у Градској болници, онда је то укупно 55 објеката. Од тог броја 35 се налазе у граду, а 20 на терену.

Од укупно 55 објеката за боравак предшколске деце, 13 је наменски грађено, а 42 су адаптирана. У табелама број 1 и 2 је дат преглед наменски и ненаменски грађених објеката Установе.

Табела број 1

Преглед наменски грађених објеката са израженим капацитетом, површином објекта, дворишта и адресом

	Назив објекта	Капацитет		Површина (м2)		Адреса
		Број група	Број деце	Објекат	Двориште	
1.	Шумица 1. и 2. крило	19	445	2808	12309	Банијска бб СУБОТИЦА
2.	Шумица-јаслице	3	45	120	40	Банијска бб СУБОТИЦА
3.	Наш бисер	2	52	252	1272	Е.Русијана бб СУБОТИЦА
4.	Мандарина	7	182	1303	5875	А.Чарнојевића бб СУБОТИЦА
5.	Зека	4	104	409,5	1531	Гундулићева 39 СУБОТИЦА

6.	Цицибан	6	156	505	3180	Игманска 1 СУБОТИЦА
7.	Санда Марјановић	7	182	1123	7570	Пазинска 4 СУБОТИЦА
8.	Алиса	6	156	960	3780	А.Мародића бб СУБОТИЦА
9.	Мала сирена	7	182	719,26	2753	Мохачка 33 СУБОТИЦА
10.	Калимеро	4	104	409,5	3791	М.Орешковића 21 ПАЛИЋ
11.	Дуга	1	26	252	150	Ш.Петефија 2 ХАЈДУКОВО
12.	Хајди	4	104	409,5	128	И.Сарића 56 СУБОТИЦА
13.	Петар Пан	2	52	252 - шк.зграда		И. Л. Рибара бб Д.ТАВАНКУТ

Табела бр. 2

Преглед адаптираних простора за боравак деце са израженим капацитетом, површином објекта, дворишта и адресом

	Назив објекта	Капацитет		Површина		Адреса
		Број група	Број деце	Објекат	Двориште	
1.	Марјаи Марија	1	24	108	590	К.Битермана 20 СУБОТИЦА
2.	Пинокио	2	48	184	Мес.зај.	Б.Јединства бб СУБОТИЦА
3.	Веверица	5	114	352	1365	Франкопанска 13 СУБОТИЦА
4.	Палчица	5	120	552	1300	Толстојева 8 СУБОТИЦА
5.	Колибри	8	208	566	1684	И.Г.Ковачића 9 СУБОТИЦА
6.	Полетарац	5	130	441.69	720	М. Гупца 31 СУБОТИЦА
7.	Ластавица	6	156	548	2105	Д. Мишовић 21 СУБОТИЦА
8.	Плави зец	3	78	258	1567	Бајски пут 22 СУБОТИЦА

9.	Бубамара	2	52	151	1519	Гајева 15 СУБОТИЦА
10.	Мак Ђерђ	5	130	559,59	749	Ч. Беле 2 СУБОТИЦА
11.	Пера детлић	4	100	167	919	Београдски пут 47 СУБОТИЦА
12.	Снежана	2	52	255	602	С.П. Крцуна 5 СУБОТИЦА
13.	Невен	4	104	403	700	Р. Кончара 25 СУБОТИЦА
14.	Мали принц	2	52	120	300	Сутјеска 82 СУБОТИЦА
15.	Марија Петковић - Сунчица	2	52	183 - закуп		Стеријина 4 СУБОТИЦА
16.	Машталица	6	156	430 - шк.зграда		Мајшански пут 95 СУБОТИЦА
17.	Коцкица	3	78	324 - М. З. Бајмок		ЈНА 27 БАЈМОК
18.	Сунчица	2	52	198 - шк.зграда		Мије Мандића 1 БАЈМОК
19.	Лане	1	26	60 - шк. зграда		П. Баје бб БАЈМОК
20.	Бамби	1	26	60 - шк. зграда		Суботичка 37 МАЛА БОСНА
21.	Пепељуга	1	26	60 - шк. зграда		Никола Тесла бб ЉУТОВО
22.	Цветићи	1	26	60 - шк.зграда		Салаш бр 1447 Г. ТАВАНКУТ
23.	Сунцокрет	2	52	122 - шк. зграда		Лудошка бб Б. ВИНОГРАДИ
24.	Сеница	1	26	50 - шк. зграда		Омл. бригада 29 НОСА
25.	Лабуд	1	26	60- шк. зграда		Холомски шор 3 ШУПЉАК
26.	Кекец	3	78	232 - власништво Кекец-а		Пионирске алеје 6 ПАЛИЋ
27.	Златна рибица	1	26	82 - закуп		Дурмиторска 9 СУБОТИЦА
28.	Мала Алиса	2	52	180 - зграда Медицинског центра		А. Мародића бб СУБОТИЦА

29.	Звончица	2	30	70 – школска зграда	Бајски пут 25 СУБОТИЦА
30.	Лептирићи	1	26	60 – школска зграда	Е. Кардеља 114 СУБОТИЦА
31.	Маслачак	1	26	83 - закуп	Цара Лазара 13 СУБОТИЦА
32.	Висибаба	2	52	Школска зграда	Трогирска бб ПАЛИЋ
33.	Клара	2	50	130 - закуп	П.Драпшина 51 Б.ДУШАНОВО
34.	Звездице	3	50	180 - зграда Медицинског центра	Шабачка бб СУБОТИЦА
35.	Марија Петковић - Бисер	1	24	115- закуп	С.Новака 58 СУБОТИЦА
36.	Јагодица	2	62	Зграда месне заједнице	Старине Новака 58 СУБОТИЦА
37.	Лоптица	2	60	Школска зграда	Трг Маршала Тита БАЈМОК
38.	Балончићи	1	26	60 - школска зграда	Космајска бб БИКОВО
39.	Морска звезда	2	36	60 - школска зграда	В. Назора 15 С. ЖЕДНИК
40.	Сунце	2	50	60 - шк.зграда	Николе Тесле 1 Н. ЖЕДНИК
41.	Цврчак	1	10	Градска болница	Изворска 1 СУБОТИЦА
42.	Пчелица	2	55	200 – бивши Трокадеро	А. Мародића бб Суботица
43.	Делфин	2	45	100 – породична кућа у закупу	В. Назора 7 ц С. ЖЕДНИК

1.3. ОБЈЕКТИ ЗА ПРИПРЕМАЊЕ ХРАНЕ

За децу Предшколске установе "Наша радост" храна се припрема у централној кухињи у објекту "Шумица", улица Банијска бб. Из централне кухиње храна се дистрибуира у све градске и приградске вртиће.

Капацитет кухиње је првобитно био око 450 obroka, јер је наменски грађена за потребе објекта "Шумица", али је временом, у више наврата, разним адаптацијама тај капацитет повећаван, тако да данас он износи преко 4000 obroka. Централна кухиња

"Шумица" обезбеђује исхрану за сву децу Установе. Тренутно је у току проширење и модернизација објекта централне кухиње.

1.4. ОПРЕМЉЕНОСТ СРЕДСТВИМА ЗА РАД

а) Дидактички материјал и стручна литература

У управној згради, у улици Антона Ашкерца број 3, се налази централна библиотека, која поседује збирку стручне литературе домаћих и страних издавача на српском, мађарском, хрватском, чешком, немачком и енглеском језику. Осим тога, сваки вртић располаже својом малом приручном библиотеком.

Свака васпитна група је опремљена дидактичким материјалима и играчкама у складу с узрастом деце која у њој бораве. Два вртића су комплетно опремљена сетом развојних Монтесори материјала.

б) Аудио-визуелна средства

На основу потреба и могућности, Установа у континуитету обезбеђује аудио- визуелна средства за све вртиће. Фонд аудио-визуелних средстава се стално осавремењује. Тренутно сваки објекат поседује телевизор, ДВД плејер и ЦД плејер. Многи објекти имају апарате за копирање и пластифицирање, а неки су опремљени и компјутерима. У трећини објеката постоји интернет.

Постоји велика потреба за интернет умрежавањем, што олакшава и убрзава међусобну комуникацију, као и комуникацију с родитељима и локалном заједницом.

Велики проблем представљају крађе техничке опреме из вртића, што се решава постављањем видео надзора.

За потребе васпитно - образовног рада Установа поседује фото апарат, видео камеру, два видео пројектора и два лаптопа.

в) Технички апарати и машине

Опремљеност техничким апаратима и машинама је на задовољавајућем нивоу. Вешерај поседује све потребне машине за адекватно функционисање у области прања, сушења и пеглања веша.

У циљу побољшања начина припремања хране, централна кухиња је опремљена специјалним пећницама и роботима за припремање хране.

1.5. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

Предшколску установу "Наша радост" чине три педагошке јединице, организационо повезане у функционалну целину, ради ефикасније координације различитих захтева и специфичних потреба појединих објеката у градским и приградским месним заједницама.

У Табели број 3 је дат преглед објеката по педагошким јединицама.

Табела број 3

Распоред објеката по педагошким јединицама

1. ПЕДАГОШКА ЈЕДИНИЦА	2. ПЕДАГОШКА ЈЕДИНИЦА	3. ПЕДАГОШКА ЈЕДИНИЦА
1. Алиса	1. Веверица	1. Машталица
2. Мала Алиса	2. Ластавица	2. Цицибан
3. Санда Марјановић	3. Колибри	3. Мандарина
4. Шумица - прво крило	4. Пинокио	4. Пера Детлић
5. Шумица - друго крило	5. Кекец - Палић	5. Хајди
6. Шумица - јаслице	6. Мак Ђерђ	6. Мала сирена
7. Невен	7. Плави зец	7. Снежана
8. Наш бисер	8. Калимеро - Палић	8. Бубамара
9. Зека	9. Палчица	9. Марија Петковић-Бисер
10. Марјаи Марија	10. Полетарац	10. Марија Петковић - Сунчица
11. Коцкица - Бајмок	11. Дуга - Хајдуково	11. Маслачак
12. Сунчица - Бајмок	12. Сеница - Носа	12. Звончица
13. Лане - Бајмок - Рата	13. Лабуд - Шупљак	13. Златна рибица
14. Пепељуга - Љутово	14. Сунцокрет - Б. Виногради	14. Мали принц
15. Цветићи - Г. Таванкут	15. Јагодица - Келебија	15. Морска звезда - С. Жедник
16. Петар Пан - Д. Таванкут	16. Лептирићи-3.км Келебија	16. Сунце - Нови Жедник
17. Бамби - Мала Босна	17. Бајка - ОШ "С. Иштван"	17. Балончићи - Биково
18. Лоптица - Бајмок	18. Висибаба ОШ - "М. Антић" Палић	18. Звездице
19. Пчелица		19. Клара - Б. Душаново
		20. Цврчак - Болница
		21. Делфин – С. Жедник

Послове управљања Установом обавља директор. Послове координације васпитно-образовним радом обавља помоћник директора за васпитно-образовни рад. Послове организације рада у педагошким јединицама обављају три помоћника директора. Послове превентивне здравствене заштите обављају две сестре на превентиви. Послове организације и координације радом у области исхране обавља помоћник директора за кухињу и возни парк. Послове организације и координације техничком службом обављају директор и шеф техничке службе. Послове организације рада на нивоу вртића обављају координатори радних јединица.

Савет родитеља Установе броји 55 чланова. Сваки вртић представља један родитељ.

Управни одбор Установе чини девет чланова: три представника родитеља, три представника Оснивача, три представника Установе.

1.6. КАДАР

У Установи су, према специфичним областима рада, запослени следећи стручни профили: руководећи кадар (директор, помоћници директора), васпитно-образовни кадар (стручни сарадници: педагози, психолози, логопеди, сарадник за ликовно, сарадник за пројекте и онлајн едукацију, васпитачи, медицинске сестре-васпитачи), административно-правни и финансијски кадар, кадар за одржавање хигијене објеката и сервирање хране (помоћно особље - спремачице и сервирке, које су ангажоване по уговору преко агенције "Секут"), кадар за припремање хране и одржавање стандарда квалитета хране (кувари, технолог, нутрициониста), кадар за техничке послове (мајстори, возачи, информатички сарадник), кадар за заштиту на раду.

Табела бр. 4
Преглед броја запослених према профилима стручности

Р. број	Профил стручности	Број радника
1.	Руковођење	6
2.	Стручни сарадници: педагог, психолог, логопед	7
3.	Сарадник за ликовно	1
4.	Сарадник за социјални рад	1
5.	Сарадник за пројекте и е-едукацију	1
6.	Руководилац службе за исхрану	1
7.	Васпитач	302
8.	Медицинска сестра-васпитач	45
9.	Медицинска сестара за превентивну здр.заштиту	2
10.	Административни, правни и финансијски послови	12
11.	Припремање хране и возни парк	16
12.	Сервирка – хигијеничар	1
13.	Технички послови	12
	Укупно	407

1.7. ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНИ КАДАР

Закон о основама система образовања и васпитања и Закон о предшколском васпитању и образовању, предвиђа да у предшколској установи с децом раде васпитачи и медицинске сестре-васпитачи.

Васпитно-образовни рад с децом од 1 до 2 године обављају медицинске сестре-васпитачи, с децом од 2 до 3 године медицинске сестре-васпитачи и васпитачи, а с децом од 3 године до поласка у школу васпитачи. У полудневном боравку с децом од 5 до 7 година раде васпитачи.

Норматив за једанаесточасовно радно време, колико ради Установа, износи две особе по групи у целодневном и једна у полудневном боравку.

Установа константно настоји да унапреди стручне компетенције запослених, па сваке године планира средства за стручног усавршавања запослених, чиме утиче на побољшање квалификационе структуре васпитно-образовног кадра. Многи васпитачи су завршили различите специјалистичке и мастер студије.

1.8. СТРУЧНА СЛУЖБА

Послове праћења и унапређивања васпитно-образовног рада обављају стручни сарадници и сарадници, који чине Стручну службу Установе:

- Четири педагога
- Два психолога
- Један логопед
- Један сарадник за ликовно

Профил стручности стручних сарадника са бројем извршилаца је дат у табели број 5.

Табела бр. 5

Профиле стручности стручне службе с бројем извршилаца

Профил стручности	Број извршилаца
Стручни сарадник - педагог	4
Стручни сарадник - психолог	2
Стручни сарадник - логопед	1
Сарадник за ликовно	1
Укупно	8

Сваки вртић, у оквиру свог Тима вртића, који чине васпитачи и родитељи, има свог задуженог стручног сарадника или помоћника директора. Они заједно планирају активности

за унапређење васпитно-образовног рада, начине укључивања родитеља у подршку деци и живот вртића, као и стручне теме за унапређивање родитељских компетенција.

Стручни сарадници свој рад планирају и реализују у складу с потребама и интересима деце и породице, с циљем остварења добробити детета. Истражују начине за унапређење културе Установе, грађење заједнице учења, хоризонталну размену и стручно усавршавање запослених. Континуирано сарађују с породицом у свим аспектима њене улоге у подршци учењу и развоју детета. За праћење и укључивање деце с говорним тешкоћама у индивидуалне и групне третмане, као и за саветодавни рад с васпитачима и родитељима, задужен је логопед.

За праћење и вредновање програма, који својом понудом различитих начина укључивања детета у игре и активности, подржавају његову добробит у доменима живљења, учења и стварања, а који се, осим званично прописаног програма, Године узлета, реализују у Установи, задужени су аутори и координатори тих програма.

1.9. РАДНО ВРЕМЕ УСТАНОВЕ

Радно време вртића у којима је заступљен целодневни боравак деце износи 11 сати и траје од 5,40 до 16,40 часова.

Време боравка деце у полудневном боравку износи 5 сати. Закон о предшколском васпитању и образовању предвиђа минимум 4 сата дневног трајања ППП - предшколског припремног програма. У нашој установи, с обзиром на дугогодишњу традицију, овај организациони облик ППП програма траје сат времена дуже, што је усаглашено у сарадњи с Оснивачем.

Полудневни боравак деце се, у зависности од просторних могућности објекта, организује у преподневним и поподневним часовима. У већини вртића с полудневним боравком се васпитно-образовни рад одвија у сменама, које су усклађене са сменама најближе основне школе. То значи да се радно време, од 7,00 - 12,00 и од 12,30 - 17,30, мења месечно или квартално.

У целодневном боравку радна година траје од 1. септембра до 31. августа, а у полудневном боравку радна година траје колико и школска година. Њено трајање се одређује према Календару, који за сваку годину доноси покрајински секретар за образовање.

Напомена

У Градској болници се налази одељење за децу предшколског и школског узраста, у коме ради један васпитач Установе.

1.10. ОБЛИЦИ РАДА С ДЕЦОМ

Предшколска установа "Наша радост" је државна установа, која остварује следеће функције предшколског васпитања и образовања:

- Васпитно-образовну функцију
- Превентивно-здравствену функцију
- Социјалну функцију и
- Исхрану деце.

Целовитост реализације ових функција се остварује кроз следеће облике рада:

- Целодневни боравак - јаслице - за децу од 6 месеци до 3 године
- Целодневни боравак - обданиште - за децу од 3 године до поласка у школу
- Полудневни боравак у трајању 5 сати - забавиште - за децу једну или две године пред полазак у школу.

Напомена

Припремни предшколски програм се реализује у целодневном и полудневном боравку за децу од 5,5 година до поласка у школу.

1.11. ЈЕЗИЦИ НА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈЕ ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНИ РАД

Васпитно-образовни рад у Установи се остварује на српском, мађарском и хрватском језику. Уважавајући карактеристике локалне средине, у којој постоје породице које негују два и три језика, а подржавајући породични модел усвајања језика у вишејезичном окружењу, Установа развија програме рада, који подразумевају равноправну заступљеност више различитих језика.

Осим развоја матерњег језика, у Установи су заступљени и програми за развој комуникативних способности на нематерњем језику, српском и мађарском, као и програми за развој комуникативних способности на страном језику, енглеском и немачком.

Васпитачи који реализују програме за развој комуникативних способности на нематерњем тј. страном језику имају за то одговарајућу квалификацију и знање стечено у току планираног стручног усавршавања, а њихов рад континуирано прате координатори програма.

2. УСТАНОВА И ЊЕНО ОКРУЖЕЊЕ

2.1. КОРЕНИ И ТРАДИЦИЈА

Суботица је град с дугом традицијом предшколства. Њени грађани су одувек имали слуха за најмлађе. Сматрали су да је важно обезбедити добре услове за боравак деце у предшколској установи.

Предшколска установа "Наша радост" је настављач вишедеценијске бриге за најмлађе, која је започета давне 1843. године, када је основано прва забавишта у Суботици. То нас обавезује да, настављајући пут свеобухватне бриге за предшколску децу, дамо свој пуни допринос унапређењу делатности предшколства. Под данашњим називом Предшколска установа „Наша радост“, постоји и делује од 1971. године.

2.2. БРОЈ СТАНОВНИКА

По попису становништва из 2002. године Суботица има 148 401 становника.

Од тога градски део /Суботица и Палић /има 107 726. Општину Суботица чине: Суботица /99 981 ст./, Бајмок /8 586 ст./, Бачки Виногради /2 039 ст./, Биково /1 824 ст./, Бачко Душаново /741ст./, Вишњевац /639 ст./, Горњи Таванкут /1 381 ст./, Доњи Таванкут /2 631 ст./, Ђурђин /1 746 ст./, Келебија /2 168 ст./, Љутово /1 181 ст./, Мала Босна /1 245 ст./, Мишићево /446 ст./, Нови Жедник /2 848 ст./, Стари Жедник /2 230 ст./, Хајдуково /2 482 ст./, Палић /7 745 ст./, Чантавир /7 178 ст./ и Шупљак /1 310 ст./.

Најмање насеље, Мишићево, броји 446, а највеће, Бајмок, 8 586 становника.

2.3. ПОТРЕБЕ ЗА ПРЕДШКОЛСКИМ ВАСПИТАЊЕМ И ОБРАЗОВАЊЕМ

У свим насељима општине Суботица постоје , осим у Мишићеву, где нема довољан број деце ни за вртић ни за школу. Деца због тога похађају вртић и школу у Бајмоку.

У приградским насељима смештајни капацитети Установе углавном задовољавају потребе родитеља за уписом деце у целодневни и полудневни боравак. У градским вртићима је сваке године све дужа листа чекања, посебно за децу јасленог узраста. Све већи број родитеља жели да смести своје дете у вртић, а последњих година све више и у јаслице.

Што се тиче обезбеђивања предшколског васпитања и образовања у општини, суочавамо се с тешкоћама у успостављању поуздане евиденције о броју деце, која имају пребивалиште на територији Општине Суботица. Осим тога, расте потреба породица за проширењем мреже вртића у појединим месним заједницама, што подразумева повећање улагања у изградњу нових објеката. Прецизна евиденција о броју деце у Општини Суботица би била значајна и допринела квалитетнијем планирању мреже објеката у складу с потребама становништва у Општини.

2.3. ЕКОНОМСКИ РЕСУРСИ

Суботица је средиште Севернобачког округа, културни и економски центар северног дела Војводине. У њој се налазе многе значајне институције, чији корен потиче из прошлих векова, а спадају међу најстарије на просторима Републике Србије.

Иако је у ранијим вековима имала статус града, Суботица га је у савременој историји добила поново 2010. године. У наредном периоду се очекује њен развој у правцу универзитетског центра.

Услед транзиције, економских и културолошких промена, постоји тенденција све већег обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем.

Као последица тога је очигледна потреба за отварањем нових васпитних група, адаптирањем и опремањем нових простора за боравак предшколске деце.

Како је циљ локалне заједнице да изађе у сусрет потребама својих грађана, очекује се да градски оци потребе деце и родитеља за смештајем у предшколску установу, ставе у приоритет и усмере средства на градњу нових објеката. То би умногоме утицало на унапређење квалитета васпитно-образовног рада у вртићима, растеретило прекобројне васпитне групе и олакшало поштовање норматива броја деце у њима, а свакако и задовољило потребе деце и родитеља за предшколским васпитањем и образовањем, тј. укинуло листе чекања. За сада се недостатак простора решава узимањем у закуп ненаменски грађених објеката, у ишчекивању неопходне адаптације и доградње постојећих.

2.4. СОЦИО - КУЛТУРНИ РЕСУРСИ

Суботица је град који негује спој савремених и традиционалних вредности. Мешавина је вера, култура, обичаја и језика. Вековима у њој заједно живе, једни уз друге, различити народи, бринући исте бриге, радећи исте послове, помажући се међусобно. Вишевековни изазови толеранције и прихватања различитости обојили су темељне вредности заједнице Срба, Мађара, Буњеваца, Хрвата, Рома и других.

У срцу плодне равнице, Суботица је нераскидиво повезана с околним селима и салашима. У близини Палићког и Лудошког језера, у пространом ЗОО врту, чувају се природне лепоте и негује еколошка свест грађана.

У граду постоје разни локални и светски фестивали. Суботица има Дечје позориште и Фестивал дечјих позоришта светског ранга. Богату библиотеку с дечјим одељењем, ликовне галерије, музеј, музичку школу с музичким забавиштем. Истиче се богатом спортском традицијом, коју негују бројни спортски клубови, све више у своје програме укључујући и рад с предшколском децом.

Суботица је препознатљива по својој сецесијској архитектури, али и савременим трендовима, што се види на њеним улицама, трговима, пијацама, кафићима...

Предшколска установа "Наша радост" је носилац темељних вредности и учесник важних догађања у граду. Кад год је потребно оживети неку градску манифестацију, деца се, са својим васпитачима и родитељима, врло радо одазову.

На традиционалној смотри дечјег стваралаштва, "Клинцијада", коју преко 30 година организује предшколска установа, сваке године учествује више од хиљаду малишана. Њену припрему и реализацију свесрдно помажу дечји родитељи, који су уз децу, баке и деке најважнија и највернија публика.

Предшколска деца, са својим васпитачима, не заборављају ни најстарије суграђане. Сарађују с геронтолошким центрима у месним заједницама. Посећују радне организације и фабрике, ватрогасце, пекаре... Учествују у приредбама и отвореним часовима у основним школама, у које се сваке године пресели једна генерација предшколаца. Све то говори колико је Установа дубоко повезана с локалном заједницом и колико је реални контекст непосредног окружења део живота вртића.

Специфичност организације рада Установе је волонтерски рад младих васпитача - приправника и медицинских сестара - васпитача - приправника, који несебично раде уз васпитаче и медицинске сестре - васпитаче. Захваљујући њима, уз поштовање Уговора који склапају с Установом, олакшано је функционисање вртића, посебно у инклузивним групама и групама с великим бројем деце, посебно млађег узраста. Заузврат, после годину дана, ови млади људи имају право на полгање стручног испита у чему им несебичну подршку пружају васпитачи - ментори и стручни сарадници Установе.

3. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

3.1. РЕДОВНИ ПРОГРАМИ ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНОГ РАДА

3.1.1. ГОДИНЕ УЗЛЕТА

Програм за децу узраста од 6 месеци до поласка у школу

Године узлета је назив Основа програма предшколског васпитања и образовања, које се односе на институционално васпитање и образовање предшколске деце узраста од шест месеци до поласка у школу на територији Републике Србије. Као званични и обавезујући документ, Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије га је објавило 2018. године.

Као основни редовни програм васпитно-образовног рада с децом узраста од шест месеци до поласка у школу у Установи, писан је у складу с оригиналним документом, па је задржан и његов оригинални назив. Примењује се у Установи од септембра 2020. године.

ОСНОВНА ПОЛАЗИШТА ПРОГРАМА

ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ О СХВАТАЊУ ДЕТЕТА И ДЕТИЊСТВА

Овај програм је заснован на социокултурној теорији схватања детињства, према којој је детињство вредност само по себи. Суштина детета се сагледава и акценат помера с индивидуалног на социокултурни развој. Насупрот потреба и дефицита, добробит детета се сагледава кроз његове снаге и капацитете. Дете се уважава као компетентно, богато потенцијалима, као равноправни члан заједнице у интеракцији деце и одраслих и као активни учесник у процесу сопственог учења и развоја.

У програму се истиче значај игре, као доминантне делатности детета, кроз коју оно упознаје и трансформише културу заједнице у којој живи, а рано детињство се сматра значајним сензитивни периодом за развој детета и стицање искуства, пре свега кроз социјалне интеракције и повезивање с другима, што резултира усвајањем, културом условљених, образаца живљења у заједници.

САГЛЕДАВАЊЕ ДЕТЕТА У КОНКРЕТНОМ ПРОГРАМУ ВРТИЋА

Дете је јединствено и целовито биће

Дете реагује целим својим бићем. Његов интелектуални, емоционални, сензо-моторни, социјални и говорни развој су испреплетени.

Дете је компетентно и богато потенцијалима

Дете мора бити заштићено од сваког вида занемаривања и злостављања. Оно своју компетентност стиче кроз односе с одраслима и вршњацима и она зависи од тога колико су ти односи подстицајни и подржавајући.

Дете је активни учесник заједнице вршњака и одраслих

Дете је пре свега социјално биће и природно усмерено на односе с одраслима и вршњацима. Својим активним учешћем у породици, вртићу и заједници, којој припада, дете развија себе, али истовремено утиче и доприноси квалитету своје заједнице.

Дете је посвећено учењу

Дете је по својој природи мотивисано да сазнаје и учи. Од рођења настоји да разуме свет око себе. Учење је "коконструкција" тј. заједничко конструисање знања с одраслима и вршњацима у ситуацијама које за дете имају смисао и значење. Дете учи интегрисано. Његово учење тече симултано и повезано кроз физичко, чулно, емоционално, социјално, језичко и когнитивно учење.

Дете је креативно

Дете има потенцијал да изрази себе и своје разумевање света на различите креативне начине. Оно их користи да би разумело, изразило и с другим поделило своја осећања, мисли, идеје, вредности и уверења.

Дете је биће игре

Дететова основна активност је игра. Кроз игру оно доживљава и прерађује искуство, учи о себи и свету и развија своје потенцијале. Отвореност, флексибилност и стваралаштво су основ сваког учења и развоја. Само у активностима заснованим на игровном обрасцу, дете може

да учи. Потребни су му, дакле, добровољност, динамичност, иницијативност, посвећеност, отвореност, преговарање и преиспитивање.

ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ О СХВАТАЊУ ПРОГРАМА И ПРАКСЕ

Програм није готов модел, који се директно примењује у пракси. Он је оквир који садржи основне вредности и начела, која се конкретизују у специфичном контексту. То се постиже кроз заједничко учешће, сагледавање и уважавање интереса и перспектива деце и одраслих у породици, вртићу и непосредном окружењу.

Заједница праксе деце и одраслих омогућава и подржава учење кроз учешће у различитим ситуацијама и односима, као и креативну употребу оруђа и симбола одређене културе (предмети, говор, обичаји ...). Дечји вртић, као заједница деце и одраслих, заснива се на уважавању различитости и једнаких права за све. Темељи се на дељењу моћи и континуираном преиспитивању контроле и праведности.

Васпитно-образовна пракса предшколске установе подразумева, контекстом условљен, динамичан систем грађења односа. С тим у вези је и сагледавање професије васпитача, као релационе и етички засноване делатности, чија је суштина, сходно томе, подложна критичком преиспитивању и подразумева преузимање одговорности.

Квалитет васпитно-образовне праксе се усавршава кроз промену културе предшколске установе и преиспитивање имплицитне педагогије практичара, а све кроз односе узajамности и уважавања свих учесника васпитно-образовног процеса.

САГЛЕДАВАЊЕ ПРАКСЕ ВРТИЋА

Вртић је простор реалног васпитно-образовног програма

Непосредни или реални програм вртића и васпитне групе се заснива и операционализује на основу концепције Основа програма. Он не може бити унапред дат документ, него настаје у реалном контексту васпитно-образовне праксе. У његовом стварању учествују деца, васпитачи и родитељи, а он сам носи обележје културе заједнице у којој вртић живи.

Вртић је место заједничког живљења

Кроз заједничко учешће деце и одраслих у аутентичним односима и смисленим активностима одвија се процес подршке учењу и развоју детета.

Вртић је простор демократске и инклузивне праксе

То значи да се у вртићу уважавају права детета:

- да активно учествује у свом образовању, које подржава његове потенцијале и усмерено је на његову добробит
- да се образује кроз инклузивну праксу, која је осетљива на дискриминацију, уважава све врсте различитости и посебну пажњу посвећује деци из осетљивих група
- на партнерство породице и предшколске установе, која препознаје примарну улогу и важност родитеља у васпитању детета на раном узрасту
- на повезаност с локалном заједницом, кроз различите начине учешћа деце
- на партиципацију у социјалном и културном животу заједнице

Вртић је простор рефлексивне праксе

То значи да вртић постаје место за:

- развијање односа поверења, уважавања, размене и узајамне подршке међу запосленима
- развијање рефлексивног приступа пракси, кроз стално преиспитивање у дијалогу с колегама, породицом и децом
- покретање заједничких истраживања практичара у сврху унапређења програма
- професионално усавршавање у правцу оспособљавања за истраживање и критичко преиспитивање, у правцу континуираних промена, учења и развоја
- повезивање кроз заједничка истраживања с другим вртићима и институцијама

ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНЕ ВРЕДНОСТИ

Универзално важеће вредности (алтруизам, толеранција, моралност, одговорност, стваралаштво, креативност, иницијативност, кооперативност, праведност, лични, културни, национални и планетарни идентитет) засноване на хуманистичком сагледавању човека и друштва су уткане у наше законодавство.

Образовање се темељи на четири стуба:

- Учење да се зна
- Учење да се буде
- Учење да се уме
- Учење да се живи заједно

НАЧЕЛА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Начела су основне поставке на којима се заснива систем васпитања и образовања и институционална пракса. У предшколском васпитању и образовању вредности и функције васпитања и образовања се остварују кроз:

1. Целовито сагледавање васпитања и образовања

(У сваки сегмент заједничког живљења деце и одраслих у вртићу, уткани су у јединствен процес брига, нега, васпитање и образовање)

2. Усмереност на дугорочне циљеве

(Фокус на базичне компетенције успешног људског функционисања, развоја и учења: саморегулација, симболичко изражавање, социјална и емоционална компетентност, позитиван идентитет)

3. Интегрисани приступ учењу и развоју

(Приступ заснован на повезаном искуству делања и доживљавања у ситуацијама смисленим за децу)

4. Континуитет у образовању

(Остварује се постављањем темеља целоживотног учења и развијања компетенција кроз повезивање с породицом, школом и локалном заједницом)

5. Вредновање у функцији грађења квалитета програма, усмереношћу на структурне и процесне димензије

(Квалитет програма се не прати у односу на постигнућа деце према развојним нормама, него је оријентисано на кључне димензије програма тј базичне компетенције успешног људског функционисања, развоја и учења (саморегулација, симболичко изражавање, социјална и емоционална компетентност, позитиван идентитет) и у њега су укључени сви учесници програма).

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Подршком добробити, свој деци обезбедити једнаке могућности за учење и развој.
- Учешћем у програму, свој деци обезбедити прилике да буду срећна, задовољна, остварена и прихваћена, кроз односе поверења, уважавања, блискости и пријатељства.
- Развијањем диспозиција за целоживотно учење (отвореност, радозналост, резилијентност, рефлексивност, истрајност, поверење у сопствене способности, позитиван лични и социјални идентитет) поставити темеље за развој образовних компетенција.
- Учешћем у програму обезбедити деци прилике да откривају, истражују и преиспитују различита подручја људске делатности и сазнања, кроз продукте науке, културе и стваралаштва.
- Активним учешћем породице у васпитању и образовању своје деце у вртићу, обезбедити прилике родитељима да развијају своје родитељске компетенције.
- Стварањем прилика да изразе своју аутономију, креативност и професионалност, омогућити васпитачима, сестрама-васпитачима, стручним сарадницима и сарадницима да проактивно заступају интересе деце и породице.
- Повезивањем вртића с другим институцијама образовања, културе и спорта у локалној заједници, обезбедити просторе за заједничко учешће деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.
- Повезивањем свих профила посленика предшколског васпитања и образовања у истраживачку заједницу, градити квалитет предшколског васпитања и образовања, кроз истраживање и узајамну подршку.

ЦИЉЕВИ УСМЕРЕНИ НА ДЕТЕ - ПОДРШКА ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА

Концепт добробити одражава суштину развоја и учења детета, а то је да је дете биће, које истовремено ЈЕСТЕ и БИВА и кроз оно што јесте, постаје и оно што ће бити. Подржавати добробит детета, значи разумети шта је његова добробит у реалном контексту, сада и овде, у реалном програму и истовремено пројектовати циљеве за будућност.

Добробит подразумева успешно персонално и интерперсонално функционисање и испољавање и култивисање људских потенцијала за развој и напредовање.

Димензије добробити су:

- ПЕРСОНАЛНА - бити добро и функционисати успешно,
- ДЕЛАТНА - умети и хтети и
- СОЦИЈАЛНА - припадати, прихватати и учествовати.

Циљеви подршке добробити детета у реалном програму - из угла васпитача

Подржавати персоналну добробит детета значи:

- Развијати свест и бригу о свом телу и себи
- Развијати чулну осетљивост и моторичке способности и вештине
- Развијати саморегулацију као унутрашњу контролу, тј. способност одлагања задовољења жеља, прихватања захтева и налажења алтернатива
- Развијати инструменталну и психолошку самосталност
- Развијати идентитет и самоприхватање
- Развијати емоционалну компетентност тј. способност доживљавања и изражавања широког спектра емоција, регулацију и контролу сопствених емоција и разумевање сопствених и туђих емоција

Подржавати делатну добробит детета значи:

- Развијати креативно испољавање и изражававање, као и стваралачко уобличавање личних доживљаја и сазнања
- Развијати све видове комуникације и овладавања различитим функцијама говора
- Развијати рефлексивност и самодирекцију, као основ учења да се учи
- Развијати диспозиције за учење, као што су: истрајност, радозналост, иницијативност, креативност, одговорност и отвореност за сарадњу
- Развијати основне образовне компетенције за целоживотно учење
- Развијати резилијентност - отпорност на стрес и изазове, као и способност конструктивног приступа проблемима и променама
- Утицати на схватање смисла живота кроз разумевање манифестација људског живљења, вредности и лепоте човека и стварања

Подржавати социјалну добробит детета значи:

- Развијати позитиван културни и социјални идентитет, као и понос и задовољство због припадања одређеним заједницама (породична, вршњачка, локална, национална, глобална)
- Развијати социјалну компетентност тј. способности емоционалног везивања и емпатичности, успешне социјалне комуникације и кооперативности
- Развијати моралност тј. усвајање моралних вредности и норми, као и способности моралног расуђивања, правичности и уважавања разлика
- Развијати алтруизам и особине човечности као што су: предусретљивост, емпатија, толерантност, племенитост, солидарност
- Развијати свест о узајамној повезаности људи и природе, као и важности бриге за животну средину

- Развијати проактивни однос према животу и окружењу

Добробит у реалном програму - из угла детета

У реалном програму, вртића и васпитне групе, дете добробит доживљава и она за њега има значење као:

Осећати се

- добро и витално
- остварено, задовољно и срећно
- сигурно, али не презаштићено и пререгулисано
- сигурно да ће се његове потребе, интереси и интересовања уважити и подржати
- припадником заједнице васпитне групе, вртића и шире заједнице
- усклађено с правилима, нормама и захтевима окружења (групе, вртића ...)

Бити

- укључен у заједницу вршњака и вртића
- укључен у разноврсне креативне и сврсисходне активности
- саслушан и уважен
- окружен довољно познатим и истовремено новим изазовима
- прихваћен у својој јединствености
- физички активан, спретан, одважан и грациозан
- пријатељ с неким

Моћи

- упознати свет око себе, проширити своја искуства и знања о својој и другим културама, различитим физичким и природним појавама, као и о различитим продуктима људске културе
- посматрати, питати, истраживати, размењивати, маштати
- истраживати телом и чулима и имати различите естетске доживљаје
- изражавати се на различите начине, кроз различите симболичке системе и користити различите операције имамментне тим системима
- изражавати се креативно и маштовито кроз различите форме, медије и материјале
- испољавати своја интересовања, иницијативу и правити изборе
- спознавати своје снаге и могућности
- испољавати своје способности и бити успешно у учењу
- опслуживати себе
- доприносити и увидети да се тај допринос препознаје и цени

Умети

- правити добар избор, доносити одлуке и преузимати одговорност
- управљати својим емоцијама и разумети емоције других
- одложити своје жеље и прихватити жеље и очекивања других

- успешно комуницирати и сарађивати с другима, преговарати, договарати се и решавати конфликте
- прихватати друге, развијати блиске и реципрочне односе, засноване на уважавању и прихватању разлика
- доприносити својој заједници, бринути се о другима и свом окружењу
- учити и волети учење
- бити отворено и флексибилно и прихватати промене

РЕАЛНИ ПРОГРАМ ВРТИЋА И ВАСПИТНЕ ГРУПЕ

Реални програм полази од теоријско-вредносних постулата Основа програма. Циљ реалног програма је подршка остваривању добробити детета. То се постиже кроз односе у које дете ступа и делање у коме оно учествује као актер.

Програм настаје и развија се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Какав ће утицај имати на дете, зависи од квалитета подстицаја физичког окружења и социјалне средине.

Кроз односе, које успоставља с одраслима и вршњацима, дете доживљава и сазнаје свет око себе. Односи који подржавају добробит и делање детета су покретачи његовог учења и развоја.

ОДНОСИ

Шта је у односима важно обезбедити да би се подржала добробит детета

- Сигурност - тек кад се осећа сигурно, дете може да трага за изазовима. Сигурност проистиче из поверења и предвидивости.
- Континуитет - односа с блиским одраслим, непротивречност и повезивање нових и претходних искустава.
- Учешће - значи бити активно укључен, као агенс, који учи и утиче на свет око себе. Подразумева право на избор и утицање на ситуацију и догађање у коме учествује. Односи се на све узрасте, јер деца свих узраста имају компетенције партиципације, тј. могу активно да учествују, једино начин учешћа зависи од узраста, капацитета, искуства и интересовања детета. Од тога како одрасли креира окружење, колико уважи перспективу детета, зависи колико ће дете моћи да артикулише своја очекивања, погледе и компетенције.

Шта је детету потребно омогућити да би оно остварило своју добробит

- Да изрази своје потребе и осећања
- Да може да се ослони на друге и развија поверење, сигурност и припадање
- Да развија позитивну слику о себи
- Да развија конструктивне начине интеракције с другима
- Да развија капацитете за решавање конфликта и тешкоћа у новим ситуацијама
- Да може да доноси одлуке и прави изборе
- Да дели информације и учествује у дијалогу с децом и одраслима

- Да га питају за мишљење и да осети да уважавају њега и његова осећања
- Да види да његове идеје, очекивања и осећања доводе до промена
- Да својим учешћем доприноси ономе што одрасли у окружењу раде и сматрају важним и смисленим

Шта дете учи кроз односе

- Да разуме своја осећања, потребе и поступке
- Како да на сигуран начин истражује своју околину
- Како да комуницира и ступа у интеракције
- Како да буде прихваћено и како да прихвата друге
- Шта се од њега очекује и шта оно мже да очекује
- Како да изрази себе, разуме друге и како да се односи према њима
- О повезаности и зависности од других, о дељењу и прављењу избора
- Како да решава проблеме и преузме одговорност
- Развија метакогнитивне капацитете (резоновање, рефлексија, планирање, предвиђање)
- Развија осећај за смисао и сврху

Како васпитач гради однос с дететом

- Кроз сопствену укљученост - истинско бављење дететом, учешће у дететовим активностима, усклађивање с дететовим потребама и капацитетима, разумевање дететове перспективе, осетљивост за дететове потребе, подржавање и јачање детета
- Кроз одржавање баланса - у начину на који учествује у активностима и ситуацијама с дететом (пружа сигурност познатог - обезбеђује изазове новог и непредвидивог, уважава дете - поставља захтеве и границе, заштићује дете - подстиче његово осамостаљивање, уважава иницијативу и право на избор детета - усмерава и води)
- Кроз уважавање детета - поштује и разуме дете као јединствено и аутентично биће, узима у обзир његове јаке стране, интересовања, породични миље, увек му је доступан и близак, помаже му да разуме правила

ДЕЛАЊЕ

У вртићу дете учествује у игру, животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења.

ИГРА

Шта игра значи за дете

- Стваралачку прерада стварности
- Чин замишљања искуства
- Машту у акцији
- Форму истраживања
- Изграђивање себе у заштићеном окружењу могућег
- Начин на који се приступа стварности
- Чин којим се покрећу сви лични потенцијали

Шта дете ради у игри

- **Гради идентитет и односе** (договара се, усклађује се, преговара, доприноси очувању игровног плана, преиспитује и развија етичке вредности, истражује вишеструке идентитете, види себе као моћно и делотворно, самостално одлучује и прави изборе, доживљава себе као припадника групе и заједнице, испитује и превазилази стереотипе, испробава различите улоге, учи, преиспитује и прихвата правила)
- **Истражује, конструише и реконструише значење** (прерађује догађаје, ситуације, употребу предмета на креативне начине и истражује шта све они могу бити, посматра и имитира друге у игри, ствара нове речи и користи познате речи на другачији начин, развија нове стратегије решавања проблема)
- **Ствара симболе** (открива различите начине симболизовања искуства: прерушавање, претварање, цртање, птављење модела, изражавање кроз креативне покрете, говорење, затим симболима повезује реалне радње, предмете и поступке са замишљеним концептом у игри, укључује и комбинује симболе различитих култура)
- **Ужива и радује се** (ужива у хумору и комуникацији с децом и одраслима, опушта се одмара)

Како васпитач подржава игру детета

У програму говоримо о три типа игре: ОТВОРЕНОЈ, ПРОШИРЕНОЈ И ВОЂЕНОЈ ИГРИ.

Отворена игра

У отвореној игри деца самоиницијативно граде игровни план, а васпитач је подржава обезбеђивањем довољно времена за игру, припремом средине, простора и материјала, као и праћењем игре тј. разумевањем њеног контекста, идеја и реакција деце. Осим тога васпитач помаже деци да материјале и продукте слободне игре сачувају и користе у другим активностима

Проширена игра

У проширеној игри васпитач је равноправни учесник игре. Он подржава игру тиме што улази у неку улогу, својом мимиком, гестовима, покретом, додиром и говором подстиче развој говора (посебно у јаслицама и с децом која још не говоре), обезбеђује реалне предмете и подстиче симболичку игру, заједно с децом израђује реквизите за игру, предлаже алтернативне улоге за децу како би се игра наставила, проналази нове материјале и проширује сценарио игре, помаже при решавању проблема, олакшава деци да се укључе у игру не нарушавајући је и сл.

Вођена игра

У вођеној игри васпитач иницира, учествује и усмерава игру. Он се договара с децом и пази да она не наруше игровни образац (добровољност, имагинативност, изазовност, експерименталност, креативност, динамичност). Васпитач подржава адекватну употребу опреме и средстава, објашњава правила, показује покрете, помаже деци да се групишу и води дијалог с њима о игри.

ЖИВОТНО-ПРАКТИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ

Животни контекст вртића чине различите свакодневне животно-практичне ситуације у којима деца учествују. Ту спадају дневне рутине, ритуали и аутентичне ситуације у вртићу и ван њега.

Рутине су: обедовање, одмор, нега и одржавање хигијене, боравак на отвореном и сређивање простора за боравак.

Ритуали су: устаљени обрасци при доласку и одласку, празнични ритуали, ритуали током смене активности, добродошлице новим члановима и сл.

Аутентичне ситуације у вртићу и ван њега су несвакидашњи догађаји у породици и вртићу о којима се прича, деле доживљаји, освешћују осећања, размењују искуства (принова у породици, кућни љубимци, одласци у природу, посте интересантним местима, људима и догађајима)

Шта дете добија у животно-практичним ситуацијама

- **Гради односе** (учествује у одлучивању и доношењу правила, доприноси остваривању заједничких послова и обавеза, обавља активности важне за функционисање групе, развија осећај припадања групи, сигурности и предвидивости)
- **Учи и практикује** (развија самосталност, сигурност и спретност, учи како се нешто ради, учи да брине о себи и окружењу и живи у скалу с природом, упознаје друге културе, развија одговорност, разумева смисао свакодневних животних односа и послова)
- **Развија симболичко изражавање** (обележава, дизајнира, користи бројеве, знакове и типове комуникације својствене различитим сферама људске делатности, ИКТ, симболе других култура и сл.)
- **Ужива и радује се** (ужива у хумору и комуникацији с децом и одраслима, опушта се и одмара)

Како васпитач подржава дете у животно-практичним ситуацијама

- Обезбеђује устаљени, али флексибилан ритам дневних рутина
- Успоставља рутине (посебно на раним узрастима) у складу с индивидуалним ритмом детета и усаглашено с породицом
- Договара се с децом и разуме њихове аргументе у стварању правила за аутентичне ситуације
- Подстиче самосталност и одговорност деце у обављању рутина
- Преноси овлашћења на децу у обављању дневних рутина
- Обезбеђује да животне ситуације буду прилика за грађење пријатног социјалног доживљаја
- Планира време и подршку за дружење и размену
- Омогућава деци дељење личних информација о себи и породици
- Подстиче децу да представе искуства у животно-практичним ситуацијама из своје породице и културе из које потичу
- Приближава деци рутине и ритуале других култура

- Помаже деци у припреми добродошлица за нове чланове
- Пбезбеђује деци свакодневни боравак на отвореном и бављење активностима у природно окружењу
- Моделује и подстиче употребу симбола за бележење, рачунање и израду подсетника у животно-практичним ситуацијама
- Омогућава деци учешће у животу локалне заједнице, истраживање и разумевање улога и односа у њој и сагледавање себе као дела заједнице
- Омогућава деци да у аутентичним ситуацијама преиспитују предрасуде и решавају конфликте
- Обезбеђује континуитет рутине и ритуала групе и у случају свог одсуства

ПЛАНИРАНЕ СИТУАЦИЈЕ УЧЕЊА

Планиране ситуације учења су делатне активности у вези с темом или пројектом у којима деца нешто истражују, откривају, сазнају, доживљавају, представљају ...

Могу да их покрену деца кад желе нешто да открију, истраже или представе. Тада се она удружују у мале групе према фокусу пажње или да заједнички трагају за решењем неког проблема.

Кад васпитач покрене планирану ситуацију учења, као део теме или пројекта који развија, омогућава деци да истраже неки проблем, који је за њих смислен, да провере своје идеје, стекну искуство, сазнају, изанализирају и изразе доживљено. У планираној ситуацији учења васпитач деци пружа шансу да на различите начине учествују у делатној размени с другима и проналазе најразличитија решења.

Шта дете добија учешћем у планираним ситуацијама учења

- **Гради односе** (артикулише идеје, размењује с вршњацима и одраслима, договара се, открива, доприноси заједничком истраживању, прави изборе, одлучује, преузима одговорност)
- **Истражује и коконструира знање** - истражује својства предмета и појава, критеријуме сортирања и груписања, начине коришћења оруђа, апарата, справа, упознаје своје тело и начине кретања, својства живог света, развија различите начине изражавања (говор, покрет, звук, графички симбол, ликовни и драмски израз и сл.)
- **Развија симболичко изражавање** – упознаје различите симболе и начине њиховог коришћења у комуникацији с другима, представља своје доживљаје, замишља и машта, испитује стваралачке процесе и материјале, користи различите медије и технологије за представљање радова и сл.
- **Гради идентитет** – развија свој културни идентитет, прихвата различитости, развија радозналост, упорност и одговорност, доживљава себе као јединствену личност, развија самопоуздање и самопоштовање, припада групи вршњака, разумева и уважава права других
- **Ужива и радује се** – бави се оним што му је занимљиво и смислено и осећа се испуњено, учи вођено радоизналошћу и доживљајем зачудности (истовремено

упитаност и задивљеност), игра се својим идејама, ужива у испробавању и размени с другима, радује се заједничким остварењима и свом доприносу.

Како васпитач подржава дете у планираним ситуацијама учења

Васпитач у планираним ситуацијама учења не даје деци готова знања, не очекује једнообразна решења и тачне одговоре, него код деце подржава развој стратегија истраживања и разумевања себе и света, као и процесе учења како да уче. Фокусира се на процес учења, а не на продукт.

- Омогућава деци да се баве оним што их занима и што за њих има смисла
- Омогућава деци различите изворе и места за учење
- Подстиче децу да користе говор у тумачењу својих мисли и доживљаја
- Моделује истраживачки модел учења
- За децу је извор информација и инспирације
- Омогућава деци различите врсте ране писмености (језичке, математичке, визуелне)
- Подстиче на различите и креативне начине изражавања (визуелно, просторно, гласом)
- Приближава деци културно наслеђе непосредне и шире заједнице и човечанства
- Истражује с децом на отвореном да разумеју природу и природне појаве
- Помаже деци да израде средства и опорему за оно чиме се баве
- Омогућава деци различите изборе средстава, материјала, начина ...
- Обезбеђује деци сигурност и охрабрује их да прихвате изазове (у физичким активностима)
- Подстиче децу да развијају и преиспитују своје полазне теорије
- Подстиче децу да повезују оно што раде с претходним искуством и знањем
- Развија заједништво кроз узајамну подршку, прихватање и уважавање
- Развија проактивни однос према свету уважавањем иницијативе и права на избор
- Подржава децу да заједнички предвиђају, замишљају, питају и траже одговоре
- Омогућава деци да смислено користе дигиталне технологије
- Помаже деци да документују своје учење

КОНТЕКСТ РЕАЛНОГ ПРОГРАМА

Реални програм је условљен контекстом предшколске установе и сваког појединог вртића. Контекст предшколске установе чини култура и структура установе, повезаност с локалном заједницом, систем вредности и на њему засноване одређене норме, писана и неписана правила.

Организациона структура установе подразумева организацију простора и времена, структуру запослених, начин организације група (број деце у групи, број одраслих према броју деце, начин структурисања група).

Култура утиче на начин коришћења структуре, а структура својим подстицајима и ограничењима, обликује културу предшколске установе. У развијању реалног програма потребно је континуирано критички преиспитивати културу и структуру предшколске

установе, односно сагледавати како оне утичу на обликовање реалног програма и колико су усаглашене с концепцијом актуелних основа програма.

Физичко окружење

Физичко окружење, које подразумева просторну и временску организацију, директно одређује положај детета у програму. Утиче и на односе, што заједно чини непосредну средину за учење.

Простор најдиректније одражава примењену концепцију основа програма. Временска организација битно утиче на децу. Њима је у дневном ритму потребна предвидивост, али и флексибилност.

Просторно-временска организација се интегрише у програмску концепцију.

Физичко окружење треба да подржава

- Сарадњу и позитивну међузависност
- Да уважава иницијативу и посвећеност у активностима
- Истраживање, експериментисање и стваралаштво
- Различитост
- Припадност и персонализованост
- Телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност

Простор радне собе је структурисан на различите просторне целине, чиме се деци осигурава предвидивост и сигурност у простору. Не морају све собе да имају исте просторне целине и целине у једној соби не морају да буду сталне.

Простор реалног програма није само радна соба, него и двориште вртића и заједнички простори у објекту вртића као што су ходници, атријуми, сале и погодна места у локалној заједници.

Вршњаци

Вршњаци су извор подршке и изазова за дете, па је у вртићу важна интеракција детета с вршњацима и децом других узраста. Кроз односе с другима дете развија капацитете саморегулације, блискост и разумевање различитих перспектива.

Кроз односе у заједничким активностима с вршњацима деца уче да деле, сачекају ред, уваже туђе мишљење, контролишу сопствене импулсе и решавају конфликти. Преиспитују свој идентитет, уочавају своје и туђе снаге и слабости, преузимају улоге и одговорности и сл. Истражују своје теорије о свету, уче да комуницирају и преговарају. Развијају пријатељства, осећај припадности, вештине емпатије и моралног расуђивања.

Развој вршњачке заједнице васпитач подстиче кроз организацију простора, времена и материјала, промовисањем позитивних интеракција (адекватно реагује у конфликтним ситуацијама, истиче вредности пријатељства, моделује прихватљиво социјално понашање, истиче вредности сарадничке игре ...) развијањем групног идентитета (групни ритуали и обележја групе) и неговањем дијалога о свим животним темама.

Заједница – непосредно окружење

Заједницу, као непосредно окружење у коме дете одраста, чине: породица, родбина, комшије, вртић и друге установе, с којима дете долази у контакт, као што су: дом здравља, продавница, парк, игралиште, играоница, библиотека, позориште и сл. Доживљаји и искуства које дете стиче социјалним учешћем у непосредном окружењу, обликују начин његовог одрастања и утичу на својства личног идентитета и усвојених вредност

Породица

Породица је примарни и најважнији васпитач детета. Она детету пружа базичну сигурност, емотивну блискост и подршку, а породични контекст за дете представља прву средину за рано учење и развој.

Предшколски програм вртића употпуњује дечје искуство из породице, подржава породицу и унапређује њене васпитне компетенције. Предшколски програм је из тих разлога заснован на партнерству с породицом.

Партнерство с породицом подразумева да су родитељи:

- Добро дошли у вртић
- Упознати с концепцијом програма
- На различите начине укључени у живот вртића
- Питани шта је за њих и њихово дете важно
- Равноправни саговорници васпитачу
- Испоштовани кроз уважавање специфичности породице

Стратегије грађења партнерства с породицом

- Узајамно поверење и поштовање
- Уважавање перспективе друге стране, емпатија и познавање
- Отворена комуникација и дијалог
- Уважавање доприноса и снага обеју страна
- Заједничко доношење одлука
- Спремност на договор и прихватање промена

Васпитач

Професија васпитача је врло сложена, слојевита и од пресудног значаја за дете и његову породицу. У суштини бити васпитач значи бити актер у једном врло динамичном процесу, који у специфичном контексту од васпитача захтева да у сваком моменту адекватно процењује, реагује и одговори на све изазове, које пред њега поставља васпитно-образовни рад с децом у групи, партнерство с породицом и сарадња с локалном заједницом. Васпитач ту своју улогу, у складу с уверењима, знањем и вештинама, као професионалац, реализује кроз четири подручја свога рада:

1. ПОДРУЧЈЕ НЕПОСРЕДНОГ РАДА С ДЕЦОМ – реализује кроз подршку учењу и развоју детета, а усмерено је на остваривање добробити детета, кроз односе и делање

2. ПОДРУЧЈЕ РАЗВИЈАЊА ПРОГРАМА – реализује кроз планирање, заједничко развијање програма, праћење, документовање и вредновање
3. ПОДРУЧЈЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА – реализује кроз рефлексију праксе, хоризонтално учење, повезивање и стручно усавршавање
4. ПОДРУЧЈЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ЈАВНОГ ДЕЛОВАЊА – реализује кроз заступање, промовисање, допринос и покретање акција.

ПРИНЦИПИ И СТРАТЕГИЈЕ ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ ПРОГРАМА

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета, васпитач се руководи свим до сада изнетим вредностима, принципима и поставкама.

Пинципи развијања реалног програма

- Принцип усмерености на односе – васпитач ствара подржавајуће физичко и социјално окружење, обезбеђује сигурност, безбедност, континуитет и учешће и негује уважавање, сарадњу, одговорност и заједништво.
- Принцип животности – васпитач развија заједништво деце и одраслих, стварањем прилика за заједничко учење, кроз смислене активности које проистичу из искуства и аутентичних интересовања.
- Принцип интегрисаности – васпитач ствара прилике за учење, тако што деца нешто чине (делање) и доживљавају (односи) и на тај начин стичу интегрисано искуство, а не уче према унапред датим појединачним активностима, издвојеним садржајима, у одређеним аспектима и областима
- Принцип аутентичности – васпитач уважава интегритет, различитост и посебност сваког детета и његове породице и руководи се јаком странама и потенцијалима сваког детета. Осим тога посебно подржава децу са сметњама у развоју и децу из осетљивих група. Овај принцип подразумева индивидуализовани приступ сваком детету и његово укључивање у вршњачку заједницу.
- Принцип ангажованости - васпитач подржава учење детета кроз његову сопствену активност, тј. ангажованост, иницијативу и креативно изражавање.
- Принцип партнерства - васпитач уважава перспективу деце и породице и на различите начине укључује породицу и повезује се с локалном заједницом.

Стратегије развијања реалног програма

Уважавајући горе наведене принципе, васпитач у развијању програма користи следеће стратегије: Планирање, Заједничко развијање програма и Праћење, документовање и вредновање.

Планирање

- Развијање интегрисаног приступа кроз тематско и пројектно планирање

Деца уче кроз јединство онога што доживљавају, промишљају и раде. У интегрисаном приступу планирање може бити ТЕМАТСКО или ПРОЈЕКТНО.

Идеја за тему или пројекат може да проистекне из свакодневног искуства деце и одраслих, из дечје игре, из онога што децу посебно интересује, из уочених потреба и упитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу и окружењу.

Затим следи истраживање извора из области науке, културе и делатности људи.

Тема или пројекат је изазов за децу и васпитача и развија се кроз стваралачки процес заједничког откривања, играња и креирања.

Васпитач планира само неколико корака унапред, пратећи елементе следећег циклуса: опремање простора средствима и материјалима, начин организовања активности, начин свог учешћа у активности, потребне ресурсе, могуће начине укључивања родитеља и појединаца из локалне заједнице и места у локалној заједници.

Тема или пројекат могу да трају од неколико дана до неколико месеци. Смисао истраживања је трагање за аутентичним решењем. Васпитач је усмерен на планирање подршке процесу учења.

ЈАСЛИЦЕ

У јаслицама је тема или пројекат више идеја или оквир, који поставља васпитач, на основу праћења заинтересованости и интеракција деце с различитим материјалима, децом и одраслима. Васпитач се фокусира на планирање великог избора сензорних материјала, који ће увек бити доступни деци и којима ће их подстицати да истражују у затвореном и отвореном простору.

Васпитач у јаслицама планира више могућности за различите активности деце, које се истовремено одвијају и које деца сама бирају. Осим тога, васпитач планира довољно времена за рутине, кроз које помаже деци да се осећају сигурно, да развијају самоаталност и блискост с васпитачем и другом децом.

- **Флексибилно планирање**

Васпитач стално ревидира и допуњава план могућностима за нове и различите доживљаје, усклађујући се с децом, тако да се план не прави за дужи временски период, него он „израња“ у процесу заједничког истраживања деце и одраслих и промишљања васпитача о томе зашто је нешто важно да се деца тиме баве и како то повезати са животним контекстом и дечјим знањима и искуствима, која већ имају.

- **Документовање планирања**

Васпитач своје планирање документује у Обрасцу за план, који током процеса допуњава. План садржи: Оријентациони назив теме или пројекта, Образложење о томе како је дошло до покретања теме или пројекта, Датум почетка и завршетка теме или пројекта, Наведене изворе сазнања васпитача у вези с темом или пројектом, Потребну опрему и материјале, Идеје за активности с децом, Потребне ресурсе, Учешће породице и других учесника и места у локалној заједници, као изабрана места учења.

Заједничко развијање програма

Васпитач развија програм с децом тако што:

- Охрабрује иницијативу деце

Васпитач охрабрује иницијативу деце тако што подстиче делатну размену међу децом, омогућава им да праве изборе, да маштају, замишљају, претпостављају и изражавају се, подстиче их да воде аутентичне и смислене разговоре, да посматрају и слушају друге и дискутују о свом истраживању.

ЈАСЛИЦЕ

Васпитач у јаслицама иницијативу деце подржава развијањем блискости с дететом, кроз физички контакт, присну вербалну и фацијалну експресију и обезбеђивањем флексибилних рутина.

Физичку средину организује као предвидиву и сигурну за дете, која истовремено нуди различите могућности за истраживање, кретање и интеракцију с дугом децом и одраслима.

Васпитач у јаслицама се игра с децом и подстиче њихову радозналост за истраживањем „сада и овде“.

- Консултује се с децом

Васпитач уважава перспективу деце. Разговара с њима, пита их за мишљење. При томе с децом користи следеће технике: Фотографију, Мапирање, Туре (путовање), Уметничке (експресивне) активности и сл.

- Моделује понашање

Васпитач је деци, својим понашањем, вербалним и невербалним порукама, модел како да успоставе односе с другима, како да кроз игру истражују, како да се радују и уживају у стваралачком чину, преузимају ризик, одговорност и сарађују с другима.

- Подупире (подржава, охрабрује) дете

Васпитач охрабрује дете да иде изнад свог достигнутог нивоа знања и вештина и подржава га тиме што му: помаже кад је то потребно, обраћа пажњу на његова интересовања, штити га од претеране стимулације, шаље му поруке да верује у његове могућности, објашњава му и показује како се нешто користи и сл.

- Проширује учење детета

Васпитач проширује активности и учење детета кроз комуникацију (употребом различитих начина изражавања), кроз акције (учешћем у игри и активностима).

ЈАСЛИЦЕ

У јаслицама васпитач проширује активности и учење деце кроз заједничку игру с њима, чинећи доступним материјале за истраживање и омогућавањем интеракције с другом децом.

Праћење, документовање и вредновање

Васпитач прати развој детета и развој програма. Документовањем обезбеђује да развијање програма, као и учење и развој детета буду видљиви. Саставни део праћења програма је и вредновање.

Праћење и вредновање кроз документовање

Сврха праћења развоја детета је потпуније разумевање његовог развоја и учења и пружање сталне подршке добробити детета, а не процењивање негових развојних могућности и постигнућа.

Сврха праћења развијања програма је континуирано унапређивање његовог квалитета.

Облици и начин праћења детета

- Дечји портфолио – којим се истичу јаке стране детета, дечја перспектива, начин на који је пружана подршка детету

Облици и начин праћења развијања програма

- Тематски портфолио или Пројектни портфолио – сарджи план развијања теме или пројекта и причу о теми или пројекту.

У процесу праћења развијања програма васпитач, с децом, израђује почетне и процесне паное, сегменте процеса документује фотографијама или забелешкама, а могу и да израђују сликовнице, видео клипове, брошуре, постере и инсталације у простору.

На крају процеса, користећи сву прикупљену документацију, васпитач пише причу о теми или пројекту.

Учешће деце, породице и других учесника у праћењу програма

Васпитач у сарадњи са свим учесницима програма документује ситуације које они виде као важне, чиме обезбеђује вишеперспективност у развијању програма, што је основ за дијалог.

Вредновање квалитета реалног програма

Стручни сарадници и васпитачи заједно преиспитују квалитет програма, тиме што вреднују његове основне димензије: Средину за учење, Квалитет односа, Заједничко учешће, Подршку диспозицијама за учење, Инклузију, Различитости и демократске вредности, Сарадњу с породицом и локалном заједницом.

Резултати оваквог рада служе за заједничко промишљање и промену праксе.

3.1.2. ВРТИЋ ПО МЕРИ ДЕТЕТА - инклузивни модел рада

Савремени концепт образовања

Савремени концепт образовања, базиран на психолошким и педагошким сазнањима о карактеристикама развоја детета, уткан је у програм "Вртић по мери детета". Овај програм уважава дете као активно, интерактивно и креативно биће, што се испољава у његовој иницијативи, спонтаном истраживачком понашању и дечјој игри као посебном облику учења.

У складу са тенденцијом прилагођавања вртића сваком детету и жељом да се и деци са сметњама у развоју обезбеди што квалитетнији живот у вртићу, у ПУ "Наша радост" се од 2000/01. године примењује инклузивни модел рада. Од 2010. године инклузивни програм је у нашој земљи и законски регулисан.

Потреба деце са сметњама у развоју је да се укључе у редовне групе вртића са својим вршњацима без сметњи у развоју, тако што ће им се омогућити да напредују својим темпом. Игра и дружење са другом децом су потреба све деце, а ове потребе се адекватно задовољавају у предшколским установама где деца кроз игру уче о себи и другима, упознају своје окружење, сагледавају различите ситуације, усвајају језик и развијају способности интеракције.

Активности које се дешавају у вртићу су подстицајне за развој комуникације и омогућавају усвајање социјалних норми. Вршњаци без сметњи у развоју представљају позитиван модел и драгоцен подстицај за развој вештина и усвајање знања деци са сметњама у развојукоје. Вештине и знања се стабилизују са много мање интервенција него када са децом са сметњама у развоју раде само одрасли.

Основни циљ

Основни циљ програма је подстицање развоја и укључивање деце са сметњама у развоју у групу вршњака без развојних тешкоћа. У овом моделу потребе детета су основни оријентир за адаптацију програма намењених деци са сметњама у развоју, а васпитачи и родитељи су активни партнери у том процесу.

Посебни циљеви

Посебни циљеви се односе на свеобухватност дечје популације прешколским васпитањем и образовање на територији града и општине, без обзира на различитости било које врсте. Подразумевају:

- Укључивање деце са сметњама у развоју предшколског узраста у редовне групе вртића на територији Суботице и
- Развијање адекватних метода рада, који омогућавају пуну интеграцију деце са развојним тешкоћама под једнаким условима, који постоје за осталу децу, а који уз адекватну подршку воде квалитетнијем задовољавању потреба све деце у групи.

Начин реализације

Основне идеје програма су да потребе детета и развијеност његових способности представљају основне критеријуме за избор програма рада који су му намењени. За улазак у васпитну групу, осим што је припремљено само дете са сметњама у развоју и његови родитељи, припремљен је и васпитач, али и остала деца у групи и њихови родитељи. Инклузивни програм подразумева и додатну едукацију васпитача и стручног тима и остваривање партнерског односа са родитељима у процесу стимулације развоја детета.

Максимално је двоје деце са сметњама у развоју укључено у једну инклузивну групу. План и програм рада је идентичан као и у осталим васпитним групама предшколске установе, а првенствено је организован по центрима интересовања. Оно што је специфично за инклузивне групе јесу посебни стимулативни програми дефинисани кроз индивидуални образовни план (ИОП) који се израђују за децу са сметњама у развоју, а организују кроз игру, тако да остала деца из групе не запажају да се са њима нешто посебно ради, а често се и сама укључују у те активности.

Заснивају се на подстицању развоја преко очуваних способности, корак по корак, како би дете доживљавало успех, што делује мотивационо. Обухваћене су области когнитивног развоја, моторике, језика, социјализације и самопомоћи.

Заступљен је тимски рад, што значи да је за свако дете са сметњама у развоју формиран тим који чине родитељ, васпитач детета и стручни сарадник. Они заједнички планирају и реализују индивидуализоване образовне програме у вртићу и код куће и прате њихове ефекте. Тако се остварује партнерски однос са родитељима, који су драгоцени у подстицању развоја све деце, а посебно деце са сметњама у развоју.

Важно је нагласити да васпитачи кроз овај програм не постају терапеути, него уз подршку стручних сарадника, кроз игру, спроводе стимулативне програме прилагођене карактеристикама деце са сметњама у развоју. Од родитеља се очекује да дете и даље воде у адекватне специјализоване установе на индивидуалне третмане.

Осим тога, инклузивни програм не значи да је сва пажња васпитача усмерена само на децу са сметњама у развоју. То би чак било супротно васпитно - образовном циљу који подразумева подстицање развоја, унапређивање способности, развој самопоштовања и толеранције на различитости код све деце у групи.

Програм је намењен сваком детету, јер је суштина у прилагођавању програма рада могућностима и потребама све деце. Нагласак се ставља на дете са сметњама у развоју, јер ту постоји несигурност код васпитача и недостатак унутрашње подршке да ће успешно реализовати рад у групи где има и деце са сметњама у развоју.

Очекиване предности инклузије

- За децу са сметњама у развоју

Боља социјална интеграција и социјализација; откривање и подстицање развоја дечјих очуваних потенцијала; подстицање развоја и стабилизација дечјег осећања сигурности; развој комуникацијских способности (изражавање потреба, жеља и намера вербалним и невербалним путем); разумевање и кад је то могуће задовољавање, потреба других (деце и одраслих у границама дечјих могућности), подстицање телесног развоја и мера за очување здравља; развој хигјенских и радних навика (уз вођење рачуна о врсти и тежини развојне тешкоће, као и особеностима узраста и пола коме дете припада).

- За децу без развојних сметњи

Поред општих циљева везаних за подстицање развоја сваког детета у границама његових способности, инклузивни програм има и додатне циљеве за децу без развојних сметњи: развијање осетљивости за потребе детета које теже напредује; развијање

толеранције за различитости; развијање мотивације за помагање детету које има развојне тешкоће (на начин примерен узрасту). Крајњи циљ је развијање вредносног система хуманистичког типа, заснованог на непосредном и позитивном личном искуству са децом која имају развојне сметње;

- За родитеље деце са сметњама у развоју

Стицање позитивног искуства о могућностима њиховог детета за развој и заједнички живот са вршњацима без развојних сметњи; овладавање вештинама и знањима о могућности утицаја на развој способности и личности детета; боља припремљеност детета (и породице у целини) за полазак детета у школу (редовну или специјалну); подршка усвајању позитивних очекивања у погледу будућности детета и породице; развијање реалистичког става према могућностима детета за развој и ублажавање развојних тешкоћа;

- За родитеље деце без развојних сметњи

Формирање, развој и одржавање позитивних ставова према интеграцији деце (и одраслих особа) у социјалну средину; позитиван утицај и подржавање властитог детета за формирање позитивних ставова и емпатијских осећања према вршњацима са тешкоћама у развоју;

- За васпитаче у предшколским установама

Развијање и одржавање компетенција и мотивације за рад са децом која имају сметње у развоју; развијање емпатијских ставова према деци са посебним потребама и њиховим родитељима; подстицање деце без развојних тешкоћа да развију позитивне емоције, спремност за помагање и сарадњу са вршњацима који имају развојне тешкоће; подстицање других колега (васпитача и стручних сарадника) да прихватају и раде са децом која имају сметње у развоју;

- За чланове стручног тима

Развој способности за планирање и извођење интеграционих програма инклузивног типа за децу са тешкоћама у развоју; развијање саветодавних вештина за рад са родитељима деце са развојним тешкоћама; развијање способности за имплементацију резултата инклузивног програма у другим предшколским установама

Организација

Сваке школске године инклузивни програм се реализује у просеку у 20-так васпитних група на српском, мађарском и хрватском језику у којима је обухваћено око 35-40 деце са сметњама у развоју. Установа организује континуирану едукацију васпитача, медицинских сестара и стручних сарадника са циљем повећања професионалне компетенције у реализацији програма.

Од 2007. године акредитован је семинар "Вртић и школа по мери детета - модул 1 и модул 2", који је настао на основу искуства у реализацији инклузивног програма у Установи чији аутори су мр Дијана Копуновић Торма, психолог и Јасмина Кукић, педагог из Установе са колегиницом Марицом Мецек, педагогом из ПУ "Бамби" из Куле. Захваљујући томе обезбеђена је квалитетна едукација запослених како у Установи тако и у вртићима широм Србије.

Организују се и посете установама које се на било који начин баве децом са сметњама у развоју са циљем размене искустава и стручног усавршавања. Традиционално се негује сарадња са основним школама са циљем организације што квалитетније транзиције деце са сметњама у развоју у школе.

Значајан нагласак се ставља и на презентацију програма путем медија и учешћа на међународним и домаћим научним скуповима и конференцијама као и округлим столовима и трибинама у земљи и иностранству.

Установа учествује у свим пројектима у вези са инклузијом, који се реализују у нашој земљи.

Тимови у предшколској установи за реализацију инклузивног програма

1. Стручни тим за инклузивно образовање

Чине га 3 стручна сарадника и 4 васпитача:

- Дијана Копуновић Торма, психолог
- Јасмина Кукић, педагог
- Јасна Скендеровић, логопед
- Драгица Џмура, васпитач
- Клара Видаковић, васпитач и
- Јелена Жепинић, васпитач
- Жужана Секе, васпитач

Задаци Стручног тима за инклузивно образовање

- Сагледавање броја деце којима је потребна додатна подршка
- Прикупљање писане сагласности родитеља за израду ИОП-а
- Предлагање директору Установе чланова Тима за пружање додатне подршке поједином детету тј. за ИОП - тим за дете
- Координирање и праћење рада Тимова за израду ИОП-а
- Достављање ИОП-а на усвајање Педагошком колегијуму
- Достављање Интерресорној комисији Захтева за обезбеђивање додатне подршке детету када је потребно додатно финансирање, на предлог Тимова за израду ИОП - а.

2. Тимови за пружање додатне подршке детету - ИОП тимови

Чине их васпитачи детета, родитељи и стручни сарадник. По потреби се укључују терапеути, дефектолози или логопеди тј. стручњаци који додатно индивидуално раде са дететом.

Задаци ИОП - тима

- Израда ИОП - а за дете са сметњама у развоју
- Реализација састанака ИОП - тима
- Ревидирање ИОП - а и давање на увид Стручном тиму за ИО.

Евалуација

Сваки ИОП - тим израђује индивидуални образовни план за дете са сметњама у развоју и евидентира његов напредак кроз реализацију корака и месечни осврт. Испуњава Скале развоја и Скале понашања, Чек листу развојних постигнућа и израђује социограм. У циљу праћења континуитета и сагледавања ефеката инклузивног програма у Установи се организују активности, минимум два пута годишње и супервизијске посете стручњака из земље и иностранства.

Координатор: мр Дијана Копуновић Торма, психолог

3.1.3. ЗАЈЕДНО У АДАПТАЦИЈИ

Програм подршке деци и породици током периода адаптације у јаслицама и вртићу. Настао је 2006/07. године, после успешног пилот пројекта у старијој јасленој групи, у вртићу Полетарац. Постепено се ширио на све већи број вртића, тако да се већ годинама примењује у свим узрасним групама Установе.

За све запослене је обезбеђена континуирана едукација – семинар „Заједно у адаптацији“ који је акредитован од 2016. до 2021. године.

Теоријски основ

Адаптација, као прилагођавање на промену, при поласку у јаслице и вртић, представља велики изазов за дете и његову породицу. Потребна је адекватна припрема и подршка да би дете успешно разрешило ту развојну кризу. Од начина на који буде разрешена зависиће да ли ће за дете то бити кочница или подстицај за развој.

Програм "Заједно у адаптацији" се заснива на теорији афективне везаности. Пдразумева активно учешће родитеља у подршци детету током адаптације, јер је родитељ за дете база сигурности и природна спона између познатог и непознатог. У атмосфери сарадње и међусобног повезивања породице и вртића, дете добија најбољу подршку за сигурне кораке у нове социјалне односе.

За успех је потребна припрема и план за укључивање родитеља у живот вртића. Поверење које родитељ стиче упознајући вртић док борави са дететом у групи је гаранција да ће дете добити сигурну подршку, што ће скратити и олакшати његову адаптацију. Улагање у оснаживање родитеља се вишеструко исплати и доприноси успешном разрешењу развојне кризе.

Осим активног учешћа родитеља и партнерског односа вртића и породице, програм подразумева индивидуализовани приступ у раду и поступност у захтевима и очекивањима од детета. Сврха програма је да дете вртић разуме и доживи као добро и безбедно место, где је оно добродошло такво каво јесте, где ће његове потребе бити задовољене на најбољи начин, где ће му, уместо родитеља, васпитачи пружити "сигурну базу", уточиште, блискост и бити му доступни кад год му буде било потребно.

Циљеви програма

- Олакшати период адаптације
- Очувати дечје ментално и физичко здравље
- Успоставити сарадњу са породицом
- Унапредити родитељске компетенције
- Подржати и пратити напредовање детета у складу са његовим особеностима

Карактеристике програма

- Припрема свих учесника (родитеља, детета, васпитача)
- Поступност увођења новина (континуирано информисање, заједнички боравак детета и родитеља, постепено продужавање боравка, одлагање спавања, подела у групе, одлагање промена навика, промена од уторка)
- Индивидуализација (захтеви у складу са потребама и капацитетима детета: дужина боравка, остајање на спавању, дужина подршке, прихватање рутине, укључивању у игре, вођење Протокола, подршка онда кад дете креће у вртић)
- Партнерство (јасне поруке и очекивања, отворена комуникација, континуирана размена информација, различити облици сарадње, информатори, заједничке активности у групи, упитник,, атмосфера, уважавање)

План активности

- Упис - подела информатора Добродошлица - суштина адаптације и очекивања од родитеља
- Јуни - заједнички/групни родитељски састанци - информатори: Адаптација у јаслицама, олазак у вртић, подела у групе, договор за август и септембар процес
- Август - последња недеља - прва посета, радионица Ново и непознато - како се са тим носимо - сензитизација родитеља
- Септембар - прва недеља - деца и родитељи у мањим групама заједнички бораве у вртићу у трајању од 1,5 до 2 сата, активно учествујући у животу и активностима и заједно одлазе кући
- Септембар - друга недеља - деца без присуства родитеља 1,5 - 2 или више сати бораве у вртићу - постепено се продужава боравак, не спавају, најдуже до ручка остају - укључивањ у активности групе
- Септембар - трећа недеља - деца остају до ручка, нека остају на спавању
- Септембар - четврта недеља - већина деце прихвата јаслице и вртић, учествује у активностима, једе, спава и почиње да истражује нову средину. До краја недеље код већине деце је адаптација постигнута.
- Октобар - радионице и тематски родитељски - евалуација адаптације и програма - Упитник за родитеље

Ефекти примене Програма

Родитељи су веома задовољни оваквим приступом. Брже развијају поверење у Установу, а деца се уз родитеље осећају сигурније и лакше прихватају нову средину. Смањене су негативне последице по дечји развој. Евидентан је позитиван утицај на социјализацију деце, развој говора и игре, као и прихватање правила групе. Унапређују се компетенције родитеља и обогаћује репертоар игара и комуникације детета и родитеља. Бржа је и лакша адаптација и развој самосталности. Професионална сатисфакција за сестре и васпитача и лично задовољство успехом.

Сигуран и самопоуздан родитељ, који разуме и прихвата своју улогу у адаптацији је добра подршка детету у разрешењу развојне кризе. Током активног учешћа у животу групе родитељ стиче драгоцено поверење у васпитача, постаје сигурнији и смиренији и самим тим поузданији у подршци детету. Улагање у родитеља се вишеструко исплати, јер је он најбитнији чинилац успешне адаптације детета.

Евалуација примене Програма

Евалуација се заснива на непосредном посматрању деце и родитеља, примени Протокола праћења адаптације за поједино дете, размени запажања сестре и васпитача, стручног сараданика и родитеља у индивидуалним разговорима, на родитељским састанцима, радионицама, анализи Упитника за родитеље, евалуацији програма кроз Извештај о примени програма у васпитној групи и тд.

Инструменти: Протокол праћења процеса адаптације детета, Упитник за родитеље после месец дана адаптације, Извештај о адаптацији у васпитној групи и Извештај координатора о примени програма на нивоу Установе.

Реализатори

Програм "Заједно у адаптацији" реализују медицинске сестре и васпитачи у свим узрасним групама, за свако дете које се са поласком у јаслице и вртић први пут одваја од своје породице.

Аутор и координатор: Јасмина Кукић, педагог

3.1.4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

На основу међународног документа Конвенције о правима детета и докумената које је усвојила Влада Републике Србије (Национални план акције за децу и Општи протокол за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања), Посебног протокола за заштиту деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у образовно - васпитним установама, Приручника за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика, члан 103 Закона о Основама система образовања и васпитања, Сл.гласник РС бр. 72/2009 и 52/2011), Предшколска установа "Наша радост" на седници Тима за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања,

одржаној 01.12.2011. и јула 2018. године доноси Програм заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Опште одредбе

Програмом за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у даљем тексту Програм, у Предшколској установи "Наша радост" Суботица, у даљем тексту Установа, прецизира се улога и одговорност свих субјеката укључених у живот и рад Установе.

Тим за заштиту деце од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања

На основу Посебног протокола за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, директор је донео решење под бројем 1168/01 од 17.08.2011. године, којим се формира Тим за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у даљем тексту Тим за заштиту.

Значење појмова

Забрана дискриминације у установама образовања и васпитања прописана је чланом 44. Закона о основама система васпитања и образовања.

Дискриминација је свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, које се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, којима се неоправдано прави разлика или даје првенство.

Наведене радње **сматрају се дискриминаторским нарочито уколико се њима:**

- ограничава или ускраћује право на предшколско, основно и средње образовање и васпитање под једнаким условима
- отежава или онемогућава упис лица или групе лица у установу, услед њиховог личног својства
- искључује лице или групе лица из образовног система услед њиховог личног својства
- отежава или ускраћује могућност праћења наставе и учешћа у другим образовним односно васпитним, активностима услед личног својства лица или групе лица
- деца, односно ученици, запослени или трећа лица разврставају по њиховом личном својству
- ускраћују или не предузимају мере подршке, које су законом прописане, а по основу личног својства

- на други начин неоправдано прави разлика или неједнако поступа са децом, ученицима или другим лицима, која учествују у образовном и васпитном процесу

Дискриминацијом се **не сматрају** посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напредовања лица, односно група лица која се налазе у неравноправном положају у процесу образовања, а право на заштиту од дискриминације има сваки учесник у систему образовања.

Извршиоци дискриминације могу бити запослени, дете, ученик или треће лице. Под трећим лицем подразумева се лице које на посредан или непосредан начин учествује или утиче на процес образовања и васпитања: члан управног одбора, члан школског одбора, школски полицајац, просветни инспектор, просветни саветник, аутор уџбеника, издавач и др.

Сви учесници у образовном и васпитном процесу дужни су да поштују забрану дискриминације у образовању и васпитању утврђену Законом и Правилником, те да се у образовном и васпитном процесу уздрже од свих аката чињења или нечињења, која могу да доведу до кршења забране дискриминације.

Запослени, директор и трећа лица имају обавезу да препознају и надлежним државним органима пријаве све случајеве дискриминације као и да предузму све друге радње и мере прописане законом.

У складу са одредбама Правилника, облици дискриминације у установи образовања и васпитања су:

Облици дискриминације

Непосредна

Ако се лице или група лица због његовог односно њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији у процесу образовања и васпитања или у ситуацијама које су непосредно или посредно повезане са процесом образовања и васпитања било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или би могли бити стављени у неповољан положај

Посредна

Ако се лице или група лица, у процесу образовања и васпитања или у вези са процесом образовања и васпитања, због његовог односно њиховог личног својства, ставља у неповољнији положај актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна

Повреда начела једнаких права и обавеза

Ако се лицу или групи лица, у процесу образовања и васпитања, због његовог, односно њиховог личног својства неоправдано ускраћују права и слободе или намећу обавезе које се у истој или сличној ситуацији не ускраћују или не намећу другом лицу или групи лица, ако су циљ или последица предузетих мера неоправдани и ако не постоји сразмера између предузетих мера и циља који се тим мерама остварује

Забрана позивања на одговорност

Ако се у процесу образовања и васпитања, односно у вези са процесом образовања и васпитања према лицу, или групи лица неоправдано поступа лошије него што се поступа или би се поступало према другима, искључиво или углавном због тога што су тражили, односно намеравају да траже заштиту од дискриминације или због тога што су понудили или намеравају да понуде доказе о дискриминаторском поступању

Удруживање ради вршења дискриминације

Ако се у установи или процесу образовања и васпитања односно у вези са њим, образују удружења или групе чије је деловање усмерено на кршење уставом, правилима међународног права и законом зајамчених слобода и права или на изазивање националне, расне, верске и друге мржње, раздора или нетрпељивости, као и у свим другим случајевима када удруживање има за циљ вршење дискриминације

Говор мржње

Сваки облик изражавања идеја, информација и мишљења којима се подстиче дискриминација, мржња и насиље против лица или групе лица учесника у процесу образовања и васпитања, односно ма ког другог лица због његовог личног својства, а које је у вези са процесом образовања и васпитања или радом установе

Узнемиравање и понижавајуће поступање

Када су учесници у процесу образовања и васпитања, од стране других учесника у процесу образовања и васпитања, односно трећих лица, услед свог личног својства, у процесу образовања и васпитања или у вези са процесом образовања и васпитања, изложени дискриминаторском поступању, које има за циљ или представља повреду достојанства и којим се ствара осећај понижености, узнемирености или одбачености, шћири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење

Посебни случајеви дискриминације

Правилником су дефинисани посебни случајеви дискриминације у околностима и ситуацијама као што су:

- остваривање исхода и стандарда образовања и васпитања
- остваривање права на образовање и васпитање
- употреба језика и писма
- обезбеђивање безбедности деце и ученика и других учесника у образовном и васпитном процесу
- поштовање правила понашања у установи
- планирање и програмирање образовног – васпитног рада
- реализације образовно – васпитног рада
- руковођење и организовање рада, тј. управљање установом
- поштовање права детета, односно ученика, и других учесника у образовном и васпитном процесу
- прикупљање и употреба података о деци, ученицима, родитељима, старатељима и запосленима, када то законом или подзаконским актом није предвиђено

- запошљавање и поступање према запосленима у установи
- друге области од значаја за образовање и васпитање

Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања, које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства детета.

Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање Установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета.

Установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код детета примете знаци насиља, злостављања или занемаривања.

Физичко насиље сматра се физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа; свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног повређивања детета, ученика или запосленог; насилно понашање запосленог према деци, или другим запосленим, као и ученика према другим ученицима или запосленим.

Психичко насиље сматра се понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета или запосленог.

Социјално насиље сматра се искључивање детета из групе вршњака и различитих облика социјалних активности установе.

Сексуално насиље сматра се укључивање деце у сексуалну активност коју она не схватају и за коју нису развојно дорасла.

У Установи је забрањен сваки облик насиља и злостављања од стране детета, његовог родитеља, односно, старатеља или одраслог, над васпитачем, стручним сарадником и другим запосленим.

Свако насиље, злостављање и занемаривање над децом може се спречити уколико се:

- Развија и негује култура понашања
- Не толерише насиље и не ћути о њему
- Развија одговорност свих
- Обавезује на поступање све који имају сазнање о насиљу

Класификација најчешћих облика насиља

У Програму су приказани различити облици насиља: физичко, емоционално/психичко, социјално, сексуално. Приказани су нивои реаговања у зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља. Поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

Први ниво

Ове облике насиља решава самостално васпитач у оквиру васпитно-образовног рада са децом – појединцима или групама или у сарадњи са стручним сарадником и родитељем дете

Табела бр. 6
Први ниво насиља

Физичко насиље	Емоционално, психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“ ...	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина...	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација..

Други ниво

У решавању ових облика насиља, васпитач укључује Тим, то јест унутрашњу заштитну мрежу. У табели су приказани нивои реаговања и различити облици насиља.

У зависности од интензитета, учесталости и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

Табела бр. 7
Други ниво насиља

Физичко насиље	Емоционално, психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши, косу	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...

Трећи ниво

Ако деца чине или трпе неки од следећих облика насиља, обавезно је укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже.

Табела бр. 8
Трећи ниво насиља

Физичко насиље	Емоционално, психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	заstraшивање, уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем/групом, дискриминација, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам...	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...

Основни принципи и циљеви програма заштите деце

Принципи на којима се заснива Програм и поступање на основу њега, односе се на:

- Право на живот, опстанак и развој
- Најбољи интерес детета, уз обезбеђивање поверљивости података;
- Спречавање дискриминације
- Активно учешће деце, које се обезбеђује правовременим информисањем и давањем могућности да искажу своје мишљење који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације

Општи циљ Програма

Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота деце у Установи, применом мера превенције, ради стварања безбедне средине и мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање деце.

Специфични циљеви Програма у превенцији

- Подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања
- Идентификација безбедносних ризика у Установи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у Установи, анкетањем, васпитача и родитеља

- Повећање осетљивости свих који су укључени у живот и рад Установе на препознавање насиља и злостављања
- Унапређење способности свих учесника у Установи – свих структура Установе, почев од васпитача, помоћних радника, стручних сарадника, администрације итд., преко деце, родитеља, локалне заједнице – за уочавање, препознавање и решавање проблема насиља
- Оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање
- Пружање помоћи деци у савладавању развојних проблема и проблема у социјалном контакту са другом децом
- Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду
- Дефинисање процедура и поступака реаговања на насиље и информисање свих учесника о томе
- Омогућавање свима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља
- Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина
- Сарадња са родитељима путем Савета родитеља, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у Установи

Специфични циљеви Програма у интервенцији

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља;
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите;
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција деце у заједницу вршњака;
- Психотерапијски рад са децом која трпе насиље, врше насиље или су посматрачи насиља

Процедуре у ситуацији насиља

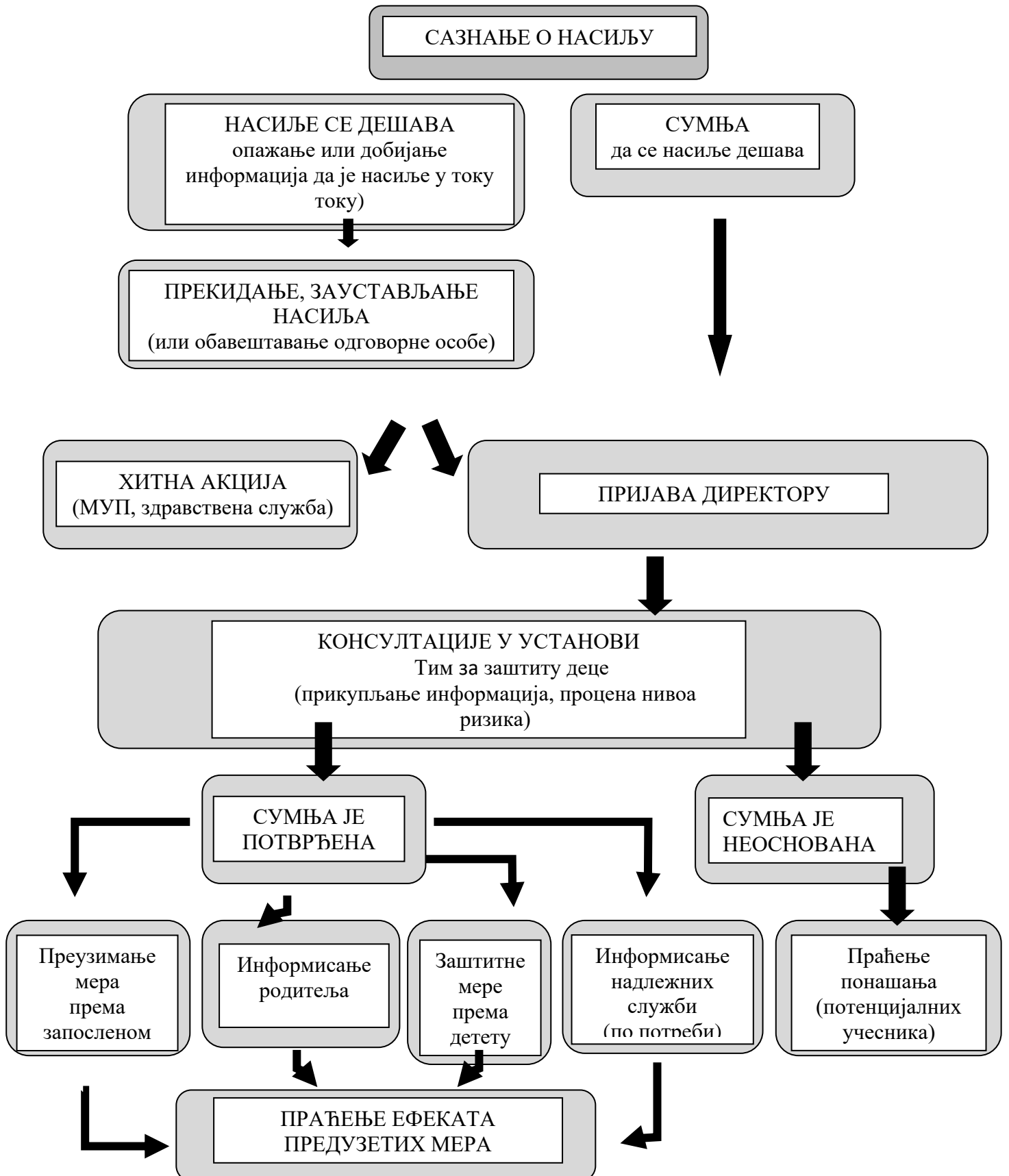
Процедуре у интервенцији

Процедуре у интервенцији се разликују у три ситуације:

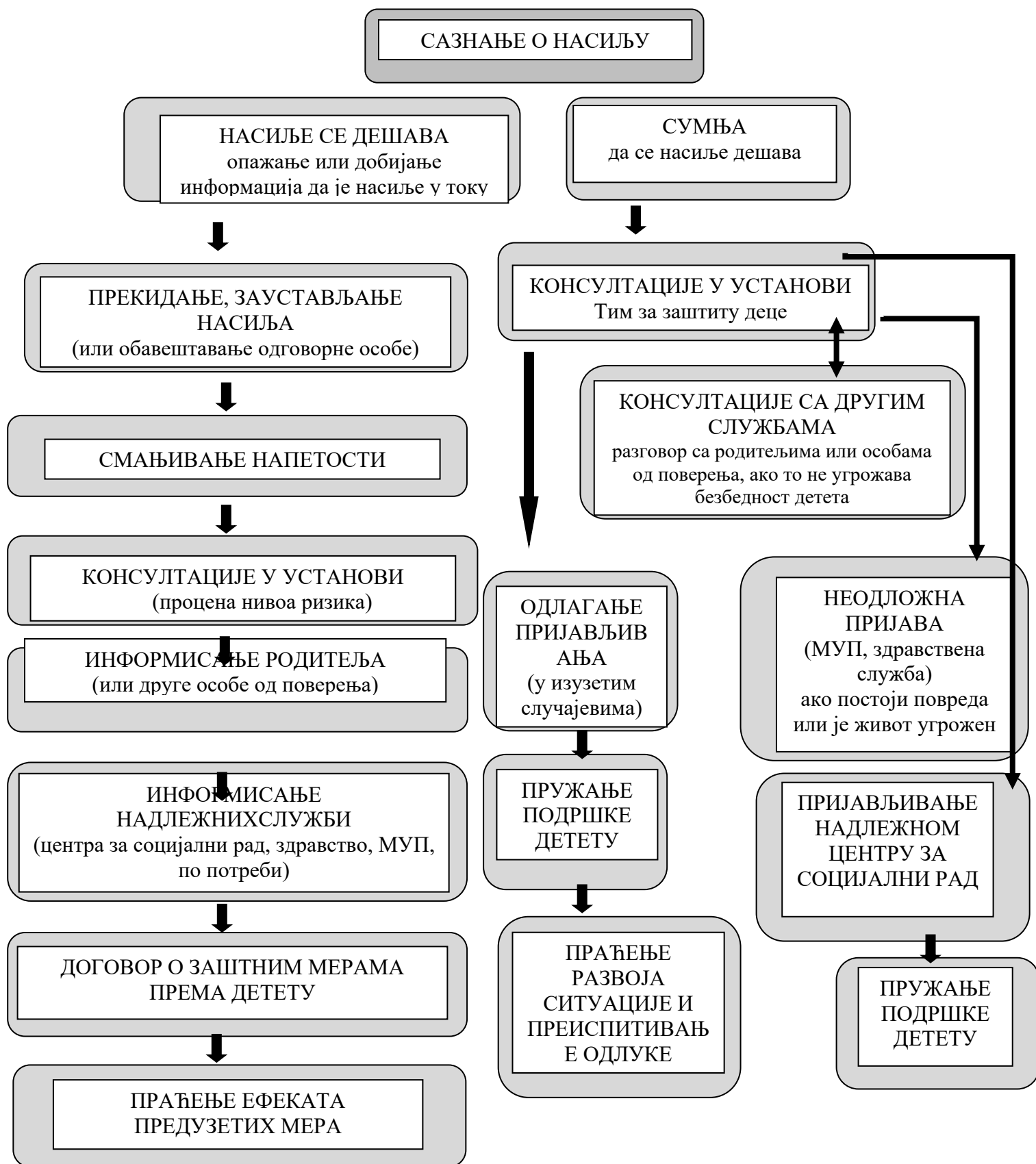
- да ли се насиље јавља међу децом
- од стране запосленог над дететом или
- од стране одрасле особе која није запослена у Установи над дететом.

Кораци су шематски представљени у табели број 9 и 10, а потом појашњени из угла улога и одговорности

Табела бр. 9
Насиље од стране запослених над дететом

Табела бр. 10
 Насиље од стране одрасле особе која није запослена у установи

Кораци у интервенцији

- Сазнање о насиљу или **откривање насиља** одвија се: а) непосредним увидом да је насиље у току или б) посредно, када постоји сумња да се насиље дешава на основу препознавања спољашњих знакова или поверавањем самог детета или треће особе
- **Прекидање, заустављање насиља** - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или о томе обавестити надлежне особе МУП или здравствену службу (ако се процени да самостално не може да прекине насиље)
- **Смиривање ситуације** - подразумева удаљавање детета из ситуације и смањење напетости кроз разговор са актерима. Тај разговор треба да буде умирујући, без спомињања могућих последица и застрашивања.
- **Иницирање консултација** унутар Установе, од стране запосленог који је непосредно реаговао или има сазнање о насиљу, ради процене ризика и израде плана заштите за све учеснике. Тим процењује степен ризика и одлучује на који начин ће решавати случај (самостално или уз укључивање других релевантних институција). Неопходно је водити рачуна о поверљивости података, заштити приватности и стављању интереса детета изнад интереса родитеља, установе, струке. Разговор треба да води неко од чланова Тима, педагог или психолог, (Напомена: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу или доказивање злостављања, о постојању сумње се обавештавају надлежне службе.) Уколико је потребно, обављају се консултације са службама ван установе (Центар за социјални рад, здравствена служба). На основу консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења и одредити улоге, задатке и одговорности у самом поступању
- Након консултација и заузимања става Установе о догађају, предузимају се **акције**: позивају се родитељи и информишу о догађају, спроведеним консултацијама, закључцима и предложеним мерама (предочава се законска регулатива, мере заштите детета, мере даљег васпитног деловања); уколико је потребно, обавештава се МУП, Центар за социјални рад (рок три дана од дана када се насиље десило). Подношење пријаве тим службама треба да буде у усменој и писаној форми, након што је са родитељима обављен разговор (осим ако се нису одазвали позиву или је у најбољем интересу дечије безбедности да родитељи не буду укључени)
- **Праћење ефеката** - предузетих мера врши Тим, водећи рачуна о интеграцији свих актера у заједницу и успостављању односа сарадње и толеранције.

Процена стања безбедности у Установи

У циљу усклађивања процене стања безбедности са Приручником за примену посебног Протокола за заштиту деце, сваке године врши се анализа процене ризика у Установи, где се узимају у обзир мишљења родитеља и васпитног особља.

Процена ризика се реализује анкетирањем родитеља и васпитног особља, а узима се у обзир и евиденција пријављених случајева насиља (део документације тима).

На основу тих података се израђује акциони план превентивних и интервентних активности на нивоу Установе.

Акциони план превентивних и интервентних активности, као и план рада тима, налази се у Годишњем плану рада Установе. Извештај о реализацији превентивних и интервентних активности, као и о раду тима, налази се у Годишњем извештају о раду Установе.

Спољашњу заштитну мрежу чине

- Школска управа Сомбор – просветни саветник
- Центар за социјални рад Суботица
- МУП – Полицијска станица Суботица
- Дом здравља у Суботици
- Локална самоуправа

Циљ сарадње јест пружање стручне помоћ и сарадња у решавању проблема и задовољавање културних и спортских потреба деце.

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и деца у Установи.

Установа је прописала улоге и одговорности запослених и деце у Установи:
(ко шта ради када постоји сумња на насиље или се насиље догоди)

ВАСПИТНО ОСОБЉЕ – васпитачи, медицинске сестре, стручни сарадници

- Уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- Учествује у процесу заштите деце
- Разговара са учесницима насиља
- Информира родитеље и сарађује са њима;
- По потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља
- Прати ефекте предузетих мера
- Евидентира случај и води документацију
- По потреби, комуницира са релевантним установама

ТИМ ЗА ЗАШТИТУ

- Уочава случајеве насилног понашања
- Покреће процес заштите детета, реагује одмах
- Обавештава матичног васпитача или медицинску сестру и сарађује са њима
- По потреби, разговара са родитељима
- Пружа помоћ и подршку деци, васпитачима
- Разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите
- Обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера
- По потреби, сарађује са другим установама
- Евидентира случај

ПОМОЋНО - ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ

- Прекида насиље;

- Уочава и пријављује случајеве насилног понашања;

ДЕЦА

- Уочавају случајеве насилног понашања;
- Траже помоћ одраслих;
- Пријављују васпитачу

Начин праћења случајева насиља и евиденција о насиљу

Запослени у Установи: васпитачи, стручна служба и Тим за заштиту су обавезни да воде евиденцију о појавама насиља у Установи уз попуњавање обрасца за евиденцију случајева насиља, који садржи податке о следећем:

- Шта се догодило
- Ко су учесници
- Како је пријављено насиље
- Врсте интервенције
- Какве су последице
- Који су исходи предузетих корака
- На који начин су укључени родитељи, васпитачи, стручна служба
- Праћење ефеката предузетих мера.

Потребно је пратити

- понашање детета које је трпело насиље (да ли се повлачи, да ли постаје агресивно, да ли тражи подршку и на који начин...) и детета које се понашало насилно (да ли наставља са нападима, да ли тражи друге жртве, да ли га група одбацује, да ли га група подржава...);
- како реагују пасивни посматрачи (да ли се обраћају старијима за помоћ, да ли сви знају како да се повежу са унутрашњом заштитном мрежом и ко је њихова особа од поверења, да ли се препознаје страх, да ли сами предузимају неке акције и сл.);
- шта се дешава у васпитној групи, (да ли се издвајају нове групе, каква је атмосфера);
- колико су родитељи сарадници у активностима на смањивању насиља;
- како функционише Тим за заштиту од насиља и унутрашња заштитна мрежа (где су слабе тачке и шта се може боље);
- колико су друге институције (спољна заштитна мрежа) укључене и који су ефекти њиховог укључивања.

Уколико се увиди да се ситуација насиља понавља, компликује и постаје ризичнија и опаснија, неопходно је предузети следеће заштитне мере:

- појачати опрез свих запослених;
- укључити у рад родитеље;
- наставити са индивидуалним радом - психолог Установе;
- укључити стручњаке из других установа (из спољашње заштитне мреже).

Све субјекте укључене у решавање проблема треба обавезати на дискрецију и заштиту права ученика.

Процењивање ефеката превенције/интервенције

На основу евиденције које воде васпитачи и Тим за заштиту од насиља праћење ефеката ће извршит стручни сарадници у Установи – педагози и психолози преко следећих индикатора:

- броја и нивоа облика насилног понашања;
- број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године;
- однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године;
- однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године;

Аспекти примене програма ће бити видљиви преко ефеката предузетих превентивних и интервентних активности.

Анализа примене програма

Примену Програма прати и анализира Тим за заштиту квартално, преко евиденције о реализованим активностима које су планиране Програмом.

Овим путем се утврђују и узроци уколико неке планиране активности нису реализоване.

Извештавање о примени програма

Тим квартално извештава Васпитно-образовно веће, а полугодишње Управни одбор и Савет родитеља о реализацији превентивних и интервентних мера.

Закључак

Програм за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања је осмишљен са намером да допринесе стварању сигурне и безбедне средине, те да олакша прецизирање процедура и поступака у заштити деце. Обавезујући је за све субјекте у процесу образовања.

Координатор: Биљана Бошњак, педагог

3.1.5. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Програмом социјалне заштите, у даљем тексту Програм, у Предшколској установи „Наша радост“ Суботица, у даљем тексту Установа, уређују се ближи начини остваривања подршке у овој области, полазећи од чињенице да је делатност предшколске установе много шира и комплекснија од образовно-васпитне.

Социјална заштита у предшколској установи остварује се у складу са прописима који ближе уређују област предшколског васпитања и образовања, социјалне заштите и породично-правне заштите.

Полазишта за израду Програма

- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о предшколском васпитању и образовању
- Закон о социјалној заштити, "Службени гласник РС", број 24/11
- Породични закон, „Сл.Гл. РС“. број 18/2005
- Правилник о ближим условима и начину остваривања социјалне заштите деце у предшколској установи, „Сл. Гл. РС", бр. 42/2013
- Правилник о основама програма социјалног рада у предшколским установама, „Сл. Гл. РС", бр. 70/94
- Правилник о протоколу поступања у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, „Сл. Гл. РС", бр. 30/2010

Циљ остваривања социјалног рада у Установи је да се обезбеди

- допринос социјалној сигурности породице
- превенција социјалних проблема на раном узрасту деце
- подршка васпитном процесу
- целовит развој деце
- социјализација и укључивање деце у колектив иширу друштвену заједницу
- унапређење породичних односа
- ублажавање последица сиромаштва и социјалне искључености
- превенција и заштита од насиља, занемаривања и злостављања
- подршка инклузији деце са сметњама у развоју

Принципи социјалне заштите

- поштовање слободе, достојанства и интегритета личности
- уважавање индивидуалних и групних особености и разлика
- доступност без дискриминације и издвајања по било ком основу
- развијање креативности и потенцијала појединаца
- целовитост кроз уважавање развојних специфичности
- социјална правда
- солидарност

Социјално - заштитна улога спроводи се кроз рад са појединцем или групом.

Социјалним радом у предшколској установи применом практичних и теоријских знања:

- стварају се услови за остваривање и унапређење социјално заштитне функције предшколске установе,
- унапређује социјална сигурност, подршка и социјализација деце,

- стварају се услови за пружање једнаких шанси за сву децу за превазилажење друштвених разлика,
- стварају се услови за благовремену и систематску превентиву различитих тешкоћа код деце,
- развијају се садржаји који доприносе смањењу стигматизације,
- развијају се партнерски односи (деца, породица, установа, заједница)

Активности на нивоу Установе

- Израда годишњих планова рада у оквиру Предшколског програма установе који се односе на остваривање социјалне функције установе
- активности везане за организацију рада и радног времена
- учешће у изради плана и програма заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања
- сарадња са институцијама које се баве децом
- учешће у процесима пријема деце и израда извештаја о спроведеним активностима
- прикупљање и анализа података о деци у циљу успостављања базе података
- праћење попуњености капацитета на нивоу група
- пружање стручне помоћи родитељима из области социјалне заштите
- праћење прописа који унапређују положај деце
- праћење развоја услуга на новој локалној заједници у области социјалне заштите
- учешће у структурирању васпитних група
- обезбеђивање хуманитарне помоћи
- праћење потреба локалној заједници
- развијање спонзорства и донаторства кроз акције
- вођење евиденције о деци у стању социјалне потребе и предузетим мерама
- стручно усавршавање

Активности на нивоу групе

- праћење позитивних и негативних социјалних индикатора који се јављају на нивоу групе
- предлагање и спровођење мера заштите ради отклањања уочених проблема
- сарадња и помоћ родитељима за упознавање са правима из области социјалне заштите, породично-правне заштите и других прописа из области социјалне сигурности
- информисање родитеља о правима деце и родитеља из области друштвене бриге о деци
- организација активности у промоцији родитељства
- упознавање родитеља са постојећим услугама и сервисима подршке на нивоу локалне заједнице из области социјалне заштите

Активности на индивидуалном нивоу

- помоћ деци и породици у стању социјалне потребе за унапређење социјалног статуса
- помоћ породицама са децом са сметњама у развоју у остваривању права из области социјалне, породично-правне и друге заштите
- помоћ породицама из маргинализованих група за унапређење социјалног статуса

Рад са запосленима

- индивидуални рад и подршка запосленима код којих су уочени проблеми у професионалном и породичном функционисању
- упознавање запослених са њиховим правима из области социјалне заштите.

Координатор: Александра Војновић Шкрбић, сарадник за социјални рад

3.1.6. ПРОГРАМ НЕГЕ И ПРЕВЕНТИВНО - ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Програм неге и превентивно - здравствене заштите заснива се на смерницама утврђеним Правилником о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно - здравствене заштите деце у предшколској установи, Сл. Гл. бр. 112/2017. од 15.12.2017. а ступа на снагу 23.12.2017. године и Стручно - методолошког упутство за спровођење неге и превентивно - здравствене заштите деце у предшколским установама из 2017. године.

Овим Правилником прописују се ближи услови и начин остваривања неге и превентивно - здравствене заштите деце у предшколској установи.

Циљеви

- програмирање, реализација и унапређивање здравствено - васпитних активности, усмерених на усвајање здравих стилова живота, очување и унапређење здравља деце: лична и општа хигијена, правилно прање руку, хигијена уста, зуба и коже, навике правилне исхране, употреба тоалета, очување здравог окружења и др.
- праћење општег стања и понашања у васпитној групи и правовремено реаговање на промене, издвајањем детета, позивањем родитеља и надлежне здравствене установе
- узимање података о здравственом стању детета од родитеља, праћење општег изгледа детета: преглед коже и видљивих слузокожа, вашљивост косе, хигијене одевног рубља, мерење телесне температуре, издвајање болесне деце, обавештавање родитеља, позивање надлежне здравствене установе
- праћење понашања детета за време храњења, игре, неге, одмора и уочавање знакова који упућују на могућност занемаривања, злостављања и злоупотребе детета
- доношење хигијенско - епидемиолошких мера у складу са епидемиолошком ситуацијом:

- праћење и саветодавни рад са особљем за одржавање чистоће, температуре, влажности, проветрености и осветљености просторија у објектима, праћење и саветодавни рад у вези са начином припремања obroka у млечним кухињама,
- праћење и саветодавни рад са особљем у области допремања obroka из производних кухиња: начина сервирања, хигијена прихватног кухињског блока, посуђа и инвентара
- праћење и саветодавни рад са особљем које одржава хигијену санитарних простора, отклања отпадне материје и воду

Стручно - методолошким упутством за спровођење неге и превентивно -здравствене заштите деце у предшколским установама ближе се одређују задаци предшколске установе у спровођењу Правилника о ближим условима и начину остваривања неге и превентивно-здравствене заштите деце у предшколској установи.

Прописима је предвиђено да послове неге и превентивно - здравствене заштите обављају медицинске сестре - сарадници на пословима унапређивања превентивно - здравствене заштите и медицинске сестре - сарадници на пословима неге и превентивно - здравствене заштите, које имају одобрење за самостални рад надлежне коморе - лиценцу, у складу са прописима којима се уређује област здравствене заштите.

Према постојећој кадровској структури, у нашој установи ови послови су поверени медицинским сестрама - васпитачима и васпитачима, који раде са децом узраста од 6 месеци до поласка у школу у свим васпитним групама.

Активности на усвајању здравих стилова живота, очувању и унапређењу здравља

- Подршка развијању здравих стилова живота
- Здравствено - васпитни рад са родитељима
- Промоција здравља и унапређење здравствено-васпитног рада са децом
 - унапређење и очување здравља и безбедности деце
 - развој здравог окружења и афирмација здравих стилова живота
 - здравствено - васпитне активности, усмерене на превенцију ризичног понашања и факторе ризика
 - стицање позитивних навика у вези са одржавањем опште и личне хигијене (хигијена лица, руку, уста и зуба и коже, употреба тоалета, хигијена одеће и обуће и др.)
 - заштита животне средине и здраво окружење у коме бораве деца у предшколској установи (хигијена просторија и околине, отклањање отпадних материја и вода и др.)
 - физичко - рекреативне и друге активности које доприносе очувању и унапређењу здравља детета
- Активности на формирању здравих навика
 - у оквиру свих активности за време боравка детета у Установи (одржавање хигијене, исхрана, игра и др.)

За формирање здравих навика деце, важно је активно учешће родитеља и тимски рад са васпитачима и медицинским сестрама.

Дневни увид у опште стање и понашање детета

Приликом доласка детета у предшколску установу након одсуства због болести, родитељ доставља медицинској сестри или васпитачу групе здравствену потврду педијатра да дете може у колектив.

Уколико се при пријему посумња или примети да дете није за колектив, медицинска сестра препоручује родитељу да врати дете из колектива и одведе на преглед код педијатра и све то евидентира у документацији.

Основне мере у случају промене општег стања детета у јаслицама и вртићу

У случају промене општег стања детета

- издвојити дете од остале деце и прати опште стање детета
- спроводити процес здравствене неге у складу са здравственим стањем детета (мерење телесне температуре, надокнада течности, чишћење носних шупљина од секрета, умивање)
- обавестити родитеље о новонасталој ситуацији, ради преузимања детета
- по потреби обавити консултације са службом хитне медицинске помоћи
- код деце са повишеним здравственим ризиком (склоност ка развоју фебрилних конвулзија и друга хронична незаразна обољења) реаговати у складу са писаним упутством педијатра, обавестит родитеље и по потреби службу хитне медицинске помоћи
- уколико упутства ординирајућег педијатра нису достављена (у случају прве епизоде обољења које се манифестује током боравка детета у предшколској установи), позвати службу хитне медицинске помоћи, пратити упутства лекара и обавестити родитеља

У случају виталне угрожености детета

- указати прву помоћ, док друго лице позива службу хитне медицинске помоћи и родитеља
- поступити по препоруци лекара службе хитне медицинске помоћи, до тренутка доласка медицинске екипе у Установу и стручног збрињавања детета
- обавестити надлежне у предшколској установи

У случају физичког повређивања

(пад, посекотина, убод, греботине, контузионе повреде, прелом или угануће)

- указати прву помоћ, заштити, односно имобилисати повређено место
- обавестити службу хитне медицинске помоћи и вршити надзор над дететом до њеног доласка
- обавестити родитеља детета о насталој повреди

- обавестити надлежне у предшколској установи

О свакој промени здравственог стања детета или повреди која изискује одлазак детета у здравствену установу, медицинска сестра - васпитач или васпитач обавештава надлежне у објекту и предшколској установи, што се адекватно и документује.

У ситуацијама када служба хитне медицинске помоћи преузме дете, у пратњи детета иде родитељ/старатељ, васпитач, или друга особа из предшколске установе коју дете познаје.

У сваком објекту раде запослених који су завршили обуку из прве помоћи. Од 349 запослених васпитно – образовних радника (304 васпитача и 45 сестара) 248 је обучено за пружање прве помоћи, што на нивоу ПУ износи 71,06%.

Остале ситуације

Поштујући добробит детета, родитељ приликом уписа детета информише медицинску сестру и васпитача о здравственом стању и специфичним потребама и здравственим ризицима детета, који нису наведени у личном картону детета:

- када постоји **преосетљивост детета** на лек, намирнице, убод инсекта и сл. а потом доставља мишљење педијатра о хигијенско - дијететском режиму током боравка у Установи
- кад дете има **хроничну незаразну болес**, родитељ доставља сестри и васпитачу стручно мишљење и упутство педијатра о мерама које треба спровести
- приликом уписа детета са хроничним незаразним болестима или са инвалидитетом родитељ упознаје медицинску сестру и васпитача са здравственим стањем детета, ради планирања и припреме простора, спровођења неопходног хигијенско - дијететског режима и неопходне неге детета
- у случају **вашљивости** косматог дела главе медицинска сестра и васпитач обавештава родитеља и изолује дете из васпитне групе до доласка родитеља. Након спроведених мера према упутству изабраног педијатра, родитељ доставља потврду педијатра да дете може да борави у колективу.
- у случају **заразне болести** медицинска сестра и васпитач обавештавају сестре на превентиви у ПУ и спроводе потребне противепидемијске мере у објекту, у складу са законом

Дневни увид у хигијенски статус детета подразумева

- непосредни увид у хигијену косе, видљивих слузокожа и коже, хигијену одеће и обуће, на пријему детета или у току дана
- одржавање дневне хигијене тела, лица и руку детета (при чему се за брисање користе папирни убруси за једнократну употребу или се руке суше помоћу топлог ваздуха), одржавање чистоће и пролазности носних шупљина, посебно код деце узраста од 6 до 12 месеци

- праћење спровођења неге детета узраста од 6 до 24 месеца, поступка прања руку, прања и пресвлачења, процеса одлагања прљавог рубља, као и хигијене простора и прибора који се користе
- праћење и подршка осамостаљивања деце у процесу одржавања личне хигијене и праћење одржавања хигијене простора и прибора који се користе

Праћење хигијенских услова

Праћење остваривања хигијенских услова врши се провером:

- одржавања чистоће, температуре, влажности, проветрености и осветљености просторија
- правилног чишћења и дезинфекције простора и игровног материјала;
- хигијенске исправности и начина допремања, сервирања и квалитета хране из млечне и прихватне кухиње
- хигијене прихватног кухињског блока, посуђа и инвентара
- личне и опште хигијене запослених на сервирању obroka
- хигијене санитарних просторија за децу и одрасле
- хигијенске исправности воде за пића
- дистрибуције чистог и прљавог постељног рубља и пелена
- личне хигијене васпитног особља, посебно личне хигијене руку и употребе радне одеће и обуће

Вођење документације и евиденције

За полазак детета у предшколску установу изабрани лекар - педијатар издаје здравствени лист детета у дечјем вртићу и потврду о вакцинацији.

АКТИВНОСТИ ИЗ ПРОГРАМА ЗДРАВСТВЕНЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ

На основу Правилнику о општим санитарним условима, које морају да испуне објекти који подлежу санитарном надзору (Сл. Гл. Бр.47/2006.) и Правилника и упутства за спровођење превентивне здравствене заштите, како би се очувало и унапредило здравље деце у колективу, у Установи се планирају следеће активности:

Требовање хигијенског материјала за децу

Снабдевање вртића хигијенским материјалом за одржавање личне хигијене деце (папирни убрус, тоалет папир, папирне марамнице, салвете, сапун пена, средство за дезинфекцију руку).

Требовање хигијенског материјала за вртиће

Снабдевање објеката потрошним хигијенским материјалом за одржавање хигијене вртића према санитарним прописима.

Контрола општих хигијенско - епидемиолошких услова простора за боравак деце

Праћење свакодневног одржавања општих хигијенских услова простора за боравак деце, уз примену Контролног листа и Приручника за одржавање хигијене простора у вртићу и околини - основне и посебне хигијенске мере.

Унапређивање и едукација запослених.

Праћење и утврђивање здравствено хигијенских услова у Установи

Праћење свакодневног одржавања хигијене и дезинфекције у свим вртићима на основу Контролног листа (интерна евиденција о затеченом стању приликом посете вртићу, хигијена санитарног чвора, хигијена дистрибутивне кухиње, хигијена соба и дезинфекција).

Обезбеђивање здраве и чисте средине као и спречавање ширења заразних болести на нивоу целе Установе.

Организација колективних и индивидуалних санитарних прегледа

Организовање колективних и индивидуалних санитарних прегледе запослених, који подлежу „Правилнику о обавезним здравственим прегледима одређених категорија запослени лица у објектима под санитарним надзором, обавезним и препорученим здравственим прегледима којима подлежу одређене категорије становништва“, (“Сл. Гл. РС“ бр. 3/2017 од 18.01.2017. године, а ступио је на снагу 26.01.2017. године у циљу спречавања настанка и ширења заразних болести и бриге о здравственом стању запослених.

Спречавање настанка и ширења заразних болести и брига о здравственом стању запослених.

Очување здравља детета у колективу

Очување здравље детета у колективу врши се у сарадњи са родитељима и патронажном службом Дечјег диспанзера.

Едуковање родитеља о превенцији болести и очувању здравља врши се путем плаката и информатора за родитеље – плакат и информатор „Заједно сачувајмо здравље деце у колективу“.

Сарадња са Заводом за јавно здравље

Програм „Здрав вртић“, према годишњем плану рада, реализује здравствени сарадник Завода, ангажован на пословима здравственог васпитања, у вртићима наше установе.

Вођење евиденције о здравственом стању детета

Контролисање „Здравственог листа детета у вртићу“ врши се за свако дете.

Сакупљање и обрада података са терена – евидентирају се подаци о здравственом стању детета и вакцинацији.

Организовање систематских прегледа за предшколску децу

У сарадњи са Дечјим диспанзером и Општом болницом у Суботици, реализују се систематски прегледи за предшколску децу, што има за циљ очување доброг општег здравственог стања предшколске деце. Састоје се од систематског прегледа у Дечјем диспанзеру, вакцинације, офталмолошког и стоматолошког прегледа, затим прегледа слуха у Општој болници и преглед физијатра који долази у вртиће.

Сарадња са Дечијим диспанзером и Патронажном службом

У сарадњи са Дечијим диспанзером и Патронажном службом се организују тематски родитељски састанци из области превенције болести и очувања здравља деце у колективу

Сарадња са Санитарном инспекцијом

Спровођење мера наложених Записником на основу инспекцијског надзора.

Сарадња са Удружењем „Плаво срце 024“

Удружење деце, омладине и родитеља оболелих од дијабетеса „Плаво срце 024“ организује предавања о дијабетесу и тако доприноси едукацији запослених у предшколској установи и родитеља деце оболеле од дијабетеса.

Организовање тематских састанака за запослене, који у својим групама имају дете оболело од дијабетеса и њиховим родитељима.

Обезбеђивање и дистрибуција санитетског материјала

Обезбеђивање приручне зидне апотеке са санитетским материјалом за све вртиће, на основу Акта о процени ризика за радна места и у радној околини и у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду (Сл.Гл. бр. 101/2005) и Правилником о начину пружања прве помоћи, врсти средстава и опреме који морају бити обезбеђени на радном месту, начину и роковима оспособљавања запослених за пружање прве помоћи (“Сл.Гл. РС”, бр.109/16.)

Комплетирање санитетског материјала у зидним апотекама вртића ради спремности за пружање неопходне прве помоћи.

Праћење извештаја о бактериолошкој и хемијској анализи узорковања воде, намирница и брисева

Праћење динамике узорковања воде и извештаја анализе воде према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће („Сл.Гл. бр“ 42/98. и 44/99). Праћење динамике узорковања брисева .

Праћење резултата узорковања воде и брисева као и реаговање на резултате који не одговарају захтевима према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће („Сл.Гл. бр.“ 42/98 и 44/99).

Оспособљавање запослених за пружање Прве помоћи

Организовање обуке оспособљавања запослених за пружање прве помоћи на основу Правилник о начину пружања прве помоћи, врсти средстава и опреме који морају бити обезбеђени на радном месту, начину и роковима оспособљавања запослених за пружање прве помоћи (“Сл.Гл. РС”, бр.109/16).

Вођење евиденције о броју запослених који су завршили обуку из прве помоћи. (Од укупно 304 васпитача, 221 је прошао обуку из прве помоћи, а од 45 медицинских сестара 27 је обучено за пружање прве помоћи).

Организација и праћење рада вешераја

Организовање прања креветнине и ћебади према сачињеном распореду, као и прање завеса по договору, ради очувања здраве и чисте средине.

Организовање благовремене испоруке прљавог веша са објеката у вешерај, ради спречавања његовог нагомилавања и ширења заразних болести.

Организација прања и чишћења тепиха

Организовање прања и чишћења тепиха по вртићима на основу распореда. Чист и освежен тепих на почетку радне године је чувар здравља деце у вртићу.

Стручно усавршавање медицинских сестара на превентиви

Подразумева едукацију у организацији Удружења здравствених радника Дома здравља Суботица и одржавање валидности лиценце, сакупљањем бодова са предавања и семинара.

Учествовање у реализацији јавне набавке

Предлагање потребних количина материјала за покретања јавне набавке:

- Потрошни хигијенски материјал
- Санитетски материјал
- Чишћење и прање тепиха
- Узорковање воде, хране, брисева
- Санитарни преглед
- Прва помоћ
- Хигијенски материјал за децу

Инвентарисање потрошног хигијенског материјала

Сагледавање тренутног стања и потрошње хигијенског, санитетског материјала и намирница и вођење ситног инвентара у централној кухињи.

Праћење тренутног стања потрошног материјала и тренутног стања у централној кухињи у магацину и поређење са количинама из претходног периода.

Планирање потреба на годишњем нивоу

- Потрошни хигијенски материјал
- Санитетски материјал
- Чишћење и прање тепиха
- Узорковање воде, хране и брисева
- Санитарни преглед
- Прва помоћ
- Хигијенски минимум
- Хигијенски материјал за децу и за запослене
- Економично планирање средстава неопходних за функционисање Установе

Организовање превентивних прегледа запослених

Организовање превентивног прегледа општег стања запослених у циљу унапређења здравља, у сарадњи са Службом за унапређење здравља и превенцију болести - Патронажна мобилна јединица.

Организовање превентивног прегледа вида запослених, које се врши у циљу унапређивања здравља за све запослене који се добровољно пријаве, а у сарадњи са Градском оптиком Суботица.

Координатори: Ева Томек и Светлана Семи, медицинске сестре на превентиви

3.1.7. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ И ИНТЕРВЕНЦИЈЕ ГОВОРНИХ ТЕШКОЋА

Теоријски основ

Као отворени систем, предшколска установа има значајну улогу у препознавању потреба деце и родитеља и креирању програма, који излазе у сусрет тим потребама. Овај програм се у Установи реализује од 2009. године и тежи смањењу развојних тешкоћа у развоју говора, све присутнијих међу децом. Евидентно је да нагли технолошки развој осим погодности, носи и бројне замке.

Комуникативна функција језика и говора све више губи водећу улогу у комуникацији. Потиснута је другим облицима, који су симплификовани, брзи, лако се усвајају и свима су доступни.

Уколико је дете у периоду "осетљивости за говор" богато говорно подстицано, оно брзим корацима напредује у развоју говора. Време када је дете најпријемчивије за развој говора се поклапа са временом сазревања неуролошких структура.

Савремено доба брзог технолошког развоја наглашава потребу за свесним и планским подстицањем развоја говора, због мањка спонтаног излагања деце живој речи, непосредној комуникацији и интеракцији, које су на раном узрасту неопходне за говорно-језички развој.

У данашњем животном контексту је, дакле, потребно појачати говорну стимулацију детета и систематски се бавити овом проблематиком. Да би успех био већи, потребно је осмислити поуздану стратегију стимулације говорно-језичког развоја деце у предшколској установи и породици.

На раном узрасту ова стратегија подразумева превентивне активности са дететом, родитељем и васпитачем. Родитељ се оснажује у улози подршке детету у развоју комуникативне функције говора, а васпитач у одређивању приоритета ВО рада у области развоја говора.

У основи стратегије планског подстицања развоја говора је специфично схватање детета.

Схватање детета у стратегији планског подстицања развоја говора

- Дете је јединствена особа, која има своја права, интересовања и искуства. Особа чија добробит зависи од односа са блиским особама.
- Заједница је дужна да обезбеди доступност и различитост васпитања и образовања сваком детету и допринесе унапређење његових способности.
- Савремена истраживања раног детињства и образовања, која уважавају постојање индивидуалних разлика међу децом, потврђују да деца у том периоду доживљавају најбржи раст и развој, због чега је неопходно стручно праћење промена.
- Сваки од узраста у оквиру предшколског детињства има своје специфичности. Вођење рачуна о овим специфичностима, као и индивидуалним карактеристикама детета, услов је успешног васпитно-образовног рада и превенирања говорних сметњи.

У оквиру предшколске установе остварује се редовни програм васпитно-образовног рада у области развоја говора у целодневном и полудневном трајању, који обухвата стимулацију свих области развоја говора и језика. Одређен је Основама Програма предшколског васпитања и образовања, а спроводе га васпитачи.

Програм превенције говорних тешкоћа на нивоу Установе има улогу пружања подршке васпитачима у реализацији програмских садржаја у области развоја говора, родитељима у остваривању подстицања развоја говора код куће, као и разних интервенција у виду говорно-логопедске стимулације у терапијским условима.

Функције Програма

- Превенција развојних говорних тешкоћа - кроз систем превентивних активности
- Стимулација говорно-језичког развоја деце - са нагласком на развој матерњег језика код деце типичног развоја
- Стимулација говорно-језичког развоја деце - када постоје видљиве и мање видљиве тешкоће у развоју говора, које ремете дететово функционисање
- Пружање додатне подршке породици - у остваривању родитељске улоге, посебно у говорном подстицању у кућним условима, повезивању породице и система јавног васпитања и образовања путем различитих садржаја и активности и кроз посебне и специјализоване саветодавне облике рада.

Циљеви Програма

- Едукација васпитача са циљем да у својој групи препознају и евидентирају децу са тешкоћама у развоју говора и планирају говорне игре и активности за њих
- Едукација васпитача за спровођење програма говорне стимулације деце која имају тешкоћа у развоју говора уз подршку Тима за превенцију говорних тешкоћа
- Едукација васпитача за спровођење превентивних говорних активности у васпитној групи са целом васпитном групом
- Едукација родитеља од стране васпитача о значају адекватног развоја говора и утицају говорног развоја на целокупан напредак детета
- Упознавање родитеља од стране логопеда са одређеним техникама и методима за развој говора и обука родитеља за примену једноставних вежби, које стимулишу механизме за говор, те обука родитеља за спровођење поменутих техника у кућним условима
- Упознавање родитеља од стране васпитача са системом игара и активности, које подстичу говорно-језички развој деце, сходно узрасним карактеристикама
- Рад на савладавању препрека код родитеља у освешћивању евидентних тешкоћа детета, успостављању партнерског односа између родитеља и васпитача са циљем праћења напретка и подстицања дететовог развоја
- Подржавање васпитача у осмишљавању и организовању активности на нивоу васпитне групе у области развоја говора, под условом да постоји јасан и адекватан циљ активности и да се уважавају индивидуалне карактеристике детета

- Утицање на смањење броја деце са развојним говорним тешкоћама, применом стимулативних говорних радионица са децом
- Појачавање говорно-стимулативног рада са децом, која похађају логопедске часове, увођењем логопедских радионица за децу ван радног времена вртића

Превентивне говорне активности организује Тим за превенцију говорних тешкоћа, а спроводе их васпитачи, медицинске сестре и стручни сарадници-логопеди, по плану рада Тима и стручних сарадника-логопеда.

Начела Програма

- Начело праћења и подстицања дечјег развоја
- Начело усклађености са узрасним и индивидуалним карактеристикама детета
- Начело континуитета
- Начело поштовања и култивисања дечје игре

Циљна група и начин спровођења Програма

Програм превенције и интервенције говорних тешкоћа деце осмишљен је за децу предшколског узраста од 1 - 7 година. Остварује се кроз:

- Рад Тима за превенцију и интервенцију говорних тешкоћа на нивоу Установе
- Рад са децом уписаном у предшколску установу:
 - Деца у васпитно-образовним групама свих узраста у којима се одвијају превентивне активности из развоја говора у складу са Основама Програма
 - Деца са сметњама у развоју говора, која не похађају логопедске часове
 - Деца са сметњама у развоју говора, која похађају логопедске часове и индикован им је појачани рад на стимулацији говора
- Рад са васпитачима и медицинским сестрама-васпитачима који пролазе систем обуке за спровођење Програма превенције и интервенције говорних тешкоћа
- Рад са родитељима:
 - Који се укључују у програм стимулације
 - Чија деца немају евидентне тешкоће у развоју говора
 - Чија деца имају тешкоће у развоју говора, а не похађају логопедске часове
 - Чија деца похађају логопедске часове

Методи спровођења Програма

- **Метод посматрања** - васпитачи се усмеравају на поједино дете или групу деце, Запажају јаке и слабе стране детета, дефинишу полазишта у планирању говорних активности
- **Метод игре** - вид учења и откривања предшколског детета, метод којим васпитач укључује децу у активности са одређеним циљем, водећи рачуна да:
 - Поштује развојне и културолошке одлика поједине деце и група деце
 - Ангажује различите развојне потенцијале и могућности детета - нова искуства се повезују са претходним искуством детета
 - Толерише грешке

- Негује дечја интересовања
- Поштује различите стилове учења деце
- **Метод евалуације** и праћења дечјег развоја применом разних инструмената за праћење дететовог развоја, са циљем да се резултати евалуације употребе за програмирање даљег рада
- **Метод отвореног система** - подразумева специфичну улогу васпитача (превасходно као партнера, посматрача и пратиоца успешности реализације програма, оног који промишља и вреднује сопствену праксу, оног који ствара прилике за учење) и диверсификацију васпитно-образовних утицаја Установе, при чему се улоге васпитача, стручних сарадника-логопеда и родитеља преплићу и допуњују у циљу постизања развојних циљева.

Организација и садржај активности

На основу организације васпитно-образовног рада у Установи и времена боравка деце, активности и садржаји Програма ране превенције и интервенције говорних потешкоћа су организоване у следеће целине:

- **"Кажичи - покажи"** - програм спровођења превентивних говорних активности у оквиру редовног рада васпитача за целу групу деце.

Васпитачи, чланови Тима, кроз радионице на Активима узрасних група преносе своја искуства осталим васпитачима, презентују пројекте и активности са децом, а остали васпитачи имају прилике да опробају технике и начине рада са децом. Теме едукација покривају следеће области:

- Логомоторика у вртићу
- Говорне радионице-играонице са нагласком на вежбе дисања
- Артикулација критичних гласова
- Припрема за почетно читање и писање

Учесници радионица, на основу чек листе са изговорним нормама за одређени узраст, вежбају процену нивоа развијености говорних способности детета на конкретним примерима. Дискутују, постављају питања, упоређују, закључују и на конкретним примерима уче да процењују ниво говорно језичког развоја детета. Предвиђено је да Чек листе остану у васпитним групама, како би се подстицање говорно-језичког развоја деце могло планирати у структурама које су слабије развијене и могли мерити ефекти логопедског рада поновним ретестирањем говорних функција детета.

На крају године васпитачи, реализатори Програма приказују резултате процене говорног статуса деце у групи, са освртом на децу која имају тешкоћа, уз приказ начина на који је подстицан њихов развој и предлога за даље унапређење њиховог говорног статуса.

Евалуација примене програма "Кажичи - покажи" у васпитним групама се врши увидом у Књигу рада васпитача и усменом разменом током посете васпитним групама од стране логопеда.

- **"Говорне радионице"** - за децу и за децу и родитеље. Спроводе их васпитачи и стручни сарадник-логопед у току или ван радног времена васпитача.

Циљ Говорних радионица

- Ширење идеје подстицања говора у кућним условима
- Тимски рад са родитељима из једног вртића у области развоја комуникативних функција говора
- Јачање компетенција васпитача у погледу прихватања родитеља као партнера у раду, у погледу јачању веза на релацији Родитељ - Васпитач и организовању разних видова сарадње са породицом

Информације које се добијају Говорним радионицама

- Реакција родитеља на дететов неуспех
- Поступци родитељи када је код детета присутна говорна тешкоћа
- Компетенције родитеља за свестан подстицај говора детета
- Потребе родитеља за даљом едукацијом у области говорно-језичког развоја

- **"Логопедске терапије"** - спроводе их логопеди према процени логопедског статуса детета

Логопедски третмани се одвијају у три логопедска кабинета, у вртићу "Шумица", "Колибри" и "Радној заједници", по распореду пријема деце на третман. Од облика рада са децом заступљени су: индивидуални рад, рад у пару и рад у малим групама.

Децу на индивидуалне терапије доводе родитељи и тада су логопедски третмани најефикаснији због сталне могућности сарадње са родитељима. Логопедски третмани за поједину децу се одвијају једном недељно, два пута у току месеца или једном месечно.

Најчешћи облици говорне патологије код предшколске деце

- Поремећај артикулације
- Поремећај ритма и темпа
- Поремећај пажње
- Оштећење слуха
- Оштећење вида
- Развојна дисфазија
- Моторна незрелост
- Закаснили говорно-језички развој
- Успорени психомоторни развој
- Церебрална парализа
- Елективни мутизам

Тим за превенцију и интервенцију говорних тешкоћа

Тим за превенцију и интервенцију говорних тешкоћа је основан у јануару 2013. године, као подршка програму "КАЖИ-ПОКАЖИ".

Чланови Тима

1. Јасна Скендеровић, стручни сарадник - логопед
2. Жужана Секе, васпитач
3. Нада Плавшић, васпитач
4. Славица Јовановић, васпитач
5. Луча Радманић, васпитач
6. Мирјана Вишнић, васпитач
7. Јагода Кораћ, васпитач
8. Корнелија Чорба, васпитач.

Задаци Тима

- Сагледавање тренутног стања говорног развоја деце свих узраста у ПУ
- Едукација васпитача за примену техника и инструментима за праћење и вредновање нивоа говорног развоја деце
- Обука васпитача за превентивне активности у области развоја говора
- Успостављање тимског рада васпитача, стручног сарадника, родитеља и детета
- Јачање компетенција васпитача у области пружања подршке деци са одређеним говорним тешкоћама
- Јачање компетенција васпитача у погледу прихватања родитеља као партнера и организовања разних видова сарадње са родитељима
- Снимање активности и документовање тока активности и резултата ради евалуације и самоевалуације рада свих актера
- Подршка васпитачима у посматрању и праћењу говорно-језичког напретка деце у спонтаним ситуацијама и усмереним активностима. Тек на основу увида у то шта дете може и зна, како учи и приступа различитим конкретним ситуацијама и проблемима, може се изградити претпоставка о дечјим потребама, развојном нивоу, интересовањима и то користити као полазиште за планирање говорних активности и учења.
- Подршка васпитачима у обради података о посматрању деце. Посматрање служи за процену напредовања деце, у односу на то шта је дете претходно умело, могло и знало, а шта процењујемо да ће моћи у будућности да савлада.
- Подршка васпитачима у стварању услова за напредак детета у говорно-језичком развоју (организација простора и материјала, груписање деце, стварању позитивне атмосфере у групи, развој поверења између васпитача и детета у ситуацији интервенције у области развоја говора)
- Подршка васпитачима у изграђивању индивидуализованог приступа детету у области развоја говора

Годишњим програмом рада Тима и Годишњим извештајем о раду Тима се заокружују активности за превенцију и интервенцију говорних тешкоћа у Установи.

Начин и носиоци евалуације Програма

- Књига утисака за родитеље чија су деца обухваћена неким видом подстицања говорног развоја
- Упитник о задовољству корисника за родитеље чија деца похађају логопедске часове
- Снимци, свеске деце
- Интервју са децом
- Процена говорно-језичког развоја детета од стране васпитача помоћу мерних инструмената
- Увођење ретеста као могућности процене напретка детета у краћем временском периоду
- Упитник за васпитаче
- Вођење портфолија за свако дете укључено у логопедске третмане
- Интервју са васпитачима из чије групе су деца обухваћена логопедским третманом

Реализацију Програма прате координатори Програма, Марта Пертет, логопед и Јасна Скендеровић, логопед. Извештај о реализацији Програма се шаље Тиму за посебне и специјализоване програме, чији извештај је саставни део Годишњег извештаја о раду Установе.

Аутори: Марта Пертет, логопед и Јасна Скендеровић, логопед

Координатор: Јасна Скендеровић, логопед

3.1.8. БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ И ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА

Законом о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, број 101/2005, 91/2015, 113/2017) уређује се спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду лица која учествују у радним процесима, као и лица која се затекну у радној околини, ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом.

Безбедност и здравље на раду је обезбеђивање таквих услова рада, којима се, у највећој могућој мери, смањује ризик од повређивања на раду, професионална обољења и обољења у вези с радом и који претежно стварају претпоставку за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених.

У складу са тим предузимају се превентивне мере на свим нивоима рада код послодавца, ради спречавања повређивања или оштећења здравља запослених као и процена ризика у процесу рада, који могу узроковати настанак повреда на раду, обољења или оштећења здравља и утврђивање могућности, односно начина спречавања, отклањања или смањења ризика.

Лице за безбедност и здравље на раду јесте лице које обавља послове безбедности и здравља на раду, има положен стручни испит о практичној оспособљености и које послодавац писменим актом одреди за обављање тих послова.

Право на безбедност и здравље на раду имају

- Запослени
- Ученици и студенти када се налазе на стручној пракси
- Лица која се налазе на стручном оспособљавању, преквалификацији или доквалификацији
- Лица на професионалној рехабилитацији
- Лица која се налазе на издржавању казне затвора док раде у привредној јединици завода за извршење казне
- Лица на добровољним и јавним радовима организованим у општем интересу
- Лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац

Циљ остваривања безбедности и здравља на раду у Установи је да се обезбеди

- Здрава средина за све запослене
- Услови за безбедан рад
- Боља комуникација међу службама и запосленима
- Обавештавање о процесима рада
- Упознавање са поступцима рада
- Унапређивање бољих међуљудских односа
- Уважавање колега из свих појединачних служби
- Сарадња међу колегама и службама

Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 111/2009. и 20/2015.) уређује се систем заштите од пожара који обухвата скуп мера и радњи за планирање, финансирање, организовање, спровођење и контролу мера и радњи заштите од пожара, за спречавање избијања и ширења пожара, откривање и гашење пожара, спасавање људи и имовине, заштиту животне средине, утврђивање и отклањање узрока пожара, као и пружање помоћи код отклањања последица.

Заштита од пожара остварује се

- Организовањем и припремањем субјеката заштите од пожара за спровођење заштите од пожара
- Обезбеђивањем услова за спровођење заштите од пожара
- Предузимањем мера и радњи за заштиту и спасавање људи, материјалних добара и животне средине приликом избијања пожара
- Надзором над применом мера заштите од пожара

Циљ остваривања заштите од пожара у Установи

- Запослени су дужни да раде и понашају се тако да не изазову пожар
- Придржавати се и извршавати све мере и обавезе у вези са ЗОП
- Упозоравати на опасност од пожара (до кога може доћи услед недостатака на објекту, опреми, инсталацијама и сл.)
- Завршити обуку из области ЗОП

- Пријавити све уочене кварове на уређајима, инсталацијама или опреми којима се служе у току рада
- Поштовати путеве евакуације у свом објекту
- На безбедан и сигуран начин извршити евакуацију корисника, опреме, колега и самих себе у случају пожара
- У случају пожара позвати ватрогасну службу и у складу са могућностима учествовати у гашењу истог
- Водити рачуна о ватрогасним апаратима на начин да су на доступном месту и по питању количине истих
- Видљивим знаковима означити забрану пушења у свим просторијама Установе и вртића
- Одржавати у исправном стању електричне, плинске, громобранске, вентилацијске инсталације и уређаје.

На основу Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о заштити од пожара, Правилника о безбедности и здрављу на раду Предшколске установе „Наша радост“ и Правила заштите од пожара Предшколске установе „Наша радост“, како би се очувало и унапредило здравље и безбедност запослених на радном месту у колективу, предвиђен је следећи

Програм активности

- Учествовање у припреми или измени и допуни акта о процени ризика
- Избор, коришћење и одржавање средстава за рад и опреме за личну заштиту на раду
- Учествовање у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада
- Организација превентивних и периодичних испитивања и прегледа опреме за рад
- Свакодневно праћење и контрола примењених мера за безбедност и здравље запослених на раду
- Праћење стања у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и осталим болестима у вези са радом, учествовање у утврђивању њихових узрока и припрема извештаја са предлозима за њихово отклањање
- Праћење стања у вези повреде деце (корисника) у вртићу
- Припремање и спровођење оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Припрема упутстава за безбедан рад и контрола њихове примене
- Забрањивање рада на радном месту или употребу средстава за рад, у случају када се утврди непосредна опасност по живот или здравље запосленог
- Сарадња и координација рада са службом медицине рада по свим питањима у области БЗНР
- Вођење евиденције у области БЗНР код послодавца
- Праћење извештаја о бактериолошкој и хемијској анализи узорковања воде, намирница и брисева руку, површина и прибора – Услуга јавног здравства

- Оспособљавање запослених за пружање Прве помоћи
- Дообука запослених из области пружања Прве Помоћи
- Праћење и организација рада вешераја
- Сарадња са Заводом за јавно здравље
- Сарадња са Санитарном инспекцијом
- Инвентар-члан комисије у попису инвентара
- Учествовање у реализацији Јавна набавке
- Израда Финансијског плана за 2020. годину
- Сарадња са фирмом „Заштита“ и „Заштита и безбедност“, Божидар Бајат
- Организација дезинфекције, дезинсекције и дератизације на нивоу целе Установе
- Обилазак објеката и сагледавање стања унутрашњости и дворишта са аспекта безбедности
- Спровођење обавезног осигурања запослених и деце
- Спровођење добровољног здравственог осигурања запослених
- Набавка средстава и опреме за личну заштиту на раду
- Организација офталмолошког прегледа запослених који раде на опреми са екраном дуже од четири сата у току радног времена
- Организација оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад и обуке из области заштите од пожара.
- Спровођење мера заштите од пожара
- Стручно усавршавање
- Израда Годишњег плана рада за 2019./2020. годину
- Израда Годишњег извештаја за 2018./2019. годину
- Студенти и ученици на практичној настави у нашим вртићима
- Контролне листе за одржавање хигијене и дезинфекције

Координатор: Кристина Токоди, слижбеник за безбедност и здравље на раду

3.2. РАЗЛИЧИТИ ОБЛИЦИ И ПРОГРАМИ ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНОГ РАДА

3.2.1. ПРИЛАГОЂЕНИ МОНТЕСОРИ ПРОГРАМ

Савремена концепција Монтесори вртића

Монтесори програм је данас светски призната педагошка концепција у образовању. Од 80-тих година 20. века доживљава своју нову ренесансу. Заснива се на филозофији

развоја детета, према којој дете стиче оперативна знања у подручјима живота у којима учествује као одрасла особа.

Монтесори педагогија представља целовит и оригиналан вапитно-образовни систем, који наглашава значај самоактивности детета и индивидуални темпо развоја и има јединствен приступ у техници учења. Нагласак није на подучавању детета, него на осигуравању подстицајне средине, која повећава дечју природну радозналост и омогућава му да кроз игру спонтано учи откривањем.

Педагогија Марије Монтесори темељи се на научном посматрању спонтаног учења деце, на подстицању властитог деловања детета и његове самосталности и на поштовању дететове личности.

Монтесори педагогију је најбоље изучавати следећи основна Монтесори начела, која су јединствена на свим континентима, према одредницама АМИ – асоцијације (Association-Montessori-Internatotionale).

Организацију са седиштем у Амстердаму утемељила је сама Марија Монтесори ради чувања, ширења и даљег развоја основних идеја и начела, утемељених на целовитости развоја људског бића.

Предуслови за увођење Програма

"Развијање отвореног васпитно-образовног програма у дечјем вртићу применом Монтесори метода" је настао на основу трогодишњег, од 2003/04. до 2005/06. године, техничко - акционог истраживања.

Основ за то истраживање су чинили акредитовани Монтесори програм у Мађарској - са лиценцом међународне организације АМИ, са седиштем у Холондаји, (Association Montessori Internationale, The Netherlands), концепција Основа програма предшколског васпитања и образовања деце предшколског узраста ("Сл. гласник Републике Србије" 7/1996.) и Основе васпитно - образовног рада са децом предшколског узраста на језицима националних мањина (Сл.гласник РС 7/1996.).

Темељна опредељења ових концепција "преведена" су у наше услове и нашу васпитну праксу.

На основу дугогодишњег рада, искуства, сталне едукације, супервизије, постигнут је ниво и квалитет рада, на основу кога смо маја 2010. добили лиценцу од Монтесори друштва Мађарске, у сагласности са АМИ, што значи да Монтесори програм за вртиће, који спроводи наша установа одговара захтевима међународне Монтесори организације.

Организација рада

На основу посебног Монтесори програма предшколског васпитања и образовања Републике Мађарске, у нашој установи је израђен оригинални програм под називом "Прилагођени Монтесори програм", који за полазиште има Опште основе програма предшколског васпитања и образовања Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 62/03).

Прилагођени Монтесори програм се реализује у три вртића Установе, од школске 2011/12. године, све укупно у 9 васпитних група. Број деце у групама, одговара законом предвиђеним нормативима за мешовите узрасне групе.

Васпитачи су едуковани, као сертификовани Монтесори васпитачи, за извођење овог програма. Свака група поседује све, у програму наведене, Монтесори материјале и одговарајуће просторне услове.

Циљеви, начела, основна полазишта, концепција, садржаји, планирање и евалуација васпино-образног рад су у складу са Општим основама предшколског васпитања и образовања, Модела А.

Разрађени сегменти Прилагођеног Монтесори програма Установе

- Присутност педагошке концепције Марије Монтесори у свету и у Мађарској
- Оправданост увођења програма – компатибилност програма
- Педагошка концепција
- Специфичност програма – општи циљ и развојни циљеви
- Монтесори метод
- Извори садржаја и активности рада са децом
- Облици рада својствени Монтесори програму
- Планирање и евалуација – вођење документације васпитача

Предшколска установа са прилагођеним Монтесори програмом прати обавезни план и програм. Савремене тенденције предшколског васпитања и образовања теже глобалном васпитању личности детета, које има своје капацитете и границе, особену акумулацију искуства, што одређује његов лични темпо развоја.

Постојећом концепцијом предшколског васпитања и образовања у Србији и прилагођеним Монтесори програмом, предшколском детету се омогућује да следи свој лични развој, да развија способности и успоставља интеракцију са средином, као што се и одређује општи циљ предшколског васпитања, да се детету омогући да следи свој лични развој, да обогати своју способност ступања у односе са другима и улажење у интеракцију са окружењем, стварањем повољне васпитне средине у којој ће стицати искуства по сопственом програму и преводити их у сазнања.

Супервизори: Монтесори едукатори из Мађарске Монтесори Асоцијације

Координатор: Ержебет Бедросиан, стручни сарадник - педагог, специјалиста предшколске педагогије, Монтесори едукатор, која је звање стекла на двогодишњој специјализацији на Научном универзитету "Етвеш Лоранд" у Будимпешти, чија је диплома нострификована на Универзитету Филозофског факултета у Београду.

3.2.2. WIR LEHRNEN DEUTSCH - DAUMLINCHEM 1 - немачко-српски
програм за рано учење немачког језика у двојезичној групи

3.2.3. WIR LEHRNEN DEUTSCH - DAUMLINCHEM 2 - немачко-мађарски
програм за рано учење немачког језика у двојезичној групи

Теоријски приступ раној двојезичности

Научна истраживања ране двојезичности, вишејезичности и учења страног језика у раном детињству показују да усвајање страног језика на раном предшколском узрасту може бити врло успешно.

Дете од треће године има најбоље предиспозиције за учење језика. У том добу најинтензивније се развија део мозга који је одговоран за учење језика. Доказано је да се у овом добу научене речи и појмови никад не заборављају, могу да избледе, али кад особа поново дође у контакт са тим језиком речи се враћају.

На раном узрасту дете други, страни језик учи по истој шеми по којој учи и матерњи језик, јер се у мозгу двојезичне деце за оба језика ствара само једна мрежа неурона, која се користи и за касније лакше савладавање неког другог језика. Једнојезична деца, супротно томе, за сваки нови језик стварају нове мреже.

Принцип рада

Основни принцип и методологија рада се заснива на схватању детета као сунђера који упија утицаје средине.

Када се "потопе" у околину у којој су у сваком моменту у контакту са страним језиком, било то у соби, у купатилу, у гардероби, на дворишту, за време игре, деца као сунђери једно упијају њене утицаје на природан и спонтан начин. Сходно томе у овом моделу улога одраслог је да деци пружи широку палету могућности где они на привлачан начин могу бити у контакту са немачким језиком.

Примењени модел је модел "Делимичне имерзије". Другачије речено, то је модел учења језика када се дете "урања", поставља у језички аутентично окружење, када добија такозвану "језичку купку". Модел ране делимичне имерзије подразумева да дете 60% језичког контакта, на почетку и 70% на крају програма, остварује на страном језику и то у природним животним ситуацијама у вртићу.

Основни концепт Програма и вртића

Овај програм је намењен деци предшколског узраста од 3 до 7 година старости. Примењује се од септембра 2007. године у три васпитне групе у вртићу "Палчица". Све групе су мешовитог узраста, две су српско-немачке, а једна је мађарско-немачка. Програм се односи се на читав циклус предшколског васпитања и образовања у вртићу.

Концепт се заснива на развијању комуникативних способности на матерњем и страном језику у двојезичној групи. У свакој групи раде по два васпитача, која говоре оба језика.

У основи програма је схватање да је рана двојезичност природна језичка вештина, која помаже развју дечје интелигенције. Програм који се спроводи у овом вртићу је у складу са предшколским програмом државе Србије и у складу са препорукама Европске комисије за двојезичност. Вртић "Палчица" је једини у регији и први те врсте у коме деца предшколског доба интензивно уче немачки језик.

Циљеви и задаци

Основни циљ Програма је да се поред развијања целокупне личности детета развија и његов афинитет према двојезичности. Програм тежи да створи жељу код деце за учењем страног - немачког језика. Очекује се да се доминантна двојезичност постигне после три до четири године проведених у двојезичној групи.

Когнитивни и социјални циљеви програма су у складу са циљевима Општих основа предшколског васпитања и образовања.

Језички циљеви

- Развијање позитивних ставова према немачком језику
- Развијање говорних способности на немачком језику
- Смањивање разлике између матерњег и језика традиције
- Развијање комуникативних компетенција на немачком језику: разумевање и самоизражавање
- Обезбеђивање компетенција за укључивање у активности на немачком језику.

Задаци реализатора програма

- Да створе услови за усвајање потребног минималног фонда најчешће коришћених израза у свакодневном животу
- Да створе жељу код деце за учењем немачког језика
- Да развију код деце отвореност према страном језику, кроз упознавање друге културе.

Методолошки приступ

Имерзијални приступ значи да васпитачи у току дана пружају деци широке могућности контаката на немачком језику. Циљеви и задаци се остварују кроз упознавање најпознатијих дечјих игара и песама, кроз активности којима деца обележавају и прослављају празника као што су: "Erntedankfest", "Laternenfest", "Weihnachtsfest" итд.

Процес од пасивних ка активним језичким компетенцијама се постиже постепено, по угледу на метод Марије Монтесори. Важно је деци обезбедити ситуације и прилике за перцепцију, асоцијацију, слушање, стицање искуства и доживљавање, а затим и за разумевање, памћење, избор и на крају продуктивни изговор стране језичке структуре.

Користи се техника драме, која је врло мотивишућа, јер користи лутку као преносиоца језика и језичког модела.

Како је за већину деце васпитач једини модел немачког језика, важно је обезбедити интензиван и разноврсан инпут кроз занимљиве дечје активности и игре.

Програмски садржаји

Садржај програма је разрађен по месецима и областима. Обухвата:

- Књижевност
- Музичку културу
- Свет око нас
- Ликовну културу
- Покрет - физичку културу

Реализатори

Реализатори програма су васпитачи са вишом школом и положеним Б1 степеном познавања немачког језика. Васпитачи су обучени професионалци, који су и језички и методички стручни, посвећени деци и успешни у комуникацији са родитељима. Васпитачи су модел и преносиоци језика и културе.

За успешност програма кључну улогу имају васпитачи. Важна је такође и добра сарадња са родитељима, који су носиоци подршке изван вртића.

Евалуација

Да се постигне што виши ниво језичке компетенције код деце и да се то на адекватан начин може пратити, остварена је сарадњом са супервизором, др Моником Јагер Манзне, уз чију помоћ су израђени инструменти за одређивање нивоа и праћење напредовања деце у језичком развоју.

Супервизија

Супервизор, др Моника Јагер Манзне, је позната и призната доктор немачког језика и професор двојезичног васпитања. Десетак година уназад је вођа тима за развијања имерзијалног програма у Баји, у Републици Мађарској. Овај имерзијални програм је за сада једини у Европској Унији признати програм двојезичности.

Аутор и супервизор: др Моника Јагер Манзне из Републике Мађарске.

Координатор: Дијана Гагић, васпитач, вртића "Палчица"

3.2.4. ВЕРСКИ ОДГОЈ У ОКВИРУ МОНТЕСОРИ ПРОГРАМА

На основу програма "Катехеза доброга Пастира", који се, у оквиру Монтесори програма предшколског васпитања и образовања, спроводи у Републици Хрватској, у нашој установи је осмишљен програм "Вјерски одгој у оквиру Монтесори програма".

Намењен је деци предшколског узраста од 3 до 6 година у целодневном и полудневном боравку у току радног времена вртића.

Реализује се у оквиру Прилагођеног Монтесори програма у два вртића, "Марија Петковић-Сунчица" и "Марија Петковић-Бисер" и у приградским вртићима полудневног боравка, "Петар Пан" у Таванкуту, "Балончићи" у Бикову и "Бамби" у Малој Босни.

Општи циљ

Општи циљ верског одгоја предшколског детета је у складу са циљевима целовитог предшколског одгоја. Циљ Програма је одгајање религиозне димензије детета и његово оспособљавање за аутентичне људске вредности, утемељене на Јеванђељу, на начин који је примерен узрасту детета.

Посебни циљеви

- Рад на неговању и унапређењу Катехезе Доброг Пастира кроз развијање слободног и самосталног приближавања Богу
- Посматрање детета, његових потреба и реакција и заједно са њим ослушкивање и навештање Божје речи
- Оспособљавање детета за откривање, прихватање и живљење аутентичних вредности из Јеванђеља у односу на себе и другог, те на посебан начин и Бога.

Задаци

- Помагати детету да расте са вером у самога себе и тако све више постаје особа
- Одгајати дете за одговорно понашање у свету који га окружује
- Побуђивати у детету духовне снаге, којима ће на прави начин доживљавати трансцендентност људског живота и света уопште
- Задовољавати дететову потребу за припадањем и љубављу и на темељу тог искуства упућивати га на однос, сусрет и аутентично приближавање Богу
- Побуђивати дечје чуђење и дивљење те искрену и дубоку радост према Богу
- Омогућити детету да доживљава и упознаје темељне поруке Јеванђеља
- Задовољити дететову потребу за успостављањем аутентичног личног односа према вери
- Уводити дете у личну пријатељску комуникацију са Богом
- Развијати осећање поверења, захвалности, даривања, саосећања и сарадње с ближњима
- Осигурати детету квалитетан живот, развијајући темељне одреднице човековог бивствовања - лепоту, истину и доброту
- Омогућити детету да се сретне са добрим примерима, позитивним узорима у животу из своје уже и шире околине, који остварују људске и хришћанске вредности са циљем интеграције и поистовећивања
- Помагати детету у успостављању аутентичних односа с другима, посебно различитима, који имају другачије религиозне навике и понашања, у предшколској установи и животу уопште.

Методи

- Стваралачко приповедање
- Изражајно читања библијских и књижевно-уметничких текстова за децу
- Употреба и комуникација симболима
- Молитвено изражавање

- Литургијско слављење
- Метод игре
- Доживљавање
- Лично молитвено изражавање

Начин реализације Програма

Верски одгој се организује у види активности - катехезе - једном недељно у трајану од 15 до 30 минута за целу групу деце. Васпитач, пратећи литургијску годину, планира верски одгој у својој групи. По потреби, због благодана, може и повећати број катехеза у току недеље. Број активности зависи од недељног плана, а организује се најмање једна у току недеље.

Реализатори Програма и едукација

Реализатори Програма су васпитачи, који су верници, имају адекватно образовање и мандат - бискупску дозволу од стране суботичке бискупије.

Едукација васпитача се обавља у сарадњи са Теолошко-катехетским институтом суботичке бискупије и прочелником Института проф. влч. Јосипом Пекановићем.

Начин праћења и носиоци праћења

Оствареност циљева се прати непосредним увидом у рад васпитача у групи - дневник рада васпитача, портфолио деце, портфолио васпитача. Носиоци праћења су катехета, прочелник Теолошко-катехетског института суботичке бискупије, суботички бискуп, стручни сарадник-педагог.

Аутор: Емина Кујунџић, васпитач и катехета, у сарадњи са Теолошко-катехетским институтом у Суботици и прочелником Института проф. влч. Јосипом Пекановићем, мр. сц. Јеленом Зечевић и влч. Мирком Штефковићем.

3.2.5. ЈА ПОЛАЗИМ У ШКОЛУ

индивидуализација програма припреме детета за полазак у школу

Полазиште и контекст

Савремена концепција васпитања и образовања предшколске деце истиче нужност неговања партерског односа између вртића и породице у процесу планског подстицања развоја детета. Професионална одговорност за иницирање оваквог односа је на стручном тиому предшколске установе.

Устаљена пракса предшколске установе и савремена концепција по овом питању често нису усаглашене. Сагледавање реалног стања је неопходан услов планирања промене у смеру развоја активне породичне партиципације у процесу подстицања развоја детета. Уобичајена слика може овако да се опише.

Родитељ оставља своје дете у вртићу и врло мало зна шта се у њему догађа.

Васпитач је одговоран за децу током времена које она проводе у вртићу и не очекује ближи контакт са родитељима. Ни васпитачи ни родитељи нису сигурни које информације о детету међусобно да размене, како то да учине и да ли и како заједнички да планирају подршку дечјем развоју.

Креирање другачијег приступа и стварање нове слике стварности представља професионални изазов за ауторе овог програма. Програм је утемељен на уверењу да се оптимални развој детета постиже уколико вртић и породица заједнички стварају услове за активно учешће детета у процесу учења. Он представља једну од могућих стратегија које подразумевају двосмерну комуникацију између породице и вртића, а која се остварује личним контактом.

Евалуација досадашње примене Програма

На основу анализе података добијених од васпитача могу се извести закључци:

- Програм је користан и применљив у раду са родитељима
- Васпитачи су мотивисани за његову даљу примену
- Право време за примену програма је сам почетак школске године, јер у том случају остаје довољно времена да се заједно са родитељима испланира подстицање развоја детета.
- Резултати овог приступа би били већи уколико би се са применом програма започело много раније, пре него што дете крене у припремни предшколски програм
- Васпитачима је потребна помоћ у вођењу родитељског састанка у делу у ком се од њих очекује да буду помагачи родитељима у решавању проблема на које наилазе у свакодневној комуникацији са дететом
- Сматрају да би им од велике помоћи био приручник за рад са родитељима или подршка стручног сарадника на родитељском састанку

Ови подаци су смерница за развој програма и организовање стручног усавршавања васпитача. Од васпитача и стручних сарадника се очекује да буду иницијатори сарадње са родитељима и њихови стручни водичи кроз процес подстицања развоја деце. Улагање у њихово образовање је начин подизања квалитета услуга Установе, која се бави васпитањем и образовањем деце раног узраста и представља одговор на исказане професионалне потребе.

Циљна група

- Непосредно: родитељи деце која похађају припремни предшколски програм
- Посредно: деца која похађају припремни предшколски програм

Развој Програма

Програм се развија у два правца. У правцу **обуке** и оспособљавање васпитача који реализују припремни предшколски програм за примену овог програма и у правцу **подршке** васпитачима који већ примењују овај програм.

Сваке године се у оквиру имплементације програма планирају оба сегмента, и обука и подршка.

Циљ прве фазе обуке

- сензибилисати васпитаче за укључивање породице у израду и примену програма за подстицање развоја детета
- оспособити и охрабрити васпитаче да воде родитељске састанке у форми интерактивне обуке
- обучити васпитаче за примену инструмената за израду индивидуализованог програма развоја детета
- обучити и охрабрити васпитаче за одржавање пријема за родитеље.

Исходи обуке

- Формиран став васпитача да се заједничком акцијом породице и вртића постижу бољи услови за развој детета, те да су они сами иницијатори сарадње са породицом.
- Изграђене вештине за примену програма

Садржај и активности обуке

- Облици сарадње са породицом – теорија и анализа досадашње праксе
- Специфичности рада васпитача у припремним предшколским групама – анализа улога и одговорности
- Психофизичка спремност детета за полазак у школу – области развоја и улога одраслог
- Структура тематских родитељских састанака – анализа синопсиса
- Развојни профил детета – израда профила уз коришћење инструмената: чек листе и „Развојне мете“
- Активности и игре за подстицање развоја детета – представљање брошуре „Водич за родитеље“
- Метод рада: интерактивна обука у форми радионице
- Водич кроз наведене облике сарадње који обухвата:
 - Синопсис радионице
 - Подсетник за васпитаче „Психофизичка зрелост детета и улога родитеља у подстицању развоја детета“
 - Протокол за вођење пријема за родитеље

Друга фаза обуке

Подразумева примену програма. Васпитачи реализују два родитељска састанка и пријеме за родитеље сваког детета. Имају могућност да родитељске састанке одрже у сарадњи са стручним сарадником.

Примена програма

- Обука родитеља је распоређена у два сусрета:
 1. сусрет: (септембар-октобар) - око 100 минута

2. сусрет: (октобар-новембар) - око 100 минута

- Индивидуални разговори васпитача и родитеља: предвиђен је минимум један пријем за свако дете - око 30 минута
- **Садржај обуке родитеља**

Први сусрет:

- упознавање учесника
- представљање програма
- области: самосталност, интересовања, пажња,

памћење, емоције, радне навике, контакти са другима, говор, став према вртићу

Други сусрет:

- области: крупна моторика, ситна моторика - графомоторика, когнитивни развој
- анализа способности, знања и вештина детета и одређивање нивоа зрелости детета
- договор о пријемима родитеља

Евалуација примене програма

Евалуација примене програма се врши на три начина:

- Анализом попуњених Листа васпитача за евалуацију одржаних родитељских састанака и пријема за родитеље након примене програма.
- Одржавањем супервизијских састанака са васпитачима чији је циљ размена искустава у примени програма.
- Анализом попуњених Упитника за родитеље који служе за процену личног задовољства и корисности учествовања у програму

Обезбеђивање квалитета

- У циљу подршке васпитачима за примену програма организују се супервизијски сусрети на којима васпитачи размењују искуства у реализацији програма – минимум једном у току школске године
- Организују се активности васпитача који реализују припремни предшколски програм у циљу приказивања примера добре праксе, који се односе на поједине сегменте програма или на програм у целини – минимум једном у току школске године
- Ширењу програма доприноси едукација васпитача. Семинар „Ја полазим у школу“ је акредитован од програмске 2014. године и добио је акредитацију до августа 2021. године што ће омогућити бесплатну обуку свих запослених.

Реализатори програма:

- Васпитачи који реализују припремни предшколски програм и који су обучени за рад по овом програму, похађањем акредитованог семинара „Ја полазим у школу – индивидуализација програма припреме детата за полазак у школу“

Аутори: Виолета Врцељ Одри, педагог, Милана Јовићевић, психолог

Координатор: Виолета Врцељ Одри, педагог

3.2.6. ТИМСКА ПОДРШКА РАЗВОЈУ ДЕТЕТА

Програм је настао 2014/15. године као одговор на потребе васпитача, који су реализовали програм "Ја полазим у школу – индивидуализација програма припреме детета за полазак у школу". Подршка им је била потребна за рад са родитељима млађе деце, а који би се заснивао на истим принципима и методологији рада.

Програм је намењен родитељима деце од једне до 5,5 година, односно до поласка у припремни предшколски програм. Осмишљен је са циљем укључивања родитеља у израду и реализацију програма за подстицање развоја детета, пре него што оно крене у припремни предшколски програм.

Програм пружа васпитачима смернице о начинима укључивања родитеља у процес планирања и подстицања развоја детета и нуди им инструменте за праћење напредовања детета. Исте инструменте користе и васпитачи и родитељи, што омогућава усмеравање пажње на исте сегменте дечјег развоја.

Реализатори програма су медицинске сестре - васпитачи и васпитачи који су прошли обуку „Тимска подршка развоју детета“

Општи циљеви програма

- Оснажити родитеље у родитељству
- Подстицати сарадњу родитеља и васпитача у циљу подстицања развоја детета
- Унапређивати сарадњу васпитача и стручних сарадника у процесу планирања, реализације и евалуације програма сарадње са породицом

Специфични циљеви програма

- Стицање знања родитеља о улози у подстицању развоја детета
- Израда индивидуалног програма подстицања развоја детета - сарадња васпитача, родитеља и стручних сарадника

Начин реализације програма за родитеље:

Обука родитеља, у трајању од 4 сата, је распоређена у два сусрета:

1. сусрет: (септембар-октобар) - око 100 минута
2. сусрет: (октобар-новембар) - око 100 минута

Индивидуални разговори васпитача и родитеља су предвиђени минимум један пријем за свако дете - око 30 минута.

Методи рада са родитељима

- Обука родитеља интерактивног типа
 - радионица
 - индивидуални рад
 - рад у малим групама
 - рад у великој групи
- Индивидуални разговори са родитељима

Садржај обуке родитеља

- Први сусрет:

- упознавање учесника
- представљање програма
- области: самосталност, интересовања, пажња, памћење, емоције, радне навике, контакти са другима, говор, став према вртићу
- Други сусрет:
 - области: крупна моторика, ситна моторика -графомоторика, когнитивни развој
 - анализа способности, знања и вештина детета и одређивање нивоа зрелости детета
 - договор о пријемима родитеља

Начин праћења примене Програма

Реализатори програма попуњавају листу за евалуацију родитељских састанака и пријема родитеља. На крају сваке године предвиђени су супервизијски састанци са реализаторима програма.

Аутори: Виолета Врцељ Одри, педагог и Милана Јовићевић, психолог

Координатор: Виолета Врцељ Одри, педагог

3.2.7. ЗАЈЕДНО У ПРИПРЕМИ ЗА ШКОЛУ

програм подршке деци и породици

Програм се у Установи реализује више од две деценије. Током времена је унапређиван у складу са савременом концепцијом предшколског васпитања. Прилагођен је потребама родитеља и васпитача. Настао је као одговор на потребе родитеља да се информишу о свему битном за полазак њиховог детета у школу и потребе васпитача за стручном подршком у комуникацији са родитељима, када се ради о припреми и зрелости деце за полазак у школу. У ту сврху осмишљена је едукација – семинар „Заједно у припреми за школу“.

Теоријски основ

Програма полази од схватања да је дете јединствено биће, компетентно да у социјалним односима са одраслима и децом, кроз игру и комуникацију учи и развија своје потенцијале и формира се као конструктиван и креативан члан заједнице. Дете је биће акције. Има урођену радозналост и потребу да истражује.

Удружене снаге породице и вртића на најбољи начин могу да подрже дете у постизању оптималних домета личног развоја. За успешно сналажење у школким условима неопходне су одређене вештине и особине, које се развијају и усвршавају током раног детињства у процесу узајамног деловања учења и сазревања. Важну улогу у том процесу имају родитељи и васпитачи.

Програм олакшава разумевање свих аспеката зрелости детета за полазак у школу као и сагледавање улоге одраслих у том процесу. Подразумева примену једноставних "алатки" (поступака, инструмената и материјала) у сарадњи васпитача и родитеља, уједно јачајући њихове родитељске и професионалне компетенције.

Циљеви програма

- Едуковати васпитаче за примену програма, тј. оспособити их да самостално воде тематске родитељске састанке и радионице за родитеље на тему зрелости и припреме детета за полазак у школу
- Оснажити васпитаче за успешну комуникацију са родитељима и самостално вођење индивидуалних разговора са родитељима на тему Зрелост детета за полазак у школу
- Унапредити сарадњу породице у вртића у подршци развоју детета
- Допринети унапређењу родитељских и професионалних компетенција у области подршке детету у одређеним аспектима развоја
- Олакшати подстицање дечјег развоја у свим аспектима зрелости/готовости за школско учење у складу са индивидуалним карактеристикама и могућностима, а на основу заједничке процене и подршке родитеља и васпитача

Садржај програма

- Семинар за васпитаче на тему: Заједно у припреми за школу (фактори зрелости, улога одраслог у подршци развоју, подела одговорности и усклађеност утицаја породице и вртића, дилеме, питања, савети, примена чек листе, припрема и вођење индивидуалних разговора са родитељима, евалуација), који се реализује у сарадњи са васпитачем Јагодом Кораћ
- Подршка васпитачима у вођењу тематског родитељског састанка/радионица за родитеље на тему: Зрелост деце за полазак у школу - кроз непосредну подршку на самом родитељском састанку, кроз припремљени материјал за васпитање: Подсетник за васпитање, Синопис радионице за родитеље, Правила за индивидуалне разговоре, примена Чек листе за дете
- Примена Чек листе за процену зрелости детета за полазак у школу по аспектима развоја
- Писани материјал "Заједно у припреми за школу" - подсетник за родитеље и васпитаче
- Препоруке васпитачима за вођење индивидуалних разговора са родитељима

Реализација програма

Програм се примењује у припремним предшколским групама, према слободном опредељењу васпитача. Реализација програма тече од октобра/новембра месеца до уписа деце у школу, марта/априла месеца.

Препоручује се што ранији почетак примене програма, како би остало довољно времена за подршку дечјем развоју, посебно деце која у извесним аспектима развоја касне или имају одређених тешкоћа, а такође и да се родитељи на време информишу о томе која

је њихова улога у том процесу, те да имају довољно времена да се припреме и успешно је реализују.

Реализација програма подразумева: одржавање једног родитељског састанка у форми радионице, процену зрелости детета од стране родитеља и васпитача помоћу чек листе, индивидуални разговор родитеља и васпитача о тренутној зрелости детета, заједничко планирање родитеља и васпитача активности за подстицање одређених аспеката развоја детета, заједничко праћење и размену запажања васпитача и родитеља о напредовању детета, укључивање стручног сарадника по потреби у било ком сегменту реализације програма.

Евалуација програма

Евалуација програма подразумева:

- анализу података добијених од васпитача помоћу упитника Евалуација примене програма, којим се утврђује у ком обиму, тј. који сегменти програма или програм у целини је примењен у ВО раду појединих васпитача и са којим успехом
- обраду података родитељских процена квалитета и применљивости добијених информација на радионици, тимског рада са васпитачима у подршци детету и напредовања детета у припремљености за школу, помоћу Упитника или евалуационог листа, који васпитачи самостално израђују и примењују.

Реализатори програма

Реализатори су васпитачи припремних предшколских група у целодневном и полудневном боравку у сарадњи са стручним сарадницима и родитељима.

Аутор и координатор: Јасмина Кукић, педагог

3.2.8. УВОЂЕЊЕ ЈЕЗИКА СРЕДИНЕ - српског/мађарског

Педагошки приступ

развијању нематерњег језика код предшколске деце - по моделу др Меланије Микеш

У развијању нематерњег језика код предшколске деце полази се од психофизичких способности деце и законитости њиховог развоја. Познато је да деца воле да се играју, да уче кроз игру. Зато је игра основна активност у вртићу, па тако и развијање нематерњег језика треба да се одвија кроз игру.

Деца воле да певају, уживају у лепим мелодијама и онда кад им свака реч у тексту није позната. Деца радо прихватају ритам разбрајалица, па им треба омогућити да у том ритму испробавају колико су вешта у изговарању гласова на нематерњем језику.

Основи Програма

Програм активности на нематерњем језику за предшколску децу заснива се на савременим поставкама о усвајању језика уопште и посебно о усвајању нематерњег језика на раном узрасту. Основне поставке су следеће:

Усвајање језика је креативан процес, а способност деце да опонашају оно што чују у свом окружењу само им помаже да искористе језичку креативност којом их је природа обдарила.

Језичко - сазнајни механизам у мозгу деце предшколског узраста поседује флексибилност, која омогућује деци да нематерњи језик усвајају на начин близак усвајању матерњег језика, тј. природним путем.

Усвајању језика природним путем много помажу ситуације у којима се говорни чин одвија и све оно што је у тренутку говорног чина приступачно чулима детета.

Поред контекста у коме се одвија говорни чин, потребно је да дете уложи и умне напоре како би усвојило језик.

Циљеви Програма

- Да деца прихвате нематерњи језик као средство комуницирања којим се укључују у игре и друге активности за које су мотивисана
- Да се код деце даље развија аналитичка способност за откривање елемената, структура и правила језика, што ће им омогућити да на начин сличан природном усвајању језика стекну комуникативне вештине на нематерњем језику
- Да код деце развија вештине артикулисања гласова нематерњег језика
- Да деца прихвате дечју поезију која припада духовној култури изворних говорника нематерњег језика.

Методички приступ

Програм се заснива на комуникативно - искуственом принципу. У почетним фазама програм нуди деци богат контекст, како би она те активности доживљавала кроз игру, песму и покрет, да би се у наредним фазама контекст смањивао, а од деце захтевало веће учешће умног напора. Користе се постојеће комуникативне ситуације и симулирају се такве ситуације у којима деца треба да се осећају опуштено и да буду мотивисана за учешће у активностима које им се нуде. Искључује се школски облик учења, вежбања и испитивања.

Песма, покрет и игровне активности су основни елементи програма. Не полази се од усвајања речи појединих језичких структура, већ од глобалног разумевања текста ка постепеном издвајању појединих његових целин, путем игровних поступака. Елементи тих поступака су покрети повезани са појединим целинама текста, игре погађања, извршавање радњи назначених у тексту итд.

Усвајање језика се заснива на искуственом принципу, при чему деца без превођења на матерњи језик треба да открију значење појединих речи и језичких структура на нематерњем језику, јер је познавање речи стечено на тај начин много трајније од познавања речи које је брже стечено путем превођења.

Основи комуникативно - искуственог приступа

- Активности на нематерњем језику се тематски повезују са активностима на матерњем језику
- Језик се презентује деци у комуникативним ситуацијама, махом игроликог типа
- Језик се употребљава у двосмерним интеракцијама деце и васпитача
- Активности на нематерњем језику су динамичне, тј. деца физичком активношћу прате говорне активности, а васпитач у току извођења активности више пута мења облик рада
- Деца уствари уче путем искуства како могу да учествују у говорној интеракцији, било да је сами започињу, било да реагују на говорни чин саговорника
- Комуникативни метод није учење нематерњег језика путем разговора на том језику, већ је способност вођења разговора на том језику.

Организовање активности на нематерњем језику

Активности на нематерњем језику се одвијају два пута недељно, по 15 – 20 минута, ако ту активност не изводи матични васпитач, него васпитач из неке друге групе. Ако матични васпитач влада нематерњим језиком који се уводи на одговарајућем нивоу, онда се препоручује, да се активности нематерњег језика изводе сваки дан по око 15 минута.

Свакодневни ритам у дечјем вртићу пружа обиље ситуација у којима се могу развијати комуникативне вештине на нематерњем језику. Те ситуације треба уградити у план развијања тих вештина.

Мисли се пре свега на вербалне интеракције, које се односе на хигијенске навике, на понашање деце за време оброка, облачења, обувања, дружење са децом из васпитне групе која говоре другим језиком и сл.

Било која животна ситуација може да буде полазна основа за активности на нематерњем језику. Међутим, не треба препустити само случају да се нека пригодна животна ситуација појави, већ треба стварати услове да до таквих ситуација дође или их симулирати у некој игровој активности.

Реализатори су васпитачи наше установе. Програм се реализује у 11 васпитних група.

Координатор: Ержебет Бедросиан, педагог

3.2.9. УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА СРЕДИНЕ У ДВОЈЕЗИЧНИМ српско - мађарским групама

Педагошки приступ

развијању двојезичности по моделу др Меланије Микеш

Још је почетком двадесетог века француски научник Грамон саветовао да дете не треба подучавати језику. Указао је на важну чињеницу да различите језике треба да

представљају различите особе, које никада не смеју да замене своје улоге. Када дете почне да говори, служиће се са оба језика без проблема и усвојиће их без икаквог посебног напора.

Дете које усваја два матерња језика суочено је са сложенијим задацима у откривању правила од детета које усваја један језик, али му пластичност мозга олакшава да те задатке без тешкоћа решава. Дете које истовремено усваја два језика изводи правила из оба језика, за разлику од једнојезичног детета и оног које усваја страни језик.

Позната је дечја склоност да опонашају оно што чују. Они меморишу исказе, али и изводе језичка правила из оног што чују. Урођена је способност људског мозга да у одређеном периоду развоја, у раном детињству, прерађује оно што прими слухом. Да би се та урођена способност, предиспозиција, развила потребно је са децом што више комуницирати и то тако да та комуникација садржи позитивне емотивне набоје.

Основни принципи и модел рада

Код детета се усвајање језика везује за ситуације у којима се језик користи, а у двојезичној средини и за особе које тај језик употребљавају. С обзиром да деца по овом принципу уче језик, тј. везују особу за језик, модел рада у двојезичним групама заснива се на двојезичном породичном моделу, такозваној координисаној двојезичности. То значи да се једна особа, један васпитач, деци обраћа на једном, а други васпитач на другом језику. По овом принципу језици се уче одвојено, кроз емотивну повезаност са одређеном особом.

Деца лакше и брже уче од особе за коју су емотивно везана, дакле, емотивна везаност детета за одређену особу олакшава усвајање одређеног језика.

Дете најбоље учи кроз сопствену активност, ако је активно укључено у неку активност, поготово ако је она интерактивне природе.

Битан услов за постизање оптималног учења оба језика је равноправно третирање оба језика у породици, за шта се тражи подршка родитеља у породичном кругу.

Основни циљ рада

У центру пажње је дете и формирање његове личности у мудру, толерантну и вишејезичну особу, која ће умети да говори језиком мира и имати дубоко разумевање за друге језике и културе.

Двојезичне групе се формирају на дужи период, од три до четири године, како би основни циљ, усвајање доминантне двојезичности, могао бити остварен.

Доминантна двојезичност значи да један језик - матерњи, који ће бити и језик школовања, треба да буде доминантан, те да се дете на њему изражава и само на основу језичких елемената. Други језик треба да усвоји на нивоу функционалне компетенције или функционалне двојезичности.

Организација и реализација рада

С обзиром да се двојезичне групе заснивају на породичном моделу координисане двојезичности, то практично значи да се деци у групи једна особа - васпитач, обраћа на

једном, а друга особа - васпитач, на другом језику. Групе воде два васпитача и сваки на свом матерњем језику изводи васпитно - образовни рад, који се по свом садржају не разликује битно од садржаја активности једнојезичних група.

За рад у овим групама, дакле, предвиђена су два васпитача, због чега је цена по детету у односу на друге групе већа за 15%. Ту разлику у цени сносе родитељи, који се добровољно опредељују и прихватају унапред познате услове.

Овакав модел рада је већ елабориран у вртићу "Шумица" и показао добре резултате као и задовољство родитеља добијеним додатним услугама.

У нашој установи, по овом принципу, су формиране четири групе у вртићу "Шумица", млађег, средњег, старијег и најстаријег узраста и једна група мешовитог узраста у вртићу "Невен".

Од пет двојезичних група свака има свој специфичан приступ у оквиру општег модела. На пример у једној од група васпитачи наизменично смењују исказе на једном, па на другом језику, док у другој групи говор васпитача на једном језику траје дуже.

Свакодневни ритам у дечјем вртићу пружа обиље ситуација погодних за развој двојезичности. Мисли се пре свега на свакодневне животне ситуације богате вербалном интеракцијом као што су ситуације задовољавања здравствено-хигијенских потреба и развијање културних навика и понашања за време оброка, облачења, дружења са децом из других група, која говоре други језик и сл.

Координатор: Бисерка Јовановић Мамужић, психолог

3.2.10. АБЦ - 123 - енглеско - математички програм

за подстицање когнитивног развоја и рано учење енглеског језика

Програм се реализује у Установи од 2009. године. Примена Програма је започета у три васпитне групе, једна у вртићу "Мала сирена" и две у вртићу "Санда Марјановић". Нова група у вртићу "Ластавица" отворена је 2010. године. Године 2012. на захтев родитеља, формирана је и четврта, а 2016. године и пета група у вртићу „Шумица“. Укупан број група у којима се реализује програм је 6 (податак из програмске 2018/2019. године)

Циљеви програма ABC - YOU AND ME

За дете:

- Подстицање интелектуалног развоја, развој когнитивних способности
- Развој комуникативних способности на енглеском језику
- Изградња позитивног става и мотивације деце према учествовању у активностима на енглеском језику

За родитеље:

- Задовољавање потреба родитеља за укључивањем деце у програме за учење страног језика

- Обука и оснаживање родитеља за подстицање интелектуалног развоја детета

За Установу и локалну заједницу:

- Омогућавање деци предшколског узраста учење енглеског језика у периоду осетљивости за учење језика
- Повећавање броја обучених реализатора програма и броја група у којима се програми реализују
- Подизање квалитета реализације програма

Циљна група

- Деца узраста од 3 до 6 година

Начин рада

- Програм се реализује свакодневно
- Васпитачи у току дана подстичу децу да се укључе у активности на нивоу велике групе, у малим групама, у пару или индивидуално. Нагласак је на раду у малим групама деце и на индивидуалним активностима. Дужина трајања активности се прилагођава могућностима сваког детета.
- Све групе у којима се програм реализује су опремљене адекватним дидактичким материјалом, који омогућава индивидуалне активности детета.
- За свако дете у групи се води портфолио.
- Активности на енглеском језику се организују свакодневно. Организују се са целом групом деце, са малом групом деце, са децом у пару или са једним дететом. Број активности које се организују се постепено повећава. Почиње се са једном активношћу за целу групу и постепено се тој активности, имајући у виду мотивацију деце, додаје још по једна активност (цела група, мала група). Постепено се повећава и дужина активности на енглеском језику.
- Активности се организују и у различитим животним ситуацијама: за време прања руку, припремања за излазак у двориште, за време оброка, пред спавање, у различитим центрима интересовања...

Реализатори програма

- Програм реализују васпитачи који су имали додатну обуку за подстицање интелектуалног развоја детата
- Васпитачи запослени у Установи који су прошли обуку у некој од школа страних језика и положили испит из познавања енглеског језика на нивоу Б2, Ц1 и Ц2.
- Пре него што започну реализацију програма, васпитачи пролазе кроз методичку обуку. Она подразумева упознавање начина рада путем читања програма рада (писани материјал), присуствовања 5 часова/активности на енглеском језику и одржавања тзв. угледне активности пред координатором програма и васпитачима који програм реализују дужи низ година.
- Васпитачи програме реализују у својим васпитним групама.

Евалуација Програма

- Евалуација програма се врши анализом активности и дечјег постигнућа. Процена мотивације и знања деце врши се у току целе године анализом демонстративних активности и видео материјала тј. евалуацијом и самоевалуацијом. На крају године се врши процена дечјих постигнућа путем тестова знања. Такође се процењује задовољство родитеља програмом односно нивоом усвојености језика њихове деце.

Очекивани ефекти Програма

- Као ефекат програма очекује се да дете има позитиван став према учествовању у активностима на енглеском језику, разуме инструкције на енглеском језику, што потврђује укључивањем у игре и активности на енглеском језику. Очекује се да дете буде способно и да оствари комуникацију на енглеском језику.

Одрживост програма

- За одржавање квалитета примене програма обезбеђена је перманентна едукација васпитача из области знања и методике подучавања енглеског језика у виду супервизијске подршке, курсева енглеског језика, семинара и стручних скупова.

Циљеви Програма 123 - ЈА И ТИ

- Подстицање интелектуалног развоја детата кроз развој логичко-математичког знања и способности
- Обука и оснаживање родитеља за подстицање интелектуалног развоја детата

Начин рада

- Програм се реализује у групама деце чији су се родитељи изјаснили да желе да њихово дете похађа наведени програм.
- Програм се реализује свакодневно.
- Васпитачи у току дана подстичу децу да се укључе у активности на нивоу велике групе, у малим групама, у пару или индивидуално. Нагласак је на раду у малим групама деце и на индивидуалним активностима. Дужина трајања активности се прилагођава могућностима сваког детета.
- Све групе у којима се програм реализује су опремљене адекватним дидактичким материјалом који омогућава индивидуалне активности детета.
- За свако дете у групи се води портфолио.

Реализатори програм

- Програм реализују васпитачи који су имају додатну обуку за подстицање интелектуалног развоја детата

Евалуација Програма

- Евалуација програма се врши анализом активности, дечјег постигнућа и проценом задовољства родитеља.

Аутор и координатор: Виолета Врцељ Одри, педагог

3.2.11. СЛИКАРСКИ АТЕЉЕ

програм ликовних радионица за предшколску децу

Овај програм је наставак програма ликовно луткарског атељеа „Сликам, вајам, анимирам“, који су 2010. године у вртићу Полетарац основали сарадник за ликовно Љубица Сутуровић и сарадник за културу Арсен Ћосић. Атеље је у свом саставу имао ликовно - луткарску радионицу опремљену за рад различитим ликовним техникама и материјалима за израду лутака, а садржао је и велику пећ за печење глине.

Циљ програма је да деца савладају сложеније ликовне технике кроз рад у мањим групама.

Заступљена ликовна подручја

- Вајање
- Осликавање глине
- Графика на гипсаној плочи
- "Камени" цртеж на гипсаној плочи
- Батик - осликавање воском и везивање тканине
- Сликање на стаклу у техници наиве

Ликовни радови настали у овој радионици су учествовали на многим ликовним конкурсима у земљи и иностранству, а најбољи су сачувани у сталној поставци Галерије Атељеа.

Од 2017/18. године Марија Шустран, стручни сарадник за ликовно, наставља да чува и негује традицију Сликарског атељеа у новом простору и да у њега уноси дух у складу са стилем и особеностима личног ликовног израза и афинитета..

Аутор и реализатор: Марија Шустран, стручни сарадник за ликовно

3.2.12. ЕКОЛОГИЈА У ВРТИЋУ

Еколошки програм за децу предшколског узраста, са мноштвом различитих активности, пројеката и програма је почео да се реализује у Установи 2004. године. Покретачи су били васпитачи вртића "Зека", али се Програм брзо проширио и у друге вртиће.

Од тада је дух екологије интензивније заживео у вртићима и васпитним групама целодневног и полудневног боравка деце свих узраста и језика васпитно- образовног рада.

У сарадњи са "Компост тимом" из Суботице, вртић "Зека" је добио први компостер и тиме постао први еколошки вртић у граду, који је почео са компостирањем. Осим тога, у рад са децом су се све више укључивале и друге еколошке активности.

Еколошки програм је специфичан по томе што обухвата велики број разноврсних активности, потпрограма и пројеката. У оквиру Еколошког програма се реализују следећи пројекти:

- Вратимо природи, она памти - компостирајмо
- Eco friends and eco kids
- Вртић у шуми

Програм садржи следеће потпрограме, који су почели да се реализују у различитим временским периодима:

- Компостирање - од 2004.
- Садња дрвећа и јелки - од 2004.
- Одношење секундарних сировина - од 2004.
- Садња расада цвећа и уређење баште и повртњака - од 2004.
- Кућни љубимац - од 2012.
- За чистије и зеленије школе у Војводини - од 2012.
- Мерење старих батерија - од 2012.
- Рециклажне еколошке радионице - од 2013.
- Воћни рођендан - од 2013.
- Еко патрола од 2014

Иако је Програм намењен првенствено деци најстаријег узраста, у њему учествују и млађа деца. Реализује се током радног времена вртића у целодневном и полудневном боравку. Динамика рада је специфична, јер реализација појединих активности зависи од годишњег доба, типа активности и карактеристика пројекта коме припадају. То значи да се активности реализују у складу са динамиком програма, једном недељно неколико пута месечно или годишње.

Вртићи у којима се реализује Еколошки програм: Зека, Алиса, Веверица, Лептирићи, Невен, Мак Ђерђ, Бубамара, Мали принц, Снежана, Клара, Санда Марјановић, Калимеро, Кекец, Машталица, Полетарац, Коцкица, Лане, Пепељуга, Петар Пан, Шумица-јаслице, Сунчица, Плави зец, Цицибан, Сунце, Звездице, Бисер, Дуга, Лабуд, Сеница, Сунцокрет и Шумица 1. крило.

Сваки вртић према сопственом избору учествује у реализацији одабраних активности и пројеката.

Циљеви Програма

- Подизање свести и личне одговорности за бригу о животној средини
- Уређење, неговање и чување простора вртића и дворишта
- Подизање свести о здравој исхрани
- Развој еколошке свести и бриге о младим стаблима
- Очување чистијег и зеленијег амбијента у дворишту вртића

- Буђење свести и навика код деце и родитеља да се штеди енергија
- Уочавање да се истрошена батерија још увек може искористити
- Развијање навика о одлагању батерија
- Приближавање детета природи
- Указивање на све већи проблем одлагања отпада и могућности за његово коришћење
- Приближавање детета животињама

Карактеристике Програма и начин рада

Сваки вртић бира за себе активности, које жели да реализује током школске године. Кроз еколошке активности деца се обучавају о начину сакупљања отпада, које затекну у дворишту.

Приликом слављења рођендана дете слављеник уместо торте доноси у групу воће, а остатке воћа деца одлажу у компостер, који се налази у њиховом дворишту. Самим постојањем компостера смањена је количина отпада. Деца крајем недеље одлазе до компостера и прате процес разлагања воћа и поврћа у њему.

Свакодневно од куће деца доносе компост масу у одлажу је са родитељима у компостер. У пролеће се компост маса поклања расаднику Зоо врта Палић, а за узврат се добијају расади цвећа, које деца саде у баштице и саксије.

Деца у договору са васпитачима саде семење поврћа и цвећа у своје мини баштице у вртићу, а за богатију земљу користе свој компост из компостера.

Током јесени и зиме вртићи на поклон добијају младе саднице дрвећа и јелки од Горанског расадника и месних заједница.

У пет вртића током целе године деца мере старе батерије и оне које процене да су још добре, поново враћају на коришћење родитељима. Свака група је опремљена апаратима за мерење снаге батерија. Мерење батерија се ради тимски, па се уједно развија и сарадничка атмосфера међу децом.

Еколошке радионице за децу и родитеље су начин да се ради тимски и уочи проблематика неискоишћености пет и папир амбалаже. Продукти које деца израде са родитељима су право креативно богатство. Радионице се одржавају у договору са породицом, најчешће једном или два пута годишње.

У договору са родитељима кућни љубимац се доноси у вртић, најчешће петком. Тиме се развија љубав према животињама и учи брига о њима. Упознају се карактеристике и начи чувања љубимца, начин исхране и одржавања простора у коме он борави.

Током године се у вртићима сакупља разноврсан отпадни материјал. Сваки вртић добијени новац користи за своје потребе, а уједно учествује у смањењу отпада у својој месној заједници.

Очекивани ефекти

- Учешћем у еколошким активностима добија се лепше, богатије, чистије и здравије окружење у коме деца бораве
- Задовољно дете и боља сарадња са породицом

- Развијање навике конзумирања воћа
- Дете рационално процењује и вреднује уредну и неуредну средину
- Поновно искоришћавање снаге старих батерија у часовницима, даљинским апаратима, лампама

Реализатори Програма

Програм са децом реализују васпитачи у сарадњи са родитељима, локалном заједницом, Покрајинским секретаријатом за образовање, прописе, управу и националне мањине - националне заједнице, Покрајинским секретаријатом за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и Покрајински секретаријатом за енергетику и минералне сировине.

Евалуација Програма

Програм се евалуира подношењем извештаја координаторима еколошких активности у Установи на крају школске године.

Унапређење програма

Многе активности саме себе исплаћују или се финансирају из донација. За унапређење и ширење програма је потребно обезбедити подршку за: превоз, техничку опрему и друге трошкове реализације активности (прибор, опрему, алат, садни материјал и сл.)

Координатори: Снежана Јоцић, мастер васпитач и Биљана Мамужић, дипломирани васпитач

3.2.13. ЗДРАВ ВРТИЋ

програм за очување здравља и усвајање здравих навика

Програм је конципиран и развијан у оквиру здравственог васпитања, који спроводи Завода за јавно здравље Суботица. У нашој установи се примењује од 2000. године. Здравствене теме се обрађују кроз интересантне активности и игре, са мноштвом очигледних средстава, слика, апликација и модела, у трајању од 20 до 30 минута.

Динамика реализације Програма

- 2-3 пута месечно у вртићу "Веверица", у 4 мешовите групе на М и С језику и у вртићу "Мандарина" у мешовитој групи на М језику
- 2-3 пута годишње у вртићима "Наш бисер", "Палчица" и "Веверица", који преко лета имају здравствене активности
- 2-3 пута годишње у вртићима "Машталица" и "Пера детлић", који имају послеподневне групе

- Једном годишње у вртићима полудневног боравка "Маслачак", "Звончица" и "Дуга".
- По договору о темама и терминима у свим другим вртићима

Циљ Програма

- Здравствено просвећивање
- Развој здравих навика
- Развој нервног система кроз физичке активности
- Промовисање здравог начина живота
- Брига о физичком и менталном здрављу
- Усвајање знања о људском организму - чула, органи, системи
- Обележавање Светског дана здравља, срца, хране, бубрега ...

Планиране теме

- Исхрана здрава за срце
- Колико пута треба јести у току дана
- Делови тела, унутрашњи органи, чула
- Систем за дисање
- Посета зубару и начин прања зуба
- Безбедност у саобраћају
- Дневне активности
- Зашто је бављење спортом здраво за срце и плућа
- Хигијена тела
- Све о људском телу

Методи рада са децом

- Игра
- Разговор
- Истраживање
- Презентација

Аутор и реализатор: Енике Черник, здравствени сарадник – васпитач,
сарадник за здравствено васпитање ЗЗЈЗ Суботца

3.2.14. ДЕЧЈИ ХОРОВИ И ОРКЕСТРИ

У нашој установи постоји пет дечјих хорова и три дечја оркестра. Хорови промовишу и негују дечје музичко стваралаштво. Садржај рада чине дечје и народне песме, прилагођене опсегу дечјег гласа. Сваки хор негује специфичан репертоар и стил извођења.

Сви хорови наступају на манифестацији дечјег стваралаштва "Клинцијада" и у Великој већници Градске куће на меморијалном концерту "Невзета Кадирић" на коме, осим наших хорова и оркестара наступају и гости из других предшколских установа Војводине.

Оркестри негују свирање на дечјим инструментима: ксилофону, металофону, вибрафону, ударалкама, штапићима и импровизованим инструментима ручне израде.

Оркестри наступају на смотри дечјег стваралаштва "Клинцијада" и на меморијалном концерту "Невзета Кадирић".

Хорови предшколске установе

- Хор "Невзета Кадирић"- вртић Шумица
- Хор "Весели славуј"- вртић Зека
- Хор "Марија Петковић - Сунчица" - истоимени вртић
- Хор "Виртуози"- вртић Звездице
- Хор "Распевани цврчак" - вртић Санда Марјановић

Оркестри предшколске установе

- Оркестар "Невзета Кадирић", вртић "Шумица"
- Оркестар "Марија Петковић - Сунчица", истоимени вртић
- Оркестар „Петар Пан“ – истоимени вртић у Таванкуту

У оквиру наступа хора и оркестра обично неколицина деце има соло певачке и извођачке тачке на инструменту. То су деца која похађају наше вртиће и Музичку школу – музичко забавиште у Суботици.

Хор и оркестар "Невзета Кадирић" - вртић "Шумица"

Хор и оркестар "Невзета Кадирић" у вртићу Шумица су настављачи традиције музичких радионица с предшколском децом, која је започета пре скоро три деценије.

Оснивачи тадашњег хора и оркестра су биле Невзета Кадирић, Марија Бака и Душица Ђукићин, васпитачи, а настављачи су Зорица Хусар, Ирена Берта, Јанош Балаж, Лена Лазић, Беата Бака, Соња Ромић и други.

Оркестар је постојао до пре две године. Чинила су га деца старијег и најстаријег узраста, заинтересована и музички надарена за свирање металофона, вибрафона, удараљки. Програм су чиниле дечје песме и класична дела, а реализован је октобра до јуна. Начин рада је био индивидуални, у малој групи и са целим оркестром.

Престао је да постоји одласком васпитача Јаноша Балажа из вртића који је био диригент.

Чланови хора су деца старијег и најстаријег узраста из 8 васпитних група. Реализација подразумева рад у мањим групама и са целим хором. Програм рада се одвија једном недељно током читаве године, од октобра до јуна месеца, у трајању од 15 до 30 минута, а састоји се од избора дечјих песама на српском, мађарском и енглеском језику, уз живу музичку пратњу на клавиру и синтисајзеру.

Хоровође: Лена Лазић, Соња Ромић и Беата Бака, васпитачи

Хор и Оркестри "Марија Петковић-Сунчица" - вртић "Марија Петковић-Сунчица"

Хор и два оркестра делују у оквиру "Музичке радионице Марија Петковић-Сунчица", од оснивања Монтесори вртића у Суботици.

Чланови су деца мешовитог узраста. Програм хора и оркестара су дечје и верске песме. Наступи су разноврсни и зависе од пригодних дешавања за која се деца припремају. Наступају током читаве године, од октобра до маја месеца, у вртићу и локалној заједници.

Наступи се одржавају поводом Сунчане јесени, Дечје недеље, Дана Балинта Вујкова, Светог Николе, Материца, Божићног концерта, Хрцковог и вртићког маскенбала, Дана породице, Клинцијаде, Завршне приредбе и сл. Програми се одвијају као приредбе, представе, концерти, ревије, посете и сл.

Хоровође и диригенти: Марина Пиуковић и Мирјана В. Шимоков, васпитачи

Хор "Распевани цврчак" - вртић "Санда Марјановић"

Хор "Распевани цврчак" у вртићу "Санда Марјановић" постоји више од дванаест година. Оснивач је била Наташа Врапчевић, васпитач, која је уз Небојшу Маркеза, била и хоровођа и музичка пратња на хармоници. Чланови хора су деца старијег и најстаријег узраста. Пробе хора се одржавају два пута недељно по 30 минута током године. Обухватају вежбе дисања, упевавање и певање.

Програм чине дечје и традиционалне песме. Деца се припремају за наступе на "Клинцијади", меморијалном концерту "Невзета Кадирић" и "Мелодијади" у Кањижи. Реализација програма се одвија уз музичку пратњу тамбурице.

Циљеви и задаци васпитно – образовног рада са хором

- Развијање и неговање музичког стваралаштва и способности разумевања поруке музичког дела
- Богаћење емоционалног живота
- Развијање репродуктивне, стваралачке и изражајне способности детета
- Развијање способности естетског процењивања
- Неговање смисла за заједничко извођење
- Развијање слуха и музикалности

Хоровође: Иван Ромић, васпитачи

Оркестар „Петар Пан“ – вртић Петар Пан у Таванкуту

Овај оркестар постоји од 2016. године. Чине га деца вртића Патар Пан, узраста од 4 – 6 година. Негују оригиналан приступ сценском извођењу дечје ритмичке и ауторске музике. свирају на оригиналним, ручно израђеним инструментима.

Диригент и композитор: Ненад Темуновић, васпитач

Унапређење програма

Унапређење програма подразумева континуирану подршку за набавку инструмената, гардеробе за наступе и превоз младих музичара на наступе.

3.2.15. ПОРОДИЦА - ТО ЈЕ МОЈА СНАГА

Програм за подршку деци и породици покренут је у предшколској устнови 2010/2011. године. "Породица то је један ОКУП". Тако је шестогодишња девојчица Лена из вртића "Санда Марјановић" 2010. године објаснила шта је то породица.

Циљеви програма

- Подизање родитељских компетенција
- Укључивање родитеља у живот и рад вртића
- Скретање пажње јавности на проблеме са којима се суочава данашња породица у нашој средини

Начин реализације програма

- Програм подразумева реализацију различитих едукативних, креативних, забавних, промотивних активности
- Презентација програма се одвија у вртићима или у адекватном простору у граду у виду интерактивне изложбе
- За презентацију програма је одабран 15. мај - међународни дан породице
- Поред изложбе која је отворена за јавност, организују се и интердисциплинарни стручни скупови, радионице за децу и родитеље, едукативни програми за родитеље и различите активности на нивоу вртића као што су породична такмичења, излети, изложбе, радионице...

Реализатори

- Васпитачи, медицинске сестре и стручни сарадници

Учесници

- Програм је намењен свим родитељима и деци која похађају предшколску установу

Евалуација

Квалитет изложбе и активности процењују васпитачи, медицинске сестре, стручни сарадници и родитељи, као и чланови породица које учествују на изложби и то попуњавањем упитника непосредно после дешавања. Постоји такође и Књига утисака за посетиоце Изложбе.

Одрживост и развој програма

- Уколико се реализује на нивоу вртића програм не захтева додатна средства. Реализација програма у виду стручних скупова, активности у граду, интерактивне изложбе и сличних активности захтева додатно финансирање и организацију рада (обезбеђивање простора, аниматора изложбе, организацију стручног скупа...)

Аутор и координатор: Виолета Врцељ Одри, педагог

3.2.16. СЕЦЕСИЈА И ЛИНИЈА

Програм је настао из сарадње предшколске установе и Градског музеја. Повезао је уметнике, историчаре, професоре, стручне сараднике, васпитаче, децу и родитеље у заједничко истраживање лепота сецесијског правца у архитектури и уметности.

Контекст

Сарадња предшколске установе и Градског музеја на тему сецесије је започела 2015. године. Она је обухватала заједничку припрему, реализацију и евалуацију истраживачко - креативних радионица за децу и родитеље поводом обележавања Међународног дана породице и Светског дана сецесије. Сарадња је резултирала покретањем пројекта „Сецесија и линија“

Реализатори програма

- Васпитачи који су прошли обуку „Сецесија у свету и код нас“, „Сецесија у Суботици“, „Градска кућа као подстицај за истраживање“, „Креативност, Симобли и прошлост“, „Пројектно учење“. Обуку је у мају и јуну 2018. године прошло 48 васпитача

Број група у којима ће се програм реализовати

- Број група, око 30, је дат на основу података из распореда радника у програмској 2017/2018. години

Циљеви обуке за васпитаче

- Упознавање са уметничким правцем - сецесија
- Истраживање метода приближавања елемената сецесије деци
- Сензибилисање васпитача за разумевање значаја сецесије као дела културне баштине

Циљна група

- Деца узраста од 3 године до поласка у школу и њихови родитељи

Циљеви програма

- Сензибилисање деце за очување културне баштине
- Подстицање креативности
- Подстицање развоја квалитетних односа између родитеља и деце
- Упознавање сецесије као правца у уметности
- Развијање уметничког доживљаја
- Проширивање могућности за учење ван вртића
- Подизање квалитета сарадње предшколске установе и локалне заједнице
- Удруживање различитих профила у процес бриге о деци предшколског узраста
- Подизање квалитета сарадње са земљама у региону
- Покретање различитих пројеката на нивоу групе и вртића

Начин реализације

- Организоване посете деце зградама/установама културе које су изграђене у стилу сецесије (Градска кућа, Музеј, Синагога, пешачка зона...) у току године

- Организовање рада по принципу пројектног учења
- Укључивање родитеља у све фазе пројекта
- Презентација пројекта свим учесницима пројекта (родитељима, представницима локалне заједнице...)

Одрживост и унапређење програма

За одрживост и унапређење програма потребно је обезбедити организовани превоз деце из удаљених вртића до центра града.

Аутори и водитељи програма: Виолета Врцељ Одри, педагог, Биљана Пилиповић, васпитач, спец. за ликовно и др Олга Нинков, историчар уметности и етнолог

3.2.17. ВРТИЋ У ШУМИ

Програм се у предшколској установи реализује од 2011. године за децу узраста од три године до поласка у школу и њихове родитеље. У програмској 2017/2018. у програму је учествовало 9 група деце. Постоји заинтересованост васпитача из других вртића за учешће у програму.

Полазиште програма

Право сваког детета је да истражује и ужива у природи. Деца до 12 година најефикасније уче кроз интеракцију са околином активно је мењајући и истражујући. Стицање искуства детета кроз активности и игре у природи морају да буду неопходан део предшколског програма од најранијег узраста. Непроцењива је улога едукатора у откривању света природе. Његово знање и ентузијазам откључавају врата потенцијала који природа има за развој сваког детета.

Укључивање родитеља у планирање, реализацију и евалуацију боравка у природи је оно што чини пројекат одрживим. Усаглашени ставови деци најближих одраслих особа утичу на формирање његовог опредељења за живот у природи. То је разлог због ког се организују заједнички излета у шуму за васпитаче, децу и родитеље.

Начин рада

Иако не постоје детаљне припреме за рад у шуми јер је акценат на ситуационом учењу, васпитачи се са децом договарају о основним правилима понашања. Васпитач води групу деце у шуму која даје свој природан контекст за учење. Васпитач није носилац знања него онај који трага за знањем свуда око себе. Шума самом својом природом онемогућава пасивизацију деце и делује терапијски богатством својих материјала, структуром, могућношћу да је деца преобликују, траже своје уточиште, на конструктиван начин избаце енергију.

У таквом окружењу дете аутоматски постаје активни учесник у стицању знања и искуства, што је основни критеријум за спровођење квалитетног васпитно - бразовног рада. Игра је најважнија активност деце у природи. Играјући се деца одговарају на изазове које природа нуди, добро се осећају и срећна су. Она је начин да се деца развијају физички, интелектуално и емоционално. Игра је најважнија активност деце у природи. Шума у потпуности одговара потребама деце за све врсте игара. Шума је сама по себи једна велика радионица, пуна материјала који активирају креативност.

На квалитет програма утиче и могућност размене искуства између реализатора програма као и са колегама из окружења и других земаља које развијају шумску педагогију. (Словенија, Хрватска, Норвешка...). Континуирано стручно усавршавање се организује и путем онлајн семинара и похађања стручних скупова.

Динамика реализације програма

Групе деце одлазе у шуму два пута месечно.

Реализатори програма:

Васпитачи који су прошли обуку, из вртића „Зека“, „Полетарац“, „Санда Марјановић“, „Снежана“.

Обезбеђивање квалитета и развој програма

За обезбеђивање квалитета и развијање програма потребно је улагати средства за аутобуски превоз деце на релацији вртић – шума и повремено учествовање у стручним разменама са стручњацима из земље и иностранства у виду студијских посета и стручних скупова.

Аутор и координатор: Виолета Врцељ Одри, педагог

4. САРАДЊА С ПОРОДИЦОМ

Улога предшколске установе као допуна породичном васпитању је данас поново врло актуелна, јер је друштвена улога савремене породице изразито ослабљена. С друге стране, без суштинског повезивања Установе и породице нема ефикасних програма. Тек када су утицаји вртића и породице прожети и усаглашени, могу се очекивати позитивни ефекти на развој предшколског детета.

Добит за дете од ове сарадње је вишеструка. Дете пре свега лакше преброди период адаптације на вртић и јаслице. Осим тога, сви програми, активности и дешавања у Установи и сви васпитно-образовни утицаји су развојно подстицајнији за дете кад постоји континуитет усклађеног деловања породице и вртића.

Родитељи у партнерској сарадњи с вртићем добијају јединствену прилику да упознају своје дете изван породичног контекста. Имају, такође, шансу да усаврше своје родитељске вештине и буду задовољнији собом, користећи своје потенцијале и таленте.

Васпитачи успешном сарадњом с породицом унапређују своје професионалне компетенције. Осим признања, од стране родитеља, за свој рад, добијају и њихово поверење и значајну подршку за унапређивање услова боравка деце у вртићу.

Постајући партнери, родитељи и Установа остварују сарадњу на највишем нивоу, што се најбоље одражава на живот и развој предшколског детета.

Сарадња Установе и породице одвија се плански и систематски током читаве године, укључујући учешће родитеља у планирање и програмирање ове сарадње.

На нивоу Установе функционише Савет родитеља, кога чине представници свих вртића. Своје представнике родитељи имају и у Управном одбору Установе. Заступајући интересе појединих вртића, као њихови представници, активно се укључују у израду и реализацију Развојног плана Установе. Такође су чланови неких тимова Установе, као што је Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Тим за самовредновање и сл.

У интересу што успешнијег деловања Установе и породице, сарадња вртића и породице се одвија кроз низ различитих облика.

Међусобно повезивање кроз информисање о детету

Свакодневни контакти, индивидуални разговори, кутак за родитеље са књигама и брошурама, панои са обавештењима и дечјим радовима, родитељски састанци, радионице за родитеље, отворени дани, приредбе, изложбе, свечаности, обележавање значајних датума за породицу и вртић и сл.

Стална узајамна подршка

Установа породици обезбеђује подршку стручњака различитих профила: педагога, психолога, логопеда, социјалног радника, сарадника за ликовно и васпитача, а родитељи помажу Установи у опремању и уређењу простора вртића, припремању амбијента за разне догађаје и свечаности, у изради дидактичког материјала, играчака и опреме, праћењу деце на излетима, посетама и шетњама и сл.

Размена знања и искустава из педагогије, психологије, медицине, дијететике

Родитељи могу добити многе информације битне за унапређење њихове родитељске улоге од васпитача, медицинских сестара и стручних сарадника Установе. Такође у интерактивним облицима едукације долази до интензивне размене ставова и искустава између родитеља међусобно и стручњака. Теме могу бити: Дисциплиновање и осамостаљивање деце, Проблеми адаптације, Прилагођена и здрава исхрана, Решавање проблематичног понашања, Како одабрати добру играчку и књигу, Како припремити дете за полазак у школу и сл.

Стварање прилика за заједничко живљење и дружење

Прилике за заједничко живљење и дружење деце и родитеља у вртићу и изван њега су мнобројне, а за њихово стварање и успешно реализовање су одговорни васпитачи, медицинске сестре и стручни сарадници и сарадници Установе.

- **Свакодневне ситуације** - приликом доласка и одласка деце
- **Пригодне ситуације** - спонтане посете родитеља, празници, прославе, свечаности, приредбе, рођендани, манифестације
- **Планиране ситуације** - консултације, индивидуални разговори, групни и општи родитељски састанци, информативни, тематски и радионичарски родитељски састанци, тематске радионице и сл.
- **Специјалне ситуације** - у току периода адаптације, после дуже болести детета, смрти у породици, принове у породици и сл.
- **Непосредно укључивање родитеља у васпитно-образовни рад** – учествовање у припреми и реализацији тема, пројеката и активности или деловима активности, као што је причање приче, глума, представљање занимања, експериментисање, учествовање у креативним радионицама са децом, организовање посета, уређивање амбијента и сл.
- **Заједничке активности** - сакупљање разних ствари и материјала, уређивање дворишта, израда дидактичког материјала, играчака, опреме, добротворне акције и тд.
- **Заједничко провођење времена** - шетње, излети, посете позоришту, одласци на концерте, у зоо – врт и сл.

Осим медицинских сестара и васпитача, који најнепосредније и континуирано сарађују с родитељима, у повезивању с породицом и подизању њене васпитне компетенције, учествују и стручни сарадници: педагози, психолози и логопеди, кроз различите облике сарадње с породицом:

- Индивидуални саветодавни рад
- Радионице за родитеље
- Тематски родитељски састанци
- Предавања на теме које занимају родитеље или актуелна дешавања у групи
- Пратећи материјали: плакати, флајери, едукативни филмови
- Презентације истраживања у којима учествују и родитељи
- Тимски рад а родитељима у Инклузивном програму и програмима подршке деци и породици.

Сарадња Установе и породице мора бити планирана и систематска. Васпитачи и сестре осмишљавају шта, како, зашто и којим темпом нешто желе да постигну заједно с родитељима. Важно је да се у том процесу међусобног повезивања и сарадње уважавају различите перспективе, потребе и очекивања обеју страна и покаже обострана

заинтересованост и иницијатива. То подразумева да и родитељи учествују у планирању и реализацији те сарадње.

Осим Савета родитеља на нивоу Установе, сваки вртић има свој Савет родитеља, кога чине представници сваке васпитне група. Они се баве текућим питањима живота и рада вртића и актуелним догађајима и проблемима.

Настојимо да родитеље придобијемо за сарадњу од њиховог првог контакта са Установом. Од уписа, адаптације, па надаље. Кад дете осети пријатељски однос између родитеља и васпитача, лакше стиче поверење у нову средину. Тек кад почне у њој да се осећа сигурно и прихваћено, спремно је да прихвати њене васпитно-образовне утицаје за добробит сопственог развоја.

Саветовалиште за родитеље на нивоу Установе не постоји у физичком смислу као посебно организован простор за ту намену, али функционише у стручном смислу, кроз подршку и саветодавни рад с родитељима у сваком вртићу и управној згради, а обављају га стручни сарадници, свако у свом домену и тимски, кад се за то укаже потреба.

У Установи постоји мотивација и стручни ресурси за обogaћивање постојећих и стварање нових програма за едукацију родитеља, кроз различите активности, радионице, предавања, школу за родитеље и сл. а садржај, облике и начин реализације осмишљавају стручни сарадници: педагози, психолози и логопед.

5.САРАДЊА С ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

Да би институционално васпитање и образовање предшколске деце прерасло у друштвено васпитање, неопходно је да се предшколска установа повеже с друштвеном средином и отвори за утицаје, које она пружа. Сви програми који се реализују у Установи, а који чине њен Предшколски програм, имају ефекта на дечји развој у оноликој мери колико су у њих укључени дечји родитељи и локална заједница.

Локална заједница има важну улогу у стварању услова за успешно остваривање циљева и реализацију програма предшколске установе. Сарадња с локалном заједницом је уствари начин живљења с окружењем. Када се она одвија на прави начин, уз међусобно уважавање и заинтересовано повезивање, локална заједница може да допринесе решавању низа битних питања и проблема у вези са животом деце у предшколској установи.

Локална заједница одлучује о томе у којој мери ће изаћи у сусрет остваривању различитих потреба породице за предшколским васпитањем и образовањем у општини Суботица. Она је битан чинилац у обезбеђивању дворишта и игралишта за децу по стандардима квалитета и безбедности деце предшколског узраста, као и за стварање простора за промоцију заједничких пројеката, акција, програма и манифестација, кроз које деца могу да се представе локалној заједници, истовремено је упознајући и доприносећи јој кроз аутентична искуства и оригинално стваралаштво.

Установа може, са своје стране, да иницира низ активности, којима би омогућила и деци, која нису обухваћена предшколским васпитањем и образовањем, да доживе део оног искуства, које имају деца у вртићу. То могу бити разни облици ванпородичног васпитања, као што су: креативне радионице, изложбе, јавни наступи и приредбе, пригодни празнични програми, манифестације, играонице, путујући вртићи и сл.

Један од битних чинилаца успешне сарадње локалне заједнице и Установе и гарант за постизање позитивних ефеката те сарадње на дечји развој је свакако васпитно-образовни кадар предшколске установе. Васпитачи, медицинске сестре, стручни сарадници и сарадници, који непосредно долазе у контакт с децом и њиховим родитељима, су тим више успешни у свом послу што боље познају социо-културна обележја средине у којој живе и раде.

Васпитачи који познају традицију, предања, веровања, народне песме и игре су права ризница и веза детета с аутентичним животом заједнице. Они деци знатно олакшавају пренос културних вредности и интеграцију образовних садржаја у смислену целину и доприносе да дечја искуства буду доживљена и аутентична. Важно је, такође да васпитачи у свом раду примењују и савремена достигнућа науке и технолошког развоја, јер деца данашњице ће живети и стварати у свету будућности.

Предшколска установа "Наша радост" остварује богату сарадњу с друштвеном средином. Ту спадају већ традиционално добри односи с културним и образовним институцијама града, какве су: Дечје позориште, Градска библиотека, Градски музеј, Савремена галерија уметности, Музичка школа, Балетска школа и тд.

Ту затим спада сарадња са спортским клубовима и удружењима, Здравственим центром, Развојним саветовалиште, Центром за социјални рад, Министарством просвете - одељењем у Суботици, Културним центром Рома, Геронтолошким центром, Месним заједницама, Покрајинским секретаријатом за права националних мањина, Локалном самоуправом и тд.

Установа, такође, сарађује с Филозофским факултетом у Новом Саду и Београду, Високим струковним школама за образовање васпитача у Суботици, Новом Саду и Кикинди, с предшколским установама Војводине, Србије и земаља у окружењу, као и са свим струковним удружењима васпитача, сестара и стручних сарадника и сарадника.

Како то изгледа сабрано и оживљено у пригодним активностима, илустровано је у програмима појединих манифестација.

5.1.МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Циљ манифестација је промовисање деце и дечјег света, њихових вештина, способности, умења и знања, кроз различите продукте и креације: реч, слику, цртеж, покрет, рукотворине, песму, игру. Организују се најчешће једном годишње или су повезане са одређеним датумима и годишњим добима.

Организоване су на нивоу Установе, вртића, васпитне групе, на нивоу различитих удружења и организација, на нивоу града и тд. Ту спадају :

5.1.1. ДЕЧЈА НЕДЕЉА

Традиција обележавања Дечје недеље у свету и код нас мери се деценијама. Први пут је Дечја недеља на нашим просторима обележена 1934. године. на иницијативу организације Пријатељи деце Србије. Дечја недеља је 1987.године дефинисана Законом о друштвеној бризи о деци.

Манифестација се мењала кроз време, али је њена суштина остала иста. То значи да активности током те недеље имају следећи циљ:

- Свестрана сарадња државе (града), различитих установа, институција, појединаца и струковних организација са школама и вртићима у интересу дечјег развоја
- Скретање пажње на посебност дечјег света и детињства
- Покретање иницијатива и програма, који ће допринети побољшању положаја деце у Србији.

Живећи ужурбано и стресно, данашња деца неће имати другу шансу и не могу чекати нека боља времена. Она своје "безбрижно" детињство живе сада и овде. Одговорност одраслих је да не дозволе да их ишта омете у остваривању сопствене мисије да деци омогуће да се "заразе" уметношћу, креативношћу и слободом, кроз разнолике културне, уметничке и спортске садржаје, који ће улепшати њихово одрастање.

Током Дечје недеље настојимо да ангажујемо што више установа и појединаца, који раде са децом и за децу. Много лепих догађања у Дечјој недељи организују и васпитачи у сарадњи са родитељима и пријатељима деце.

Акције које се у Установи традиционално организују током Дечје недеље

- Где књиге станују и нама се радују - посете Дечјем одељењу Градске библиотеке
- Музика и ноте, гле, лепоте - посете Музичкој школи, један школски час упознавања са инструментима, испробавање истих и мали концерт за децу
- Историја мога града - посете Градском музеју
- На филмској траци су наши јунаци - филмске пројекције цртаних филмова, сала Арт биоскопа "Лифка Шандор"
- Хајд` у коло, ко то не би вол`о - посете ХКЦ "Буњевачко коло", током које малишани испробавају ношње, упознају инструменте и играју покретне игре у сали за фолклор
- Од слабића до здравог људског бића - посете спортским клубовима - Карате клуб "ЕНПИ", Гимнастички клуб "Партизан", Стоно-тениски клуб "Спартак"
- За корак прав балет ја здрав - балетски час са члановима студија "Mon mirage", "Larisa", "Creative"

- Вртић у вртићу - дружење деце из различитих вртића, посете село - град и град - село, дружење деце из суседних вртића кроз креативне радионице, шаљиве и игре на дворишту
- Вртић у 300 вртићу - посете 300 врту на Палићу
- Што је мени мало и кратко, некоме може бити слатко - акција сакупљања ношене обуће, одеће и коришћених играчака. Траје током целог месеца октобра, а сакупљени одевни предмети и играчке шаљу се у вешерај Установе.
- Књига друг је мој, нек постане и твој - акција сакупљања сликовница и књига за најмлађе, које се поклањају дечјем одељењу Градске библиотеке

Координатор: Марија Шустранић, сарадник за ликовно

5.1.2. ФАРШАНГ - ПОКЛАДНЕ ИГРЕ - ПРОЛЕЋНИ МАСКЕНБАЛ

Покладне игре под називом "Фаршанг" су манифестација очувања обичаја "терања" зиме. Обележавају се у фебруару и марту месецу, кроз маскенбале у вртићима и маскиране поворке деце, које се шетају градом и бучним реквизитима, шаренилом и весељем покушавају да уплаше и отерају зиму на измаку.

Обичајем се наглашава значај почетка новог циклуса раста и развика, који је у ранијим временима био посебно битан за опстанак људске заједнице, која је живела у складу са природом и природним законитостима, што је њеним припадницима давало осећај сигурности и гарантовало опстанак.

Подстиче код деце свест о природним циклусима и свеколикој повезаности и међузависности човека и природе. Упознаје децу са некадашњим обичајима краја у коме живе, подстиче их на креативност и сарадњу и јача осећај животности и радости кроз заједничко деловање и доживљај.

5.1.3. КЛИНЦИЈАДА

Традиција промовисања дечјег музичког, драмског, плесног, језичког и ликовног стваралаштва, коју наша установа са љубављу негује, више од тридесет година. На темељу некадашњег слета, који се сваког 25. маја одржавао на Стадиону малих спортова, стручни тим Установе, сада већ далеке 1987. године, изнедрио је манифестацију свеколиког стваралаштва предшколске деце под именом Клинцијада.

Пре две деценије манифестација је подразумевала и један спортски дан, када су деца учествовала у уличној трци кроз центар града. Овај атрактивни вид промоције спортског духа и младости се временом угасио, због све већих организационих захтева за безбедност деце, као и потребе за стручним вођењем и припремом деце за физичке активности.

Као манифестација слободног и спонтаног стваралаштва, Клинцијада није обавеза већ жеља васпитача, да са родитељима, децом и суграђанима поделе резултат дечје креативности у оном облику који датој групи највише одговара.

Васпитачи који са својом групом деце учествују на Клинцијади, сагледавају способности и жеље деце, бирају чиме ће се представити и заједно са децом осмишљавају и увежбавају свој наступ.

У зависности од креативности и способности васпитача и деце, припремају се ритмичке, драмске, луткарске, хорске, оркестарске тачке, народне игре, ликовни радови, говорно стваралаштво.

Програм Клинцијаде за децу, родитеље и суграђане траје од три до пет дана. У њему учествује преко 1500 малишана. Одржава се у просторима локалне заједнице (МКЦ "Непкер", Хала спортова, Свечана већница Градске куће, ХКЦ "Буњевачко коло", Дечје позориште, КУД "Младост" и тд.)

У преподневним представама програм се приказује дечјој публици, а у поподневним терминима за родитеље. Традиционално на манифестацији наступају и гости из нашег града, дечји плесни и балетски клубови, као и деца из ПУ Војводине.

Један дан манифестације, у поподневним сатима у Хали спортова, је резервисан за најмасовнији програм за родитеље и грађане, у коме наступа преко 1500 деце у ритмичким тачкама, народним и традиционалним дечјим играма.

У Великој већници Градске куће одржава се меморијални концерт "Невзета Кадирић" на коме наступају аматерски домаћи и гостујући хорови и оркестри предшколске деце.

Све чешће се дешава да комплетни вртићи, све васпитне групе, наступају на манифестацији. Из године у годину расте број наступа. Избор музике је све квалитетнији. Неке драматизације се изводе на ауторске текстове васпитача. Неки васпитачи свирају музичку пратњу за дечје наступе.

Пратећа изложба садржи веома квалитетне дечје ликовне радова и визуелно представљено говорно стваралаштво деце. Велика је посећеност свих програма манифестације, а расте заинтересованост и локалних медија за Манифестацију.

Због квалитета Манифестације и великог труда који у њену реализацију улажу деца, васпитачи, родитељи и организациони тим Установе, желимо и настојимо да је унапредимо, како би једног дана она постала градска манифестација од посебног значаја и као таква била уврштена у Годишњи календар општинских манифестација, што би подразумевало и одређену финансијску подршку. То би унапредило припрему и реализацију наступа.

Већ сада Установа издваја значајна финансијска средства за превоз деце учесника из даљих објеката као и превоз деце која су публика, из околних насеља. Такође, Установа финансира и закуп неопходних простора, озвучење као и обезбеђење за ову манифестацију.

Координатор: Марија Шустран, стручни сарадник за ликовно

5.2. САРАДЊА С КУЛТУРНИМ И СПОРТСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Сарадња с културним и спортским институцијама употпуњује друштвени контекст развоја деце. По традицији, наша установа планира и негује богату и разноврсну сарадња са значајним институцијама спорта и културе у граду и околини. Најважније од њих су:

5.2.1. ПОСЕТЕ СПОРТСКИМ КЛУБОВИМА

Суботицу краси епитет спорског града и богата спортска традиција, сачувана у имену Спартак - оличењу правих спортских вредности. Многи знаменити спортисти су потелки из спортског миљеа нашег града. Суботица у својим спортским клубовима негује дух заједништва, истрајности, фер-плеја и тимског рада.

Тренери и посленици многих клубова и удружења су отворили врата најмлађима. Више година уназад током Дечје недеље интензивно, али и током читаве године, деца из вртића имају прилике да посете спортске клубове, упознају одређене спортове, испробају своје вештине и заволе неки спорт, па чак и почну да га тренирају.

Посебно добра сарадња је остварена са Карате клубом "ЕНПИ", Гимнастичким клубом "Партизан", Стоно-тениским клубом "Спартак" и тд.

Предшколско детињство је значајан период кад се формирају здраве навике провођења слободног времена, развијају психо-физичких способности и учи како се чува и унапређује здравље. Тим више спортске и физичке активности имају већи значај за развој предшколског детета.

У наредном периоду је потребно унапредити ову васпитно-образовну област у Установи. Сматрамо да би томе могао да допринесе стручни сарадник за физичко васпитање, који недостаје нашој установи. Мишљења смо да би он, по природи свог посла, требало да промовише аматеризам и рекреативно бављење спортом, насупрот раној професионализацији, која има негативне последице по развој деце, али којој се, на жалост, све више тежи у нашем друштву, суоченом са ограниченим финансијским средствима и недовољним улагањем у масовни спорт и рекреацију, посебно на раном узрасту деце.

5.2.2. ПОЗОРИШНЕ ПРЕДСТАВЕ - у позоришту и вртићу

Позориште као контекст одрастања је драгоцену полазиште ВО утицаја на предшколском узрасту. У нашој установи се одувек негује дечје драмско изражавање и развија афинитет према позоришној уметности. Постоји дугогодишња сарадња Установе са Дечјим позориштем у Суботици.

Доживљај позоришта деца имају одлазећи организовано на позоришне представе у Дечје позориште и пратећи мобилне позоришне представе у вртићима, које за њих изводе путујућа професионална позоришта и позоришне трупе.

Репертоар дечјих представа у Дечјем позоришту стоји на располагању свим вртићима и они се организују према својим жељама и могућностима да оду у позориште. Како се Дечје позориште налази у центру града, вртићи који су удаљени од центра или се налазе у околини Суботице, имају проблем превоза до позоришта, који родитељи морају да финансирају, чиме поскупљује цена одласка у позориште.

Настојимо да свако дете барем једном, за време док борави у вртићу, оде у позориште, а као оптимално се препоручује више пута годишње.

Што се тиче представа које се играју у вртићу, на нивоу Установе постоји Комисија, која од понуђених представа на конкурс, прави избор и препоручује их за играње у вртићима. Селекција је врло строга. Представе треба да задовоље високе критеријуме да би добиле зелено светло за играње у вртићима.

Пре свега представа треба да има занимљиву причу, особен језик комуникације са младом публиком, да их уважава, пружа доживљај и остави их без даха, да такне њихове емоције, да их насмеје духовитошћу. Представа треба да буде уметнички и естетски вредна, занимљива, забавна и да носи неку поруку. Језик, глума и музика морају бити врхунски.

Бира се шест најбољих представа на српском и мађарском језику. У обзир долазе луткарске, драмске и балетске представе, а такође и уметничко приповедање уз лутке из кофера. Изузетно могу да се прихвате и мађионичарске представе у недостатку других.

Предвиђено је да се представе играју једном месечно у вртићу, али може и чешће, ако се тако договори на Савету родитеља вртића.

Теме представа су универзалне, животне, са порукама о добру и злу, другарству, солидарности, страховима, проблемима одрастања и свему што интересује предшколско дете. Путујућа позоришта су најчешће из Београда, Новог Сада, Суботице, Зрењанина, Панчева и других места Војводине.

Комисију за избор представа су до сада чинили стручни сарадници Установе, а од 2018/19. године њени чланови ће бити помоћници директора и стручни сарадник за ликовно.

Председник Комисије: Марија Шустран, стручни сарадник за ликовно

5.2.3. КОНЦЕРТИ - у музичкој школи и вртићу

Музика је покретач и најбољи начин изражавања осећања. Она оплемењује душу, култивише понашање и развија укус за лепо и вредно. Наша установа негује дугогодишњу сарадњу са Музичком школом у Суботици. Садржај те сарадње су међусобне посете и концерти, који се организују у Музичкој школи и вртићима.

Деца одлазе организовано у Музичку школу на отворене часове, на којима имају прилике да упознају поједине музичке инструменте и музичаре који на њима свирају. Посећују и камерне концерте у Музичкој школи, прилагођене специјално предшколском узрасту.

Музичари, певачи, диригенти и професори долазе у посете вртићима. У договору са васпитачима, причају деци своје животне приче у вези са мизиком, свирају им на инструментима и изводе за њих мини концерте у вртићу.

На тај начин деца непосредно доживљавају уметничку музику, упознају музичку уметност и извођаче, развијају љубав према музици, а нека деца се заинтересују да се и сама почну бавити певањем или свирањем на неком инструменту.

5.2.4. ПОСЕТЕ БИБЛИОТЕЦИ

Кроз традиционално богату и успешну сарадњу с Градском библиотеком, наша установа већ деценијама учествује у многим програмима и пројектима, које за предшколску децу организује Дечје одељење Градске библиотеке.

Посете библиотеци, упознавање с начином рада библиотеке, учлањивање у библиотеку, узимање дечје литературе и сликовница, развијање љубави према књизи и писаној речи и стварање навика читања су део обавезног програма, који се реализује у свим припремним прешколским групама.

Дружење с дечјим писцима, илустровање појединих бајки и књижевних дела, награђивање најбољих илустратора, увођење деце у савремени мултимедијални свет књиге, као и учешће предшколске деце и њихових родитеља у пригодним радионицама и пројектима Библиотеке су активности које су отворене за све васпитне групе и узрасте деце, према њиховим жељама и афинитетима.

Не треба ни говорити колико је у данашњем свету развијене технологије и убрзане комуникације значајна оваква мисија посвећена деци предшколског узраста. Кад се у право време и на прави начин однегује, клица ће, кад дође тренутак, пронаћи пут и изнедрити на светло дана сав свој потенцијал и лепоту у коју смо са трудом и љубављу годинама улагали.

Васпитање своје плодове показује после много година. Надамо се да ће они бити на понос родитеља и васпитача, а на добробит заједнице и појединаца.

Речи су у том процесу најдрагоценије, јер све са њима почиње и завршава.

5.3. ЈЕДНОДНЕВНИ ИЗЛЕТИ

Излети се организују с циљем рекреације, јачање здравља, превенције негативних утицаја стила живота и срединских фактора, подстицања психофизичког развоја предшколске деце, развијања еколошке свести о свеопштој повезаности с природом,

формирања позитивног става према различитости и неговања сарадничких односа и међусобне солидарности.

Најчешће се организују излети на салаше, ергеле, у зоо – врт и сл.

5.3.1. Катаи салаш - Мали Иђош

Разгледање и упознавање домаћих животиња, разгледање радионица, земуница са старинским реквизитима, јахање понија и магарца, игра и боравак на дечјем игралишту.

5.3.2. Етно салаш „Рода“ - Суботица

Рад природним материјалима на традиционалан начин, неговање културне баштине, развој еколошке свести, обилазак и разгледање етно салаша, рекреативна радионица (глина, дрво, вуна, перлице – по договору), традиционалне игре.

5.3.3. Етно забавни парк - Хајдуково

Мини Зоо врт и село од дрвета за морске прасиће, посета газдинству хортикултуре и боравак на игралишту које је направљено у етно стилу. Све је по договору са родитељима.

5.3.4. Ергела Мајур - Келебија

Разгледање ергеле, јахање пони коња и вожња кочијама.

5.3.5. Ергела Зобнатица - Бачка Топола

Разгледање ергеле, посета музеју, вожња кочијама.

5.3.6. Коњички центар „Фуриосо“ - Шупљак

Вожња запрегом, током које деца могу да упознају знаменитости и историјат Шупљака као заштићени резервата природе Лудошког језера. Постоји могућност играња у пространом дворишту, упознавање домаћих животиња. Време посете је пролеће и јесен.

5.3.7. ЗОО – врт – Палић

Посете ЗОО врту се организују током Дечје недеље у октобру и у пролеће.

5.3.8. Сеоска домаћинства - околина Суботице

Обилазак и рад на њивама, у воћњацима и баштама - у сарадњи с породицом.

5.3.9. Аеро клубу „Иван Сарић“ - Биково

Обилазак и упознавање садржаја спортског аеродрома - деца стичу нова сазнања о летелицама и аеро клубу. Могу да се играју друштвених игара на простору аеродрома.

Координатор: Мирјана Гуриновић, помоћник директора

6. САРАДЊА С ОСНОВНОМ ШКОЛОМ

Добра сарадња предшколске установе и основне школе је изузетно важна за остварење добробити и одржавање континуитета васпитно - образовних утицаја на развој и напредовање детета. Такође је веома битна за обезбеђивање што лакшег преласка из једног у други ниво образовања и прихватање новина у вези са захтевима, очекивањима и начином функционисања нове средине.

Уколико ова два почетна ступња васпитања и образовања не ускладе своје деловање, може доћи до занемаривања, па и поништавања резултата остварених на предшколском ступњу, а битно различита средина и захтеви школе могу створити тешкоће у адаптацији детета.

У програмима вртића треба да буде антиципирано оно што децу очекује у школи, а школа треба да прихвати и појача ефекте рада и учења постигнутог у вртићу.

Континуитет се заснива на:

- Поштовању карактеристика дечјег развоја
- Двосмерности сарадње вртића и школе
- Укључивању родитеља у сарадњу

Традиционално добра сарадња Установе с основним школама се одвија кроз следеће облике:

- Сарадња учитеља, васпитача и стручних сарадника, која се дешава на нивоу индивидуалних сусрета и подршке, преко састанака учитеља школе и васпитача из вртића најближих одређеној школи, до заједничких родитељских састанака које држе заједно стручни сарадници предшколске установе и школе.

Драгоцене су посете учитеља вртићима ради упознавања деце и програма рада васпитача. Такође су врло корисни и информативни сусрети чланова ИОП-тимова за децу са сметњама у развоју, са стручним сарадницима и учитељима школе у коју је уписано дете.

- Посете деце из вртића школи с циљем упознавања објекта школе, организације активности у школском простору, присуствовања часовима првих разреда и сл.
- Посете ђака првака вртићу с циљем учествовања у заједничким активности у просторима вртића и разменом искустава и информација
- Заједничке активности и наступи деце из Установе и школе као што су: шетње, прославе, приредбе, изложбе и друго
- Заједнички састанци родитеља, учитеља, васпитача и стручних сарадника
- Заједничко коришћење објекта, терена и других простора
- Организовање стручних саветовања за стручни кадар обеју институција
- Присуствовање васпитача и стручних сарадника вртића отвореним данима школе, као помоћ породици и деци да упознају учитеље у непосредном контакту и доживе различите стилове рада и комуникације појединих учитеља итд.
- Укључивање у програме школе
- Слање школи Извештаја о напредовању деце са сметњама у развоју, која су била укључена у инклузивни програм рада у вртићу - ради континуитета подршке детету у ИО - инклузивном образовању.

7. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА УСТАНОВЕ

Евалуација и самоевалуација су саставни део васпитно-образовног процеса у Установи и саставни део сваког учења. Оне су битне, јер воде освешћивању знања, осветљавају пут развоја и трасирају наредне кораке у њему. Такође доприносе константном унапређивању квалитета васпитно - образовног процеса.

У нашој установи се евалуација остварености предшколског програма врши на нивоу Установе кроз: Годишњи извештај о васпитно-образовном раду Установе, Годишњи извештај о реализацији Развојног плана Установе, Годишњи извештај о самовредовању Установе. Затим на нивоу реализације појединих редовних и различитих програма и манифестација, које се реализују у Установи као што су програм адаптације, инклузивно образовање и сл.

На нивоу Установе евалуација остварености Предшколског програма се реализује применом инструмената за самовредновање и вредновање рада у одговарајућим приоритетним областима. Користе се Записници са Стручних актива, Педагошког колегијума и Васпитно-образовног већа, видео записи презентација примера добре праксе и резултати упоређења са искуствима из других средина.

Најдетаљније сумирани резултати евалуације су систематизовани у Годишњем извештају Установе о реализацији васпитно-образовног рада, Годишњем извештају о самовредновању рада Установе и Извештају о реализацији Развојног плана. Од инструмената се користе упитници, протоколи, графикони, анализе, прикази и сл. у складу са Стандардима квалитета рада предшколске установе.

У Установи постоје вредна стручна и научна истраживања сопствене праксе, која се презентују на стручним скуповима и међународним конференцијама, а која одсликавају стање и актуелности у реалном контексту васпитне праксе наше установе.

Документ саставила стручни сарадник

Јасмина Кукић, педагог, координатор
Тима за развој предшколског програма

У Суботици 10. августа 2020. године

Председник Управног одбора

Давор Дулић